

การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองในการออกเสียงประชามติ
และพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550 :
จังหวัดมหาสารคาม

โดย
วิเชียร ตันศิริคงคล
ณัฐพงษ์ ราชมี

โดยการสนับสนุนของสถาบันพระปกเกล้า

การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองในการออกเสียงประชามติ
และพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550 : จังหวัดมหาสารคาม

ผู้แต่ง วิเชียร ต้นศิริคงคล, อนุรักษ์ ราชมี
จัดรูปเล่มและออกแบบปก จรัสสินทวงศ์การพิมพ์
ประสานงาน วลัยพร ล้ออัศจรรย์

© สถาบันพระปกเกล้า (King Prajadhipok's Institute)

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

วิเชียร ต้นศิริคงคล.

การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองในการออกเสียงประชามติและพฤติกรรมการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550 : จ.มหาสารคาม - กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2553.
102 หน้า.

1. การเลือกตั้ง -- ไทย -- วิจัย. 2. การเลือกตั้ง -- มหาสารคาม -- วิจัย.

I. อนุรักษ์ ราชมี. II. ชื่อเรื่อง.

324.593072

ISBN 978-974-449-561-7

สวพ.54-04-150.0

จำนวนพิมพ์ 150 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 1 : ธันวาคม 2553

ราคา 240 บาท

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารบี ชั้น 5

เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 02-141-9695 แฟกซ์ 02-143-8185

www.kpi.ac.th

พิมพ์ที่

บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด

เลขที่ 233 ซอยเพชรเกษม 102/2 แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160

โทรศัพท์ 02-809-2281-3 แฟกซ์ 02-809-2284

www.fast-books.com E-mail : info@fast-books.com

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550 : จังหวัดมหาสารคาม เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้โดยดีจากความร่วมมือหลายส่วน ทั้งในส่วนของนักวิจัย ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ผู้สนับสนุนการวิจัย และที่สำคัญที่สุดคือ คณะกรรมการควบคุมงานวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาอันเป็นองค์ความรู้ใหม่ จะถูกนำไปใช้เพื่อพัฒนาวงการศึกษา และพัฒนาประเทศชาติสืบไป และเชื่อว่าประโยชน์ที่นำจะเกิดจากการศึกษานี้จะประเทืองปัญญาแก่ผู้ที่มีความสนใจศึกษาในเรื่องราวเกี่ยวกับประเด็นความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง

ในโอกาสนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณสถาบันพระปกเกล้าที่สนับสนุนทุนการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม 2550 ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเขียนรายงานการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและกรอบความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ขอขอบพระคุณกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำชุมชนในจังหวัดมหาสารคามที่เอื้อเฟื้อเวลาในการให้สัมภาษณ์และเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยเพื่อนำไปปฏิบัติใช้ และท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการควบคุมงานวิจัยที่ช่วยกลั่นกรองและเสนอแนะข้อปรับปรุงงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ รวมถึงความดีที่จะเกิดขึ้นจากงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแก่พระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทั้งหลาย อนึ่งหากมีข้อผิดพลาดประการใดๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว

ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล

ผู้วิจัย

ชื่อเรื่อง : การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550 : จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย : ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล และนายณัฐพงษ์ ราชมี
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 043 - 754317
email : copcoon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวินิจฉัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบรรยากาศทั่วไปในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2550 ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาบทบาทและการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนผู้ลงคะแนนเสียง เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน องค์กรสาธารณะ และองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเพื่อวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพขึ้น

นักวิจัยพบว่าบรรยากาศก่อนการเลือกตั้งในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ประชาชนส่วนใหญ่มีความนิยมในรัฐบาลอดีตรองนายกรัฐมนตรีไทยรักไทย และ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ส่งผลต่อพรรคพลังประชาชน แม้ว่ารัฐบาลทักษิณจะถูกรัฐประหารก็ตาม ด้านบทบาทของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้น ผู้วิจัยพบว่า ยังคงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นเนื่องจากไม่มีบุคลากรเพียงพอส่งผลให้การบริหารจัดการการเลือกตั้งขาดประสิทธิภาพ และเกิดปัญหาด้านการอำนวยความสะดวกกับผู้สมัครบางราย การเลือกตั้งในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าเกิดการประท้วงกรณีการวินิจฉัยบัตรดี - บัตรเสีย ของกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ทั้งนี้เกิดจากความไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งครั้งนี้ผู้สมัครทุกรายประสบปัญหาการหาเสียงเนื่องจากเขตเลือกตั้งมีขนาดใหญ่กว่าเดิม ผู้สมัครส่วนใหญ่กล่าวว่าการระแแสความนิยมในนโยบายของอดีตรองนายกรัฐมนตรีไทยรักไทยและตัว พันตำรวจโท ทักษิณ มีผลต่อพฤติกรรมลงคะแนนของประชาชนที่มีต่อพรรคพลังประชาชน ผู้สมัครส่วนใหญ่พยายามกระทำทุกวิถีทางในการที่จะเอาชนะนโยบายและความนิยมในอดีตรองนายกรัฐมนตรีไทยรักไทย ในระหว่างการเลือกตั้งนักวิจัยพบว่าผู้สมัครฯ จำนวนมากมีพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายการเลือกตั้ง ไม่ต่างจากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา กระแสความนิยมในตัว พันตำรวจโททักษิณ และพรรคไทยรักไทย เป็นปัจจัยสำคัญทำให้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคพลังประชาชนได้รับเลือกตั้งทั้งจังหวัด การรณรงค์การเลือกตั้งครั้งนี้หน่วยงานต่างๆ ในจังหวัด ร่วมรณรงค์อย่างแข็งขันให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีมากกว่าการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านๆ มา ผู้วิจัยพบว่าองค์กรภาคเอกชนบางแห่งมีส่วนสำคัญในการตรวจสอบการทุจริตการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

กาเลือกตั้งครั้งนี้ การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดในการได้รับเลือกตั้ง พรรคพลังประชาชนได้รับความนิยมจากการเป็นตัวแทนของอดีตพรรคไทยรักไทย และพันตำรวจโท ทักษิณ ผู้วิจยเสนอว่าเพื่อที่จะให้การเลือกตั้งครั้งต่อไปมีความโปร่งใสมากกว่าเดิม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรให้ภาคประชาชนมีบทบาทมากขึ้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้ง รวมถึงควรมีมาตรการตรวจสอบให้คณะกรรมการกาเลือกตั้ง วางตัวเป็นกลางทางการเมืองอย่างเคร่งครัด

TITLE : The Study of Political Movement and Voting Behavior During the General Election of Thai Member of Parliament 2007: Mahasarakham Province

AUTHOR : Vichien Tansirikongkhon Ph.D., Nattapong Ratmee.

College of Politics and Governance, Mahasarakham University

Khamrieng Sub-District Kantarawichai District

Maharakham Thailand 44150 Tel.043754317

email : copcoon@hotmail.com

ABSTRACT

This research aims to investigate the surrounding of the 2007 general election in Mahasarakham, explore the role and the execution of the Mahasarakham Electoral Commission, study both the political behavior of the candidates and the voting behavior of the voters, learn the role of the public sectors and private sector together with the NGOs, as indicated in the Thai Constitution 2007 licensed them to involve in this general election, and analyze the result of this election and submit the proposal to improve the election procedure more efficient and more transparency.

The researchers came across that before the election day the majority of voters still supported the Thaksin Government or its nominee, even they had been toppled by the coup d'état in 2006. The Electoral Commission worked the same way as the previous election. The Electoral Commission needed to rely on other public agencies to support them and EC had no sufficient staffs to carry out and supervise the efficient election. There were a number of protests for the inefficient ballot counting caused by the inexperienced staffs. All candidates have suffered from the much larger constituent than the previous elections and amidst the Thaksin mania all candidates except from Palang Prachachon Party, put all their effort to overcome the Thaksin populist policies that remain firmly catch the heart of the majority of voters. During this election the researchers faced that some candidates still committed the frauds as happened in the previous elections. The candidates from Palang Prachachon Party took all seats in Mahasarakham due to its image considered as the successor of Thaksin and Thai Rak Thai Party. A number of agencies in public sector and private sector have actively involved in the campaign to increase the voter turn-out rate. They had played more active role than the previous elections. Some NGOs took part in monitoring the political activities of the candidates and they also make the work of Electoral Commission under their surveillance.

The researchers reached the conclusion that in this election money is the necessary factors for candidates but it is not the decisive factor that contributes to the victory. The victory of Palang Prachachon Party resulted from the voters' consideration of Thaksin and their believes in his populist policies. To make the next election more transparency and more efficient, the researchers suggest that we should give more space for more people to participate in the preparation for the election and the Electoral Commission should be more political neutral in order to stage the free and fair election.

สารบัญ

	หน้า
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและสภาพเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
วิธีการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	3
สมมติฐานในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
การนำเสนอผลการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการลงประชามติ.....	7
แนวคิดเรื่องกรรมการเลือกตั้ง	8
แนวคิดพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง	10
• กลุ่มที่มองเห็นตัวแปรสังคมเศรษฐกิจ	11
• กลุ่มที่มองเชิงจิตวิทยา	12
แนวคิดสำนักเชิงเหตุผล.....	12
ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน	13
การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในประเทศไทย	14
แนวคิดเรื่องการซื้อขายเสียง.....	15
• หัวคะแนนและระบบการซื้อขายเสียง	16
• ทำไมประชาชนผู้เลือกตั้งบางคนจึงชอบขายเสียง	17
• ประชาชน.....	17
• ผู้สมัครรับเลือกตั้ง.....	18
• ตัวแทนของทางราชการ	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
• การศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543.....	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	25
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	25
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	25
การสร้างเครื่องมือ.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	26
การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	26
4. ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการออกเสียงประชามติ	27
สภาพทั่วไปนำไปสู่การออกเสียงประชามติ.....	27
กระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญ.....	30
การรณรงค์ให้ความรู้ร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดมหาสารคาม.....	33
การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรอบที่ 1.....	33
การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรอบที่ 2.....	37
การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรอบที่ 3.....	42
5. ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	49
บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	49
ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	54
บรรยากาศการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง.....	62
การกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในระหว่างการรณรงค์หาเสียง.....	64
ผลการเลือกตั้ง.....	76
ผู้หญิงกับการเลือกตั้ง.....	74
6. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	81
สรุปกระบวนการออกเสียงประชามติ.....	81
ข้อเสนอแนะในการจัดการออกเสียงประชามติ.....	82
สรุปผลการเลือกตั้ง.....	82
ข้อเสนอแนะในการจัดการเลือกตั้ง.....	83

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงวันที่ สถานที่ และจำนวนคนที่เข้ารับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม	33
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญทั่วประเทศ วันที่ 19 สิงหาคม 2550	43
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดมหาสารคามรายอำเภอ วันที่ 19 สิงหาคม 2550.....	45
ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2550 จังหวัดมหาสารคาม เขตเลือกตั้งที่ 1	51
ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2550 จังหวัดมหาสารคาม เขตเลือกตั้งที่ 2	52
ตารางที่ 6 แสดงรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดมหาสารคาม.....	55
ตารางที่ 7 แสดงรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดมหาสารคาม.....	57
ตารางที่ 8 แสดงสถานที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม ปี 2550.....	67
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า ณ ที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้งและที่เลือกตั้งกลาง นอกเขตเลือกตั้ง	68
ตารางที่ 10 แสดงจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคามเขตเลือกตั้งที่ 1.....	71
ตารางที่ 11 แสดงจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคามเขตเลือกตั้งที่ 2.....	72
ตารางที่ 12 แสดงจำนวนพรรคการเมืองและในวันที่ 23 ธันวาคม 2550.....	73
ตารางที่ 13 แสดงครั้งที่ผู้หญิงได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	75
ตารางที่ 14 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้ง.....	76
ตารางที่ 15 แสดงจำนวนผู้หญิงที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	78

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1 แสดงภาพจังหวัดที่ออกเสียงรับร่างและไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ.....	44
รูปที่ 2 แสดงภาพจังหวัดที่ออกเสียงรับร่างรัฐธรรมนูญวันที่ 19 สิงหาคม 2550 เป็นอัตราร้อยละของจำนวนผู้ออกเสียงทั้งหมด	44

บทที่ 1

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

การเมืองไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2550 มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการเมือง สถาบันการเมือง และกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญ เช่น เกิดการรัฐประหารโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือที่เรียกว่า คปค. มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แล้วมีการจัดทำและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2549 ขึ้น ตามมาตรา 29 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญต้องจัดทำร่างรัฐธรรมนูญและพิจารณาให้แล้วเสร็จ ภายใน 180 วัน นับแต่วันเปิดประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติครั้งแรก กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฯ ต้องผ่านกระบวนการเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ และต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติ โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หากประชาชนส่วนใหญ่เห็นชอบก็จะนำไปสู่การประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรต่อไป

วันที่ 19 สิงหาคม 2550 มีการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณาเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวรที่จัดทำขึ้นโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ ถือเป็น การออกเสียงประชามติครั้งแรกของไทย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ออกเสียงประชามติเห็นชอบในร่างรัฐธรรมนูญ¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นำไปสู่การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และในวันที่ 24 ตุลาคม 2550 ได้มีการประกาศใช้ พระราชกฤษฎีกาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป พ.ศ.2550 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2550 กำหนดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม 2550

การเลือกตั้งครั้งนี้กำหนดเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 แบบ คือ (1) แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และ (2) แบบสัดส่วน ซึ่งจะมีวิธีการลงคะแนนเสียงที่แตกต่างกัน โดยในมาตรา 94 ของรัฐธรรมนูญปี 2550 ระบุว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แบบแบ่งเขตมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวน ส.ส.ที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งพื้นที่ที่เป็นเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขต แบ่งออกเป็นจังหวัดที่เลือก ส.ส.ได้ไม่เกิน 3 คน และจังหวัดที่มี ส.ส.ได้เกิน 3 คน โดยจังหวัดใดมี ส.ส.ไม่เกิน 3 คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ถ้าจังหวัดใดมี ส.ส.ได้เกิน 3 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง และจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวน ส.ส.3 คน และในมาตรา 95 ระบุว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกพรรคการเมือง ที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้ 1 เสียง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 กำหนด

1 ผลการออกเสียงประชามติในประเทศไทย ผลรวมทั้งประเทศผู้เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 14,249,520 คน ผู้ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 10,419,912 คน จำนวนบัตรเสีย 479,715 คน ไม่ออกเสียงจำนวน 20,741,342 คน ผู้สิทธิออกเสียงทั่วประเทศจำนวน 45,890,489 คน ภาพรวมทั้งประเทศผู้เห็นชอบคิดเป็นร้อยละ 57.81 ไม่เห็นชอบคิดเป็นร้อยละ 42.19

จำนวน ส.ส.ทั้งสองประเภทรวมแล้วเป็นจำนวน 480 คน โดยเป็น ส.ส.แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน และ ส.ส.แบบสัดส่วนจำนวน 80 คน

รัฐธรรมนูญฯ ฉบับปัจจุบันนำไปสู่การออกเสียงประชามติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี 2550 เป็นปรากฏการณ์สำคัญทางการเมืองไทยหลายประการ เช่น เป็นการออกเสียงประชามติครั้งแรกของไทย เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งแรกหลังการปฏิวัติรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2549 มีการใช้ระบบการเลือกตั้งระบบใหม่ที่มีการแบ่งเขตการเลือกตั้งต่างจากเดิม มีการใช้เลือกตั้งแบบสัดส่วน เป็นต้น กระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง พฤติกรรมของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองที่สังคมไทยเกิดการแบ่งแยกทางความคิดระหว่างผู้สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และผู้สนับสนุนคัดค้าน² ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่แสดงออกในผลการลงประชามติ รวมถึงทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสะท้อนถึงความเป็นภูมิภาคนิยมทางการเมือง

จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สมควรศึกษาวิจัยถึงพฤติกรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงในจังหวัดมหาสารคามทั้งการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ³ พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กล่าวได้ว่าจังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่เป็นฐานทางการเมืองสำคัญของพรรคไทยรักไทย พิจารณาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในปี 2548 และปี 2549 เหตุผลของคณะปฏิวัติรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 ที่กล่าวถึงความผิดพลาด และการทุจริตของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ตลอดจนการนำกลไกของรัฐที่สำคัญ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการกำกับดูแลการลงประชามติ และการเลือกตั้งทั่วไป มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงหรือไม่ อย่างไร และมีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงหรือไม่ อย่างไร ล้วนแล้วแต่เป็นกรณีศึกษาทางการเมืองที่ควรแสวงหาคำตอบทั้งสิ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศทั่วไปในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2550 ในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาบทบาทและการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนผู้ลงคะแนนเสียง

² นับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2548 เป็นต้นมา ได้เกิดกระแสการต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาลภายใต้การนำของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีอย่างกว้างขวาง และดำเนินอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การชุมนุมใหญ่ของประชาชนหลายต่อหลายครั้ง ในที่สุด พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้ตัดสินใจประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภา

³ กรณีจังหวัดมหาสารคามนั้นจำนวนผู้รับร่างรัฐธรรมนูญ 130,757 คน คือเป็นร้อยละ 34 ไม่รับร่างจำนวน 247,895 คน คิดเป็นร้อยละ 64

4. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน องค์กรสาธารณะ และองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามา มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

5. เพื่อวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพขึ้น

วิธีการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยนำข้อมูลที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิมาวิเคราะห์ และดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อสรุปนำเสนอตามวัตถุประสงค์ โดยขั้นตอนการดำเนินการมี ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือทางราชการ รายงานสถิติของทางราชการ รวมถึงบทความ หนังสือพิมพ์ทั้งระดับชาติ และท้องถิ่น เอกสารหรือแผ่นปลิว โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการต่างๆ และเอกสารหรือแผ่นปลิว โปสเตอร์หาเสียง เป็นต้น

2. สัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด นักการเมืองท้องถิ่น ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักสังเกตการณ์ทางการเมือง เป็นต้น

3. สังเกตการแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย

ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2550 ถึง มีนาคม พ.ศ.2551 ศึกษาวิจัยพฤติกรรม การออกเสียงประชามติ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียง และพฤติกรรมนักการเมืองในจังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาบรรยากาศทั่วไปก่อนมีการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร และบรรยากาศทั่วไปหลังมีการประกาศผลการออกเสียงประชามติ ศึกษาบทบาท ของกลุ่มประชาชน บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ บทบาทของ พรรคการเมืองและนักการเมืองในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม รวมถึงองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียง ประชามติฯ ในส่วนของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นผู้วิจัย โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาติดตาม บทบาทพฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง บทบาทของหน่วยงาน ภาครัฐ และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง และพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียง

กรอบแนวคิดในการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ มีกรอบแนวคิดว่าพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนเกิดจากปฏิสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ฐานะของผู้ลงคะแนนเสียง ลักษณะอาชีพผู้ลงคะแนนเสียง ตัวแปรทาง สังคม ได้แก่ พื้นฐานด้านการศึกษาของผู้ลงคะแนนเสียง ตัวแปรเชิงจิตวิทยา คือ นโยบายพรรคการเมือง และ กลยุทธ์ในการหาเสียง และตัวแปรสำนักเชิงเหตุผล ได้แก่ การตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งของผู้ลงคะแนนเสียง เพื่อผลได้ของตน นอกจากนี้การวิจัยในครั้งนี้อยู่ใช้แนวคิดที่เกี่ยวกับการลงประชามติ แนวคิดการแลกเปลี่ยน และการอุปถัมภ์ และแนวคิดการซื้อสิทธิขายเสียงในสังคมไทย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ระดับรายได้ที่แตกต่างกัน และระดับการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงมีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
2. นโยบายพรรคการเมืองมีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงมากกว่าคุณสมบัติตัวผู้สมัคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงบรรยากาศทั่วไป ความรู้ความเข้าใจ และความเคลื่อนไหวของประชาชน คณะกรรมการการเลือกตั้ง พรรคการเมืองและนักการเมือง และหน่วยงานภาครัฐ ในจังหวัดมหาสารคามที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติเพื่อพิจารณารัฐธรรมนูญฉบับถาวร
2. ได้ทราบถึงบรรยากาศทั่วไป ความรู้ความเข้าใจ และความเคลื่อนไหวของประชาชน คณะกรรมการการเลือกตั้ง พรรคการเมืองและนักการเมือง และหน่วยงานภาครัฐ ในจังหวัดมหาสารคามในช่วงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. ได้ทราบถึงบทบาทและการทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับต่างๆ ในการบริหารจัดการการออกเสียงประชามติ และการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม
4. ได้ทราบถึงพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม
5. ได้ทราบถึงแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียงประชามติ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
6. ได้ข้อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการออกเสียงประชามติ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

การนำเสนอผลการวิจัย

งานวิจัยนี้แบ่งการนำเสนอในรูปของการอธิบายเชิงพรรณนาความ (Descriptive analysis) ตามลักษณะของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เชิงการตีความ (Interpretive analysis) จากข้อมูลที่ค้นพบดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา กล่าวถึง สภาพของปัญหาที่นำมาสู่การปัญหาวิจัย โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการศึกษาวิจัย วิธีการศึกษาวิจัย กรอบแนวความคิด สมมติฐาน และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิด ทฤษฎีในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการออกเสียงประชามติ

บทที่ 5 ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน หมายถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
2. ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงในเขตเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม
3. เขตเลือกตั้งที่ 1 หมายถึง เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประกอบด้วย อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอกุตุบอง อำเภอกันทรวิชัย อำเภอเชียงยืน อำเภอชื่นชม ออกตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะมีและจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด
4. เขตเลือกตั้งที่ 2 หมายถึง เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประกอบด้วย อำเภอวาปีปทุม อำเภอแกดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอนาคู อำเภอยางสีสุราช อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก ออกตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะมีและจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด
5. การออกเสียงประชามติ หมายถึง เป็นการลงประชามติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 29 ซึ่งออกเสียงในวันที่ 19 สิงหาคม 2550
6. การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550
7. การหาเสียง หมายถึง การประชาสัมพันธ์หรือดำเนินกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรู้จักและเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. การซื้อเสียง หมายถึง การฝ่าฝืนหมวดที่ 3 ข้อ 6 ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2550
9. การขายเสียง หมายถึง การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยอมรับเงินหรือสิ่งของอื่นๆ เป็นการแลกกับการลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
10. หัวคะแนน หมายถึง บุคคลที่สนับสนุนและช่วยประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยสร้างคะแนนนิยมให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง หรือพรรคใดพรรคหนึ่ง
11. การออกเสียงประชามติ หมายถึง การออกเสียงประชามติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับซึ่งจัดทำโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติมาตรา 29 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549
12. วันออกเสียงประชามติ หมายถึง วันที่กำหนดให้เป็นวันออกเสียงประชามติตามประกาศของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้แก่ วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางประกอบการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการลงประชามติ
2. แนวคิดเรื่องการเลือกตั้ง
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
4. แนวคิดเรื่องการซื้อขายเสียงในไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องการลงประชามติ

คำว่า “ประชามติ” หรือ Referendum หรือบางรัฐเรียกว่า Plebiscite มีรากฐานมาจากภาษาลาติน (Latin) ที่เรียกว่า Plebiscita ซึ่งหมายถึง การลงคะแนนเสียง หรือการลงคะแนน ชี้ขาด โดยประชาชนทั่วไป เป็นผู้ชี้ขาดในการยอมรับหรือปฏิเสธ ข้อเสนอใดข้อเสนอนึ่งของรัฐ อาทิเช่น การลงประชามติรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หรือการลงประชามติในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ (Constitution amendment) หรือกฎหมาย หรือการลงประชามติเพื่อกำหนดแนวทางในการปกครองประเทศ จึงถือได้ว่าการลงประชามติ เป็นประชาธิปไตยทางตรงประเภทหนึ่ง

นักทฤษฎี บรมานันท์ กล่าวว่า การออกเสียงประชามติ หรือ Referendum นั้นมีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “ad referendum” มีความหมายว่า “การนำมาให้สัตยาบัน” (หรือการนำมาให้รับรอง) แนวคิดเรื่องนี้เกิดขึ้นนานแล้วในทวีปยุโรป ประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตย อำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศมาจากประชาชน เพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุข มติของคนในสังคมจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ เดิมประชาชนในรัฐมีจำนวนไม่มาก จึงสามารถใช้อำนาจออกเสียงต่อกิจการบ้านเมืองได้โดยตรง แต่เมื่อรัฐเจริญขึ้นและมีประชากรมากขึ้น หากต่างคนต่างใช้อำนาจก็ย่อมทำให้เกิดความวุ่นวาย ต่อมาจึงจัดให้มีระบบผู้แทนราษฎรขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้แทนราษฎรทำหน้าที่รับความคิดเห็นมาจากประชาชน ออกเสียงแทนประชาชนในเรื่องต่างๆ เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ (จัดทำกฎหมาย) และอำนาจบริหาร (คณะรัฐมนตรี) แทนประชาชน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในทางสังคมวิทยาแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพรรคการเมืองที่สังกัดก็ดี อาจใช้วิธีการต่างๆ ในการเอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือแก่พรรคซึ่งทำให้การใช้อำนาจเหล่านั้นไม่ตรงกับเจตนาของประชาชนส่วนใหญ่ หรือแม้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีเจตนาบริสุทธิ์ ประชาชนมีส่วนในการเป็นเจ้าของประเทศ มีผลได้ผลเสียด้วย จึงมีวิธีการที่หลากหลายในการตรวจสอบการใช้อำนาจ วิธีตรวจสอบเดิมคือการเลือกตั้งเท่านั้น โดยหากประชาชนเห็นว่าผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกไปไม่มีประสิทธิภาพหรือปฏิบัติตัวไม่ดี ก็ไม่เลือกผู้แทนคนนั้นในการเลือกตั้งครั้งต่อไป¹

¹ โปรตดู นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2544, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) หมวดองค์กรทางการเมือง เรื่อง 12. การออกเสียงประชามติ, กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า

การออกเสียงประชามติเป็นกลไกที่นำมาเสริมทฤษฎีตัวแทนของประชาชน โดยให้สิทธิแก่ประชาชนในการตัดสินใจต่อกิจการหรืองานใดๆ สนับสนุนหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง นอกจากการให้สิทธิประชาชนออกเสียงประชามติในเรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแล้ว บางประเทศยังเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องอื่นๆ เช่น ร่างกฎหมายหรือนโยบายที่สำคัญหรือกิจการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน

หลายประเทศมีการออกเสียงประชามติเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้ว ประเทศไทยเคยมีการนำเอาการออกเสียงประชามติมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2492 ฉบับ พ.ศ. 2511 ฉบับ พ.ศ. 2517 ฉบับ พ.ศ. 2540 และฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 โดยสามฉบับแรกกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิออกเสียงประชามติในกรณีที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเท่านั้น ส่วนฉบับ พ.ศ. 2540 กำหนดให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีสามารถขอให้ประชาชนออกเสียงประชามติในเรื่องที่อาจกระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยไม่เคยมีการดำเนินการออกเสียงประชามติตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้จนกระทั่ง พ.ศ. 2550 ที่มีการออกเสียงให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ได้บัญญัติให้มีการนำระบบการออกเสียงประชามติมาใช้ในประเทศไทยอีกครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ประชาชนออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยการออกเสียงจัดให้มีขึ้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 และนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่มีการออกเสียงประชามติในประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้นำการออกเสียงประชามติมาใช้ดังปรากฏในมาตรา 165[1] โดยการจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้กระทำได้ในสองกรณี คือ กรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้ และในกรณีที่มิใช่กฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ โดยรัฐต้องดำเนินการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

2. แนวคิดเรื่องการเลือกตั้ง

กรมหลวงนครราชสีมา ได้กล่าวไว้ว่าการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองสำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยตัวแทน (Representative democracy) ซึ่งแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เพื่อเลือกผู้ทำหน้าที่แทนตนทางนิติบัญญัติ และบริหารในทุกระดับการปกครองที่มีกฎหมายให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งในระดับประเทศ คือ การเลือกบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนในรัฐสภา และรัฐบาลนั่นเอง การเลือกตั้งถือว่าการแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนใน

การเรียกร้อง สนับสนุนบุคคล คณะบุคคล หรือพรรคการเมืองให้กระทำ หรือละเว้นกิจกรรมทางการเมืองซึ่งกิจกรรมนั้นมีผลต่อประชาชนส่วนรวม²

Samuel P.Huntington กับ Joan Nelson ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็นเรื่องของกิจกรรมที่ประชาชนผู้กระทำนั้นมุ่งเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล³ ในขณะที่ Lester W.Milbrath ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งต้องการมีอิทธิพลเหนือรัฐบาล และการเมือง ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นทั้งกิจกรรมที่สนับสนุนและอาจลงมือกระทำเองก็ได้ นักวิชาการจำนวนมากได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าสามารถแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำไปถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้นไป เช่น Myron weiner แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 10 ระดับ โดยเขาใช้เกณฑ์การมีกิจกรรม ความสมัครใจ และการสร้างทางเลือก เป็นหลักในการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วม⁴ Milbrath ที่แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 14 ระดับ⁵ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 ระดับ⁶

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว กล่าวว่า การเลือกตั้งถือเป็นกระบวนการกลั่นกรองบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน อาจพิจารณาได้ว่าการเลือกตั้งนั้นเป็น “สัญลักษณ์” ที่ทำให้ประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเลือกตั้งเป็นพิธีสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าได้ทำหน้าที่ของพลเมืองที่ดีของสังคม (Civic duty)⁷

พงศ์เพ็ญ ศกุนตารักษ์ ได้ชี้ว่าหลักการสำคัญที่แสดงถึงความชอบธรรมของผู้ที่มาจากการเลือกตั้งนั้นอยู่ที่ว่าการเลือกตั้งนี้ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ 7 ประการ ดังนี้ 1.หลักความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom) 2.หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic election) 3.หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine election) 4.หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal suffrage) 5.หลักการออกเสียงอย่างเสมอภาค (Equal suffrage) 6.หลักการลงคะแนนลับ (Secret ballot) 7.หลักการลงคะแนนเสียงอื่นๆ ที่เป็นอิสระ (Free voting procedure)⁸

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยการเลือกตั้งในประวัติศาสตร์ไทยมีมาทั้งหมด 25 ครั้ง ดังนี้

² กมล ทองธรรมชาติและคณะ. 2531, การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล, กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์เพลส, หน้า 1

³ โปรดดูใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2536, ทฤษฎีพัฒนาการเมือง, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประชาชน, หน้า 156

⁴ โปรดดู Myron weiner. 1971, Political Participation : Crisis of the Political Process, in L.Binder and others, Crisis and Sequences in Political Development, New Jersey : Princeton University Press. Pp.159-204

⁵ Milbrath, Lester and Goel M.L. 1977, Political participation : How and Why People Get Involved in Politics, Chicago : Rand McNally. Pp.16-29.

⁶ ประกอบด้วย ระดับที่ 1.การร้องเรียนด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร 2.การเดินขบวนเรียกร้อง 3.การร่วมหาเสียงให้ผู้สมัคร 4.การสนับสนุนเพื่อนหรือญาติสมัครรับเลือกตั้ง 5. การทำหน้าที่หวัคแนะ 6.การลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยตนเอง รายละเอียดโปรดดูในบทที่ 1 ใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2533, ข่าวสารการเมืองคนไทย, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

⁷ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์,” หน้า 18.

⁸ พงศ์เพ็ญ ศกุนตารักษ์. 2513, สิทธิทั่วไปในการออกเสียงและอำนาจของรัฐ, แปลจาก Suffrage Universal et Autorite de l'etat, โดย Bernard Lavergne, กรุงเทพมหานคร : สภาวิจัยแห่งชาติ

1. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 1 (15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476)
2. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 2 (7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480)
3. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 3 (12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481)
4. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 4 (6 มกราคม พ.ศ. 2489)
5. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 5 (5 สิงหาคม พ.ศ. 2489)
6. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 6 (29 มกราคม พ.ศ. 2491)
7. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 7 (5 มิถุนายน พ.ศ. 2492)
8. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 8 (26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495)
9. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 9 (26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500)
10. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 10 (15 ธันวาคม พ.ศ. 2500)
11. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 11 (10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512)
12. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 12 (26 มกราคม พ.ศ. 2518)
13. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 13 (4 เมษายน พ.ศ. 2519)
14. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 14 (22 เมษายน พ.ศ. 2522)
15. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 15 (18 เมษายน พ.ศ. 2526)
16. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 16 (27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529)
17. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 17 (24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531)
18. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 18 (22 มีนาคม พ.ศ. 2535)
19. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 19 (13 กันยายน พ.ศ. 2535)
20. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 20 (2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538)
21. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 21 (17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539)
22. การเลือกตั้งในประเทศไทยครั้งที่ 22 (6 มกราคม พ.ศ. 2544)
23. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย พ.ศ. 2548 (6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548)
24. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย เมษายน พ.ศ. 2549 (2 เมษายน พ.ศ. 2549)
25. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย พ.ศ. 2550 (23 ธันวาคม พ.ศ. 2550)

3. แนวคิดพฤติกรรมกาเลือกตั้ง

การศึกษาถึงพฤติกรรมกาเลือกตั้ง (Electoral behavior) เป็นสิ่งที่นักรัฐศาสตร์ในประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้ความสนใจอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นกติกาสูงสุดที่ทุกคนยอมรับในสังคมประชาธิปไตย (The only game in town) เป็นที่มาของรัฐบาลที่มีความชอบธรรม (Legitimate government) เป็นกลไกยืนยันถึงความรับผิดชอบที่รัฐบาลต้องมีต่อประชาชน (To ensure that the government remains accountable to the people) สิ่งเหล่านี้ปรากฏในสหรัฐอเมริกาและยุโรปตะวันตก ซึ่งมีการเลือกตั้งทั่วไปในระดับประเทศตามกรอบระยะเวลาอย่างต่อเนื่องตามที่มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศเหล่านี้

นักรัฐศาสตร์พยายามศึกษาว่าอะไรคือปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อหาเหตุผลหรือปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และนำไปเสนอต่อสาธารณะเพื่อให้มีการเมือง ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียทราบทั่วกัน การนำเสนอในเชิงวิชาการของนักวิชาการมักทำไปโดยหวังให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองที่เป็นธรรม ต่างจากนักการเมือง โดยนักการเมืองนั้นพยายามศึกษาเหตุผลของพฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อสร้างความได้เปรียบคู่แข่งทางการเมืองของตนเป็นสำคัญ

ปัจจุบัน ฐานในการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกตั้ง สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ด้วยกัน คือ

1. กลุ่มที่มองเชิงตัวแปรสังคมเศรษฐกิจ (Social and demographic factors or Socio-economic status) หรือกลุ่มที่มองถึงตัวแปรที่เป็นตัวกำหนด (Deterministic factors)
2. กลุ่มที่มองเชิงจิตวิทยา (Psychological factors)
3. กลุ่มที่มองเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic model) หรือกลุ่มที่ศึกษาถึงสำนึกในเชิงเหตุผล (Consciously rational theories)

กลุ่มที่มองเชิงตัวแปรสังคมเศรษฐกิจ (Social and demographic factors or Socio-economic status)

การศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งในเชิงสังคมเศรษฐกิจนั้นให้ความสำคัญกับตัวแปรปัจจัยทางสังคมและข้อมูลประชากรเป็นหลัก แนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวทางการศึกษาแบบพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral study) ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1950 – 1960 นักวิชาการในสำนักคิดนี้เชื่อว่าปัจจัยทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคลเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

พื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับตัวแปรเชิงกำหนด เช่น ในงานของ Paul Lazarsfeld ที่เสนอตัวแบบแรงผลักดันทางสังคม (Social forces) และงานของ Kert Levin ที่เสนอแนวคิดทฤษฎีสถาน (Field Theory) กล่าวคือทั้ง Lazarsfeld และ Levin เสนอปัจจัยที่มีผลในการกำหนดรูปแบบของพฤติกรรม⁹ โดยมีพื้นฐานจากแนวคิดทางสังคมวิทยาในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio – economic status) มีการพิจารณาว่า ฐานะตำแหน่งทางสังคมที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมของคนที่แตกต่างกันซึ่งรวมถึงพฤติกรรมในการเลือกตั้งด้วย¹⁰ กล่าวคือ ชชาติกำเนิด หรือ เพศที่แตกต่างกันมาแต่กำเนิด (Ascribed status) หรือ ฐานะทางการเงิน ระดับการศึกษา หรือชนชั้นทางสังคมซึ่งถือเป็นฐานะทางสังคมที่ได้มาภายหลัง (Achieved status) ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่แตกต่างกันไป¹¹

⁹ Robert T. Golembiewski, William A. Welsh, and William J. Crotty, Methodological Primer for Political Scientists (Chicago : Rand McNally, 1969), pp. 404 – 406

¹⁰ จิตยา สุวรรณชนู, สังคมวิทยา (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527), หน้า 38.

¹¹ พงศธร จันทรแก้ว, “ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง,” หน้า 56. และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, “พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์,” หน้า 18.

กลุ่มที่มองเชิงจิตวิทยา (Psychological factors)

นักวิชาการสายนี้ให้ความสำคัญกับตัวแบบทางจิตวิทยา โดยมองปัจจัยความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พฤติกรรมการลงคะแนนเกิดขึ้นจากความผูกพันทางจิตใจต่อพรรคการเมือง (Party identification)¹² ศึกษาเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อพรรคหรือความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีต่อพรรคการเมือง ความรู้สึกเหล่านี้อาจเกิดจากการรับรู้เชิงวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เช่น เป็นชนชั้นเดียวกัน เป็นภูมิภาคเดียวกัน มีอุดมการณ์การเมืองร่วมกัน มีความเชื่อทางศาสนาเหมือนกัน ความเชื่อเหล่านี้สามารถถ่ายทอดกันไปในรูปแบบของกระบวนการสังคมปะกิต (Socialization) ซึ่งกระทำผ่านสถาบันต่างๆ ในสังคม¹³ นอกจากนี้แนวการศึกษานี้ยังให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ผู้ลงคะแนนมีความชอบในตัวผู้สมัคร (Perception of the candidates) และความชื่นชอบในนโยบายหรือประเด็นทางการเมือง (Issues preferences or policy voting) โดยมองว่าสิ่งเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง

Harrop และ Miller ได้ศึกษาถึงความผูกพันของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีต่อพรรคการเมืองนั้น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคล เขาเสนอว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปมีแนวโน้มที่จะผูกพันกับพรรคการเมืองจึงลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ตนผูกพัน แต่ในระยะสั้นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจเปลี่ยนพฤติกรรมการลงคะแนนไปลงคะแนนให้พรรคการเมืองอื่นได้ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารในตัวผู้สมัคร นโยบายพรรค ผลประโยชน์ของกลุ่มทั้งที่เป็นประโยชน์ในเชิงอุปถัมภ์ และประโยชน์ในเชิงสาธารณะ ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ แต่ Harrop และ Miller เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงในเชิงทัศนคติดังกล่าวเป็นแรงส่งระยะสั้น (Short-term force) ในระยะยาวหากพรรคการเมืองมีความเป็นสถาบันสูงแล้วประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ตนผูกพัน¹⁴

แนวคิดสำนักเชิงเหตุผล (Rational choice model)

แนวคิดสำนักเชิงเหตุผลเชื่อว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเป็นผู้มีเหตุผล (Rational voter) มนุษย์เป็นมนุษย์เศรษฐกิจ (Economic man) พฤติกรรมการออกไปใช้สิทธิออกเสียงนั้นเกิดจากการใช้เหตุผลใคร่ครวญถึงผลได้ผลเสียจากการไปใช้สิทธิดังกล่าว มีการใช้ข้อมูลข่าวสารเท่าที่มีอยู่ในการพิจารณาลงคะแนน โดยอาจดูทั้งตัวผู้สมัคร พรรค และนโยบายพรรค แนวคิดนี้เชื่อว่าผู้ลงคะแนนพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ในรูปของกรอบความคิดเชิงสมเหตุสมผล (Rational framework) ในทางปฏิบัติผู้ลงคะแนนเสียงจะตั้งหลักเกณฑ์ของตนในการที่เลือกผู้สมัครที่ตนพอใจมากที่สุดโดยได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับตัวผู้สมัครหรือเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ผู้สมัครนั้นสังกัดอยู่เพียงพอ หลังจากนั้นก็จะประเมินข้อมูลข่าวสารนั้น พิจารณาว่าสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่ตนได้กำหนดไว้ก่อนหรือไม่ เมื่อพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วจึงทำการลงคะแนนเสียง บางครั้งผู้ลงคะแนนอาจให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครเป็นหลัก หรืออาจให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมืองก็ได้ แนวคิดนี้มองว่าการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสามารถเทียบเคียงได้กับการตัดสินใจของผู้บริโภคในทางเศรษฐศาสตร์ (Voter as consumer) โดยมีการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือ (Instrument) แนวทางศึกษาเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ตัวแบบการเลือกตั้งโดยเหตุและผล” หรือ “The rational choice model”

¹² พงศธร จันทรแก้ว, “ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง,” หน้า 62.

¹³ เรื่องเดียวกัน.

¹⁴ Harrop, M. and Miller, L.W. 1987, Elections and Voters : A Comparative Introduction, London : McMillian Education. Pp.132

แนวคิดนี้ได้รับความนิยมเฟื่องฟูในช่วงที่แนวคิดพฤติกรรมศาสตร์ขยายตัวอย่างมาก แนวคิดนี้พยายามอธิบายพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงในสหรัฐอเมริกาสมัยแรกในช่วง ค.ศ. 1940 – 1950 มองว่าพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งเกิดจากความมีสำนึกในเชิงเหตุผลของบุคคลเชิงผลประโยชน์ที่ได้รับหักล้างกับต้นทุนของพฤติกรรมนั้น (Cost - benefit) แนวคิดนี้เชื่อว่าความนิยมพรรคและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียง มากกว่าปัจจัยตัวพรรคการเมือง และปัจจัยตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ต่อมาแนวคิดนี้เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับอิทธิพลของพรรคและตัวผู้สมัครอย่างกว้างขวางขึ้น¹⁵ โดยมีการศึกษาถึงปัจจัยพฤติกรรมของผู้นำพรรคว่ามีผลต่อผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงหรือไม่ ศึกษาบทบาทของผู้รณรงค์หาเสียง (Voting campaign manager) รวมถึงศึกษาถึงนโยบายพรรค (Political platforms) นักวิชาการที่ศึกษาวิจัยงานด้านพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งแนวสำนักเชิงเหตุผลมีจำนวนมากที่สำคัญ ได้แก่ Anthony Downs และ V.O.Key ¹⁶

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theory)

แนวคิดทฤษฎีการแลกเปลี่ยนถูกนำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งโดยเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นไม่ต่างจากพฤติกรรมของสัตว์ชนิดอื่น คือ มนุษย์ต้องการผลตอบแทน รางวัล หรือผลประโยชน์นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ที่มาอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้รางวัลนั้นต้องมากกว่าสิ่งที่ตนต้องสูญเสีย กล่าวคือ รางวัลนั้นเป็นกำไรจำนวนที่มากกว่าจำนวนที่ได้ลงทุนไป¹⁷ แนวคิดนี้เชื่อว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้มีฐานะหรือชนชั้นที่ต่างกันในทางเศรษฐกิจและสังคมนั้นส่งผลให้เกิดรูปแบบของการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social exchange) เช่น ผู้ใหญ่กับเด็ก นายทุนกับแรงงาน ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่ำกว่าต้องมอบความจงรักภักดีและการรับใช้ปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อให้สถานะของตนสูงขึ้น

Peter Blau เสนอว่าผลตอบแทนเป็นแรงกระตุ้นให้มนุษย์คบหาสมาคมกันทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และระดับกลุ่มคน ไปจนถึงระดับสังคมการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การสร้างสิ่งก่อสร้างทั้งหลาย การบริจาการกุศล การจ้างงาน การจัดสรรสวัสดิการสังคมถือเป็นการแลกเปลี่ยนในระดับสังคม ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้ไปใช้สิทธิได้ว่าเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินประโยชน์ ความยกย่อง ความสะดวกสบายในชีวิต ตำแหน่งหน้าที่การงานที่มั่นคง การจ้างงานให้กับผู้สนับสนุนทางการเมือง¹⁸

¹⁵ John H. Kessel, "Comment : The Issue in Issue Voting," *American Political Science Review* ,66 (June 1972), pp. 459 – 465; วารสาร *American Political Science Review* , June 1972 และฉบับ September 1976 ได้เสนองานประเภทนี้ทั้งฉบับ โดยเฉพาะงานของ The Comparative State Election Project (1973 – 4) และงานของ Survey Research Center ในวารสารฉบับดังกล่าวด้วย.

¹⁶ V.O. Key, Jr., *The Responsible Electorate : Rationality in Presidential Voting* (Cambridge : Harvard University Press, 1966) .

¹⁷ George Homans

¹⁸ โปรดดู Peter N.Blau. 1964, *Exchange and Power in Social Life*, New York : John Wiley & Sons.

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในประเทศไทย

การศึกษาในทางรัฐศาสตร์ของไทยส่วนใหญ่ศึกษาในเชิงกฎหมายและสถาบัน (Legal – institutional approach) ที่ผ่านมามีการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง เน้นว่าศึกษาว่ากฎหมายเลือกตั้งมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในประเด็นที่ว่าใครเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เลือกกันอย่างไร รูปแบบใด การเลือกตั้งอย่างไรจึงเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์และยุติธรรม

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ของไทย เริ่มในช่วงที่มีการเลือกตั้งหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 โดยเริ่มมีการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง เช่น งานของ เสรีน ปุณณะหิตานนท์ และแนนน้อย นະมาตร์ ที่ศึกษาพฤติกรรมในการลงคะแนนของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป งานของยุวรัตน์ กมลเวช ที่ศึกษาพฤติกรรมในการลงคะแนนของประชาชนในการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น¹⁹

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งดังกล่าว ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์จากต่างประเทศ แต่การศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ยังขาดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น มักเกิดปฏิกิริยารัฐประหารส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องทางการเมือง, การเลือกตั้งที่จัดให้มีนั้นมีการใช้เงินและอิทธิพลในระบบราชการเข้ามากำหนด, การขาดเงินทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยทำให้การวิจัยเป็นไปได้ลำบาก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงระหว่าง ปี พ.ศ. 2520 – 2530 พรรคกิจ ผ่องแผ้ว และกลุ่มนักวิชาการ เช่น จรูญ สุภาพ, สุจิต บุญบงการ ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง อย่างเป็นระบบมากขึ้น²⁰

¹⁹ โปรตพิจารณาการศึกษารณณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้ เสรีน ปุณณะหิตานนท์ และ แแนนน้อย นະมาตร์, การวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และพฤติกรรมในการลงคะแนน (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520); ยุวรัตน์ กมลเวช, วิจัยการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 364 (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, กันยายน 2516); นรินทร์ พานิชกิจ, การเลือกตั้งกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515); ผิงพร บุญเลี้ยง, การเลือกตั้งที่ทำให้สภาผู้แทนราษฎรมีเสถียรภาพ (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร 2522); สรสิทธิ์ โรจนพานิช, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516); คณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, การศึกษาความสนใจ ความรู้พื้นฐานทางการเมือง และเหตุผลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2518); คณาจารย์วิทยาลัยครุนครปฐม, การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 11 ของอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครุนครปฐม (วิทยาลัยครุนครปฐม 2518); พิชัย อยู่คง, พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดลพบุรี (ภาควิชาการปกครองคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520); สมเกียรติ สงพันธ์, ทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 เมษายน 2519 : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521); ธาณี ภาวะสิทธิการ, ระบบการเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อพรรคการเมืองประเทศไทย (ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516); กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, รายงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 (กระทรวงมหาดไทย 2523); พรรคกิจ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), บทที่ 4 และ 5 ; Somporn Sangchai, Some Observations on the Elections and Coalition Formation in Thailand ,(Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1976).

²⁰ โปรตดู พรรคกิจ ผ่องแผ้ว, เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น เขต 3, 18 เมษายน 2526 (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527) ; พรรคกิจ ผ่องแผ้ว และสุจิต บุญบงการ, “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์,” (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527); พรรคกิจ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการเมือง : ขอบข่ายทาง ทฤษฎี” (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532); พรรคกิจ ผ่องแผ้ว และจรูญ สุภาพ, “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนน

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในช่วงที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2521 ที่มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในปี 2526 โดยพิจารณาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมซึ่งสรุปสาระสำคัญว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นเพศชายมีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคมากกว่าบุคคล และเลือกพรรคที่นโยบาย ต่างกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นเพศหญิงที่มีแนวโน้มที่จะเลือกบุคคลมากกว่าพรรค และไม่ค่อยสนใจนโยบายพรรค ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นวัยหนุ่มสาวมีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคมากกว่าบุคคลและไม่ค่อยสนใจนโยบายพรรค ในขณะที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่สูงอายุแนวโน้มที่จะเลือกบุคคล ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยในเขตเมืองมีแนวโน้มที่จะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะถือเป็นหน้าที่พลเมืองและเลือกพรรคมากกว่าบุคคล ต่างกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในเขตชนบทที่เลือกที่ตัวบุคคลเป็นหลัก ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีการศึกษาสูง และมีอาชีพข้าราชการ นักธุรกิจมีแนวโน้มที่จะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะถือเป็นหน้าที่พลเมืองและเลือกพรรคมากกว่าบุคคล ต่างกับประชาชนระดับการศึกษาน้อยที่มีอาชีพเกษตรกร ผู้ใช้แรงงานที่เลือกที่ตัวบุคคลเป็นหลัก²¹

ในขณะที่งานของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว เน้นการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งในรูปแบบการศึกษาในเชิงปริมาณ สมบัติ จันทรวงศ์ ได้ศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งในเชิงคุณภาพ เขาศึกษาพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อขายเสียงระหว่างการเลือกตั้ง เขาได้ชี้ให้เห็นว่า การเลือกตั้งเป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงในสังคมอย่างหนึ่ง ประชาชนที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลยังไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ยังคงอยู่ภายใต้ระบอบอุปถัมภ์ ถูกครอบงำทางความคิด ต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นในทางเศรษฐกิจ และสังคม พฤติกรรมการลงคะแนนของประชาชนในท้องถิ่นชนบทจึงไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระต่างจากประชาชนในสังคมเมืองหลวงหรือเมืองขนาดใหญ่ สมบัติ จันทรวงศ์ ยังได้สรุปพฤติกรรมการเลือกตั้งไว้อย่างน่าสนใจว่า การเลือกตั้งในประเทศไทยแทนที่จะเป็นการสะท้อนทางเลือกของปัจเจกชนกลับเป็นเพียงพิธีกรรมทางการเมือง ยังมีการเลือกตั้งติดต่อกันบ่อยครั้งเท่าใด ความหมายทางการเมืองของการเลือกตั้งก็จะยิ่งลดน้อยลงไปเท่านั้น²²

4. แนวคิดเรื่องการซื้อขายเสียง

อัมมาร สยามวาลา ปิยนุช เพียรชอบ ได้ศึกษาถึงปรากฏการณ์การซื้อสิทธิขายเสียงระหว่างการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยว่าสังคมประชาธิปไตย การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย โดยหลักการแล้ว การเลือกตั้งคือ การสื่อสารจากประชาชนไปยังผู้บริหารประเทศและเป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ ดังนั้นการเลือกตั้งต้องเป็นกระบวนการตัดสินใจที่อิสระ ไม่ได้รับการชักจูง จ้างวาน หรือเห็นแก่สินจ้างรางวัลใด ๆ การเลือกตั้งจึงจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผลของการเลือกตั้งจะแสดงออกถึง ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

เสียงเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่างของจังหวัดบุรีรัมย์” (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527)

²¹ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2527, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 224-254

²² สมบัติ จันทรวงศ์, “พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการเลือกตั้ง” (รายงานการวิจัย เสนอต่อสภาวิจัยแห่งชาติ 2536).

ในการส่งตัวแทนของตนเข้าไปบริหารประเทศ ด้วยเหตุนี้กระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้ง และส่งผลกระทบต่อ ผลของการเลือกตั้ง จึงมีความสำคัญเท่าเทียมกับผลที่ได้รับจากการเลือกตั้ง²³

ในประเทศไทย เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านๆ มามีการซื้อขายเสียงกันอยู่ทั่วไป ผู้สมัครใช้กลยุทธ์ต่างๆ ชักจูงประชาชนให้มาเลือกตน ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เพียงหวังผลต้องการเอาชนะการเลือกตั้ง ได้เข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อมีอำนาจในการบริหารประเทศ กำหนดนโยบาย และออกกฎหมายต่างๆ

ปรากฏว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งยอมเสียเงินทองมากมายในการหาเสียง บางรายยอมเสียเงินนับสิบล้านบาท เพื่อจะได้เข้ามารับใช้ประชาชน เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน ในการบริหารประเทศ และรับเงินเดือนเพียงไม่กี่หมื่นบาท เมื่อเงินมีความสำคัญต่อการเลือกตั้งเช่นนี้ ก็ไม่น่าแปลกใจที่นักธุรกิจเริ่มเข้ามาจับบาทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ ถ้าเปรียบเทียบระหว่างปี 2529 กับปี 2535 (ครั้งแรก) จะพบว่าสัดส่วนของนักธุรกิจที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรเพิ่มจากร้อยละ 39 เป็นร้อยละ 49

สมุดปกขาวฉบับนี้จะเสนอให้เห็นถึงสาเหตุที่มาของระบบการซื้อขายเสียงและสาเหตุที่การซื้อขายเสียงยังคงอยู่ แม้จะมีการรณรงค์กันในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ ประชาชนไม่ขายเสียงขายสิทธิของตนเอง นอกจากนี้จะเสนอให้เห็นถึงจุดอ่อนของกฎหมาย รวมทั้งอุปสรรคที่ทำให้กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถจัดการซื้อขายเสียงได้

หัวคะแนนและระบบการซื้อขายเสียง

ผู้สมัครจะต้องทุ่มเทเวลาและทรัพยากรเพื่อการทำเสียงมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน แต่ปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดก็คือ ขนาดของเขตเลือกตั้ง

การเลือกตั้งในประเทศไทย นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ 10 (พ.ศ.2518) จนถึงครั้งที่ 16 (พ.ศ. 2535 ครั้งที่ 2) ใช้รูปแบบการแบ่งเขตแบบ “ผสม” คือ แต่ละเขตจะมีผู้แทนมากกว่า 1 คนแต่ไม่เกิน 3 คน ยกเว้นเขตเล็กที่มีผู้แทนได้เพียง 1 คน

เขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนมากกว่า 1 คน จะครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างขวาง บางเขตมีอาณาบริเวณห่างกันกว่า 60 ถึง 70 กิโลเมตร และมีหน่วยเลือกตั้งนับร้อยหน่วย ตามกฎหมายแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเริ่มรณรงค์หาเสียงได้ หลังจากที่มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งจะมีเวลาเพียงประมาณ 45 วันเท่านั้น ดังนั้น ในทางปฏิบัติ ย่อมเป็นไปได้เลยที่ผู้สมัครจะสามารถตระเวนหาเสียงได้ทั่วทั้งพื้นที่เขตของตนโดยลำพัง ผู้สมัครจึงต้องหาผู้ช่วยในการหาเสียง ในพื้นที่ต่างจังหวัดคนที่จะช่วยเหลือ ผู้สมัครได้ดีก็คือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่มีความผูกพันกับชาวบ้าน เคยให้ความช่วยเหลือแก่ชาวบ้าน หรือเป็นเจ้าของกิจการขนาดใหญ่ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ชาวบ้านบางพื้นที่อาจจะไม่เคยเห็นหน้าตาผู้สมัครเลย ไม่เคยทราบว่าผู้สมัครมีนโยบายในการบริหารประเทศอย่างไร แต่พร้อมที่จะไปเลือกตามคำแนะนำของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นผู้มีอิทธิพลเหล่านี้มีได้หลายระดับ นับตั้งแต่ระดับจังหวัด ซึ่งอาจจะไปเลือกตามคำ คหบดี เจ้าของโรงแรม เจ้ามือหวยเถื่อน ไปจนถึงระดับตำบล หมู่บ้าน ผู้สมัครที่จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้ง จำเป็นจะต้องสร้างเครือข่ายเอาไว้

เมื่อการแข่งขันมีมากขึ้น ลำพังคำบอกเล่าชักจูงจากผู้มีอิทธิพลอาจจะไม่เพียงพอ ก็ต้องเริ่มมีหัวคะแนนช่วยในการหาเสียง โดยการแจกเงิน แจกของใช้ต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายแก่การประเมินคะแนนเสียง และช่วยใน

²³ อัมมาร สยามวาลา ปิยนุช เพียรชอบ., “เลือกตั้งไทย ... ปัญหาและทิศทางใหม่” สมุดปกขาวที่ตีอาร์ไอ ฉบับที่ 11 เดือนสิงหาคม 2537

การวางแผนการหาเสียง หัวคะแนนมักจะเป็นผู้มีอิทธิพลในระดับที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับชาวบ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หัวหน้ากลุ่มต่างๆ แต่ขณะเดียวกันก็มีสายสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อไปยังผู้มีอิทธิพลในระดับอำเภอหรือจังหวัด ดังนั้นในการแจกเงินซื้อเสียงนั้น ผู้สมัครจะฝากความไว้นือเชื่อใจเป็นทอดๆ ไปจากผู้มีอิทธิพลในระดับอำเภอหรือจังหวัด ผ่านหัวคะแนนในระดับหมู่บ้านไปยังชาวบ้านที่จะใช้สิทธิ์เลือกตั้งในที่สุด

สาเหตุสำคัญที่ต้องมีหัวคะแนนช่วยหาเสียงจนพัฒนาขึ้นมาเป็นการซื้อขายเสียงนั้น เนื่องจากเขตเลือกตั้งกว้างขวาง เกินกำลังการหาเสียงของผู้สมัคร แม้ผู้สมัครจะเป็นคนดี แต่ก็จะเป็นที่รู้จักของคนเฉพาะในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น ไม่สามารถจะครอบคลุมความเชื่อถือของชาวบ้านในเขตอื่นๆ ได้ ดังนั้นเมื่อผู้สมัครคนอื่นใช้กำลังเงิน ที่เหนือกว่าเข้ามาช่วยในการหาเสียง ผู้สมัครที่เป็นคนดีก็มีโอกาสเป็น ส.ส. สอดตกได้มาก

ในระยะยาว ผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียงเข้าไปได้ จะพยายามรักษาฐานเสียงของตนเอาไว้ โดยการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมและเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น สร้างถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โรงเรียน ให้การสนับสนุนโครงการต่างๆ หรือแม้แต่จัดเลี้ยงชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นการขอบคุณที่ได้รับเลือกตั้ง เพื่อสร้างความประทับใจ

ทำไมประชาชนผู้เลือกตั้งบางคนจึงยอมขายเสียง

ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง สื่อมวลชนแทบทุกประเภทต่างก็ช่วยกันรณรงค์ให้ประชาชนเลือกคนดีเข้ามาเป็นผู้แทนของตน ไม่เลือกคนที่ใช้เงินในการซื้อเสียง แม้แต่ทางราชการในการเลือกตั้ง พ.ศ.2535 (ครั้งที่ 1) ก็ได้จัดให้มีโครงการ “สืบทอดเสือเพื่อประชาธิปไตย” โดยส่งคนเข้าไปรณรงค์ให้ชาวบ้านเข้าใจถึง ความสำคัญของการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น และชี้ให้เห็นผลเสียของการเลือกคนที่ใช้เงินซื้อเสียง แต่ก็เป็นที่ทราบโดยทั่วไปแล้ว ว่ายังคงมีการใช้เงินในการซื้อเสียงกันอย่างมากมาย

สาเหตุที่การซื้อขายเสียงยังคงมีประสิทธิภาพอยู่ในระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย ก็เพราะกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม ที่ประกอบอยู่ในกระบวนการเลือกตั้ง ได้แก่ ประชาชน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และตัวแทนของทางราชการ ยังคงได้รับประโยชน์จากการซื้อขายเสียงนั่นเอง

ประชาชน

ประชาชนที่อยู่ตามชนบทหรือพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ มักจะขาดแคลนสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โรงพยาบาล โรงเรียน หรือบางแห่งขาดแคลนปัจจัย ในการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำสิ่งของมาแจก แจกเงิน หรือสัญญาว่า ถ้าได้รับเลือกตั้งแล้วจะสร้างสาธารณสมบัติให้แก่ท้องถิ่น จึงไม่มีเหตุผลใดที่ประชาชนเหล่านี้จะไม่รับเงินและไม่เลือกบุคคลนั้นเป็นผู้แทน เพราะชาวบ้านย่อมจะไม่เลือกบุคคลที่ไม่ได้ทำอะไรแก่ตนเลย นอกจากการแจกเงินในฤดูกาลเลือกตั้งแล้ว การที่ผู้แทนซึ่งได้รับการเลือกตั้งไปแล้ว ได้พยายามดึงเงินงบประมาณมาก่อสร้างถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โรงเรียน สวนสาธารณะ ก็เป็นการผูกความสัมพันธ์กับชาวบ้านไว้ได้ เพราะสิ่งเหล่านี้ประชาชนไม่สามารถรอคอยจากรัฐบาลได้ ดังนั้น เมื่อผู้แทนราษฎรคนใดสามารถดึงงบประมาณ มาก่อสร้างสาธารณูปโภคได้มาก และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจนในท้องถิ่นนั้นๆ ก็มักจะได้รับคะแนนเสียงในระยะยาว

การที่ประชาชนยังคงเลือกผู้แทนที่ให้ผลตอบแทนแก่ตนและชุมชนอยู่นั้น นอกจากเรื่องผลประโยชน์ที่ได้รับแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งก็คือการที่ประชาชนไม่ทราบว่า หน้าที่ที่แท้จริงของผู้แทนราษฎรคืออะไร

และมีความสำคัญต่อประเทศโดยส่วนรวมอย่างไร ประชาชนส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าผู้แทนของตนคือผู้ที่จะนำ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา มาให้ หรือแม้แต่ไปหาได้เมื่อมีเรื่องเดือดร้อน โดยไม่ได้ตระหนักว่าผู้แทนราษฎรต้องทำงานบริหารประเทศทั้งประเทศไม่ใช่เฉพาะพื้นที่เท่านั้น ประชาชนจึงยังเลือกผู้แทนประเภทนี้อยู่โดยไม่ได้นึกถึงว่าผู้แทนนั้นจะบริหารประเทศอย่างไร ได้ผลประโยชน์มากน้อยแค่ไหนจากตำแหน่งทางการเมืองที่ได้รับ ดังมีตัวอย่างให้เห็นมากมายในหลายพื้นที่

ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

จากการที่ตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับหลังจากการเลือกตั้ง สามารถนำผลประโยชน์มาให้ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมากมายมหาศาลนั่นเอง ที่เป็นแรงจูงใจ ให้ผู้สมัครยอมลงทุนเป็นจำนวนเงินนับสิบล้านบาท เพื่อซื้อเสียง โดยหวังที่จะชนะการเลือกตั้ง ได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรเข้าไปนั่งในสภา เพื่อควบคุมการกำหนดนโยบาย และกฎหมายต่างๆ ที่จะยังประโยชน์ให้แก่ธุรกิจต่างๆ ของตน เมื่อประชาชนยอมรับผู้สมัครที่ใช้เงินซื้อเสียง และการได้รับผลตอบแทนก็กลายเป็นประเพณีนิยมไปแล้วนั้น ผู้สมัครที่ไม่แจกเงินจึงกลายเป็นคนเลี้ยงน้ำใจไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สมัครหน้าใหม่ที่ยังไม่เคยได้รับเลือก ยังไม่มีผลงานมาก่อน ย่อมไม่สามารถที่จะเอาชนะการเลือกตั้งได้เลย ดังนั้น ถ้าผู้สมัครหน้าใหม่ต้องการจะชนะ การเลือกตั้งให้ได้ ก็คงจะต้องใช้เงินในจำนวนที่มากกว่าจึงจะสามารถแย่งเสียงมาได้ ยกเว้นแต่ในพื้นที่ที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองอย่างแท้จริงเท่านั้น ที่คนดีมีอุดมการณ์ และต้องการทำงานเพื่อประชาชนอย่างจริงจังจะสามารถชนะการเลือกตั้งได้

ตัวแทนของทางราชการ

ตัวแทนของทางราชการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาเทศบาล นักการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งข้าราชการที่มีอำนาจหน้าที่ ที่จะให้คุณให้โทษแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นกลุ่มบุคคลที่มักจะได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งจากผู้สมัคร โดยมากแล้วหวัคະແນของผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มักจะเป็นคนในกลุ่มนี้ ทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และนักการเมืองท้องถิ่น นอกจากจะได้เงินเป็นค่าตอบแทนแล้วยังเอื้อผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น ถ้าผู้ที่ตนสนับสนุนได้รับเลือกเข้าไปเป็นผู้แทนราษฎร ก็มักนำงบประมาณเข้ามาพัฒนาท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาเทศบาล ก็จะได้ความดีความชอบ ผู้สมัครก็จะได้สะสมคะแนนไว้ในการเลือกตั้งของตน ครั้งต่อไป ถือเป็นผลประโยชน์ร่วมกัน หรือแม้กระทั่งได้รับผลประโยชน์จากการทำธุรกิจร่วมกันด้วย สำหรับข้าราชการที่มีอำนาจหน้าที่ที่จะให้คุณให้โทษแก่นักการเมืองได้นั้น ก็จะได้รับผลตอบแทนในการให้ความร่วมมือเช่นกัน ความร่วมมือจากข้าราชการเหล่านี้มีหลายรูปแบบ นับตั้งแต่การเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ไม่รับรู้การซื้อขายเสียง หรือการทุจริตใดๆ ที่เกิดขึ้น กระทั่งให้ความร่วมมือในการกระทำผิดเอง

ข้าราชการที่มีหน้าที่กวดขันจับกุมการกระทำทุจริตในการเลือกตั้งนั้น ถ้ามีความตั้งใจที่จะจับกุมผู้กระทำผิดให้ได้ ก็ต้องเสี่ยงเอาว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนั้นจะได้รับ การเลือกตั้งหรือไม่ ถ้าบังเอิญผู้สมัครคนนั้นได้รับเลือก ก็คงจะต้องมีการแก้แค้นคืนกันไป จึงทำให้ไม่มีข้าราชการคนใดกล้าหาญพอที่จะกวดขันอย่างแท้จริง แม้จะมีการซื้อขายเสียงกันอย่างโจ่งแจ้งเป็นที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543

จากการค้นคว้าและทบทวนผลการศึกษาเกี่ยวกับวุฒิสภา โดยเฉพาะวุฒิสภาภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นถึงการแสวงหาช่องทางในการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายสายสัมพันธ์ทางการเมือง อันเป็นวิถีทางที่นำไปสู่ผลที่ไปเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญข้อสรุปนี้ได้จากผลการศึกษาของ วิเชียร สิงห์ปรีชา ศึกษาสมาชิกวุฒิสภา ใน พ.ศ. 2543 พบว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาร้อยละ 55 มีความสัมพันธ์ที่ติดกับพรรคการเมือง นักการเมือง จากเหตุที่เคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นเครือญาติ ได้รับการช่วยเหลือจากนักการเมือง โดยสนับสนุนเครือข่ายหัวคะแนนหรือเงินทุนใช้จ่าย ซึ่งเป็นข้อสังเกตได้ว่า แม้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจะไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่มีแนวโน้มว่าการปฏิรูปการเมืองมีแนวโน้มเริ่มได้ผลดีขึ้นเนื่องจากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาอีกส่วนหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองหรือเป็นเครือญาติอีกจำนวนมากก็ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ทั้งนี้สายสัมพันธ์ทางการเมืองของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ 4 มีนาคม - 22 กรกฎาคม 2543 ซึ่งการจำแนกสมาชิกวุฒิสภาที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองกับนักการเมืองหรือพรรคการเมืองในการศึกษานี้ พิจารณาจากปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างสมาชิกวุฒิสภากับนักการเมืองหรือพรรคการเมือง ได้แก่

- (1) การเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมาก่อน และความสัมพันธ์นั้นยังไม่มีสิ่งบ่งชี้ว่ามีความเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์อยู่เดิม
  - (2) การเคยมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองในพรรคการเมืองมายาวนาน ต่างฝ่ายต่างให้การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกินกว่าระดับปกติของนักการเมืองกับประชาชนทั่วไป
  - (3) เป็นญาติพี่น้องของนักการเมืองในพรรคการเมือง โดยอาจเป็นสามี ภรรยา พี่ น้อง บุตร ฯลฯ
  - (4) ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินทุน การให้ใช้เครือข่ายหัวคะแนน การช่วยวางแผนการเลือกตั้ง การใช้อิทธิพลของนักการเมืองในรูปแบบต่างๆ เพื่อช่วยเหลือให้ได้รับการเลือกตั้ง
  - (5) การเคยร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองมาก่อน เช่น เคยเป็นผู้ควบคุมดูแลพื้นที่เลือกตั้งให้นักการเมือง เคยได้รับตำแหน่งทางการเมืองจากนักการเมือง เช่น แต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา กรรมการบริหารเลขาธิการ ที่ปรึกษาหรือเคยได้รับตำแหน่งสำคัญในขณะที่ยังรับราชการอยู่ เป็นต้น
  - (6) การได้รับการเอื้อประโยชน์ในทางธุรกิจ หรือความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ จากนักการเมืองมาก่อน
- ลักษณะเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการเลือกตั้งวุฒิสภา ยังคงยึดติดอยู่ในระบบอุปถัมภ์ของพรรคการเมือง มีการซื้อเสียงขายเสียงเช่นเดียวกับการเลือกตั้งอื่นๆ ที่ผ่านมาในอดีต ย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวในการมีองค์การทางการเมืองที่มีความเป็นกลางในการควบคุมการทำงานของรัฐบาล การตรวจสอบ การแต่งตั้ง ถอดถอนบุคคล ตามรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งจะทำให้ระบบการเมืองของไทยไม่สามารถพัฒนาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ในประเด็นเรื่องการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง พบว่า มีการกระทำผิดในทุกจังหวัด แต่เนื่องจากการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้สมัคร หัวคะแนนและประชาชน ทำให้การได้รับแจ้งเกี่ยวกับการกระทำผิดจึงเป็นเพียงข้อมูลบอกเล่า การสืบสวนในทางลับไม่มีผู้ใดเป็นพยาน ขาดพยานหลักฐานเพียงพอในการดำเนินคดี ซึ่งลักษณะการกระทำผิด

ในการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงการร่วมมือกันในการหลบเลี่ยงกฎหมายหรือหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ²⁴

ในเรื่องภูมิหลังและแรงจูงใจในการลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา พจนีย์ ไชวาริล ซึ่งเลือกศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า แม้ผู้สมัครส่วนมากมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูง รวมทั้งมีความต้องการในการแสวงหาชื่อเสียงเกียรติยศเป็นหลักก็ตาม แต่แรงจูงใจในการแสวงหาอำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือกลุ่ม เป็นความต้องการที่จะเข้าไปเป็นตัวแทนของกลุ่มที่ตนเองทำงานหรือมีความผูกพันอยู่ด้วย หรือเพื่อการแสวงหาประโยชน์ ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน²⁵

ส่วนประเด็นเรื่องพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543 ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ทศพล สมพงษ์ และ สพสันต์ เพชรคำ ศึกษาความเคลื่อนไหวทางสังคมในกระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในเขตพื้นที่ จ.สกลนคร พบว่า การทำงานในการบริหารจัดการการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีปัญหา ซึ่งปัญหาที่พบบ่อย คือ การประสานงานระหว่างคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) และอนุกรรมการประจำเขต รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ด้านพฤติกรรมของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ผลการศึกษาพบว่า มีการฝ่าฝืนกฎหมายการเลือกตั้งเนื่องจากการซื้อเสียงที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีมาตรการควบคุมการลงคะแนนเสียงที่ค่อนข้างได้ผล อีกทั้งการซื้อเสียงเลือกตั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าคุณสมบัติด้านการศึกษาประสบการณ์และความมีชื่อเสียงของผู้สมัคร ทั้งนี้ข้อเสนอของการศึกษา คือ การเสนอให้คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.) ในวาระต่อไปควรมีความพร้อมตระหนักในบทบาทหน้าที่ และหามาตรการเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงาน รวมถึงข้อเสนอในการแก้กฎหมายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีโอกาสในการแนะนำตัวได้มากขึ้น²⁶

ในด้านกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา กฤต โพธิ์หล้า ได้ศึกษากรณีของจังหวัดยโสธร พบว่า บรรยากาศและสภาพทั่วไปของการจัดการเลือกตั้ง ทั้งการประชาสัมพันธ์และรณรงค์เลือกตั้ง การแนะนำตัวของผู้สมัคร ได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างดี ในด้านคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้รับความพึงพอใจจากประชาชนในระดับปานกลางในการทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งและควบคุมการเลือกตั้งให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม อีกทั้งในด้านความเคลื่อนไหวของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ผลการศึกษาพบว่า ผู้สมัครมีการวางแผนในการหาผู้สนับสนุนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอและหมู่บ้าน ซึ่งกลุ่มเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนผู้สมัคร ได้แก่ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มองค์กรเอกชน โดยการแนะนำตัวด้วยตนเองและวิธีการแนะนำผ่านผู้สนับสนุน การพบปะเยี่ยมเยียนประชากรและส่วนราชการ การมีฐานเสียง การประชาสัมพันธ์ การสร้างภาพลักษณ์ และกระแสทางการเมืองในด้านที่ดี ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้

²⁴ วิเชียร สิงห์ปรีชา. 2543, " การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา : สภาพความเป็นจริงกับเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ (ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ครั้งที่ 1/1 ในวันที่ 4 มีนาคม 2543, 1/2 ในวันที่ 29 เมษายน 2543, 1/3 ในวันที่ 4 มิถุนายน 2543, 1/4 ในวันที่ 24 มิถุนายน 2543 และวันที่ 9 กรกฎาคม 2543, 1/5 ในวันที่ 22 กรกฎาคม 2543)," เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

²⁵ พจนีย์ ไชวาริล' 2544, "แรงจูงใจในการลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาในเขตกรุงเทพมหานคร," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

²⁶ ทศพล สมพงษ์ และ สพสันต์ เพชรคำ. 2543, "ความเคลื่อนไหวทางสังคมในกระบวนการเลือกตั้งระบบใหม่และปัจจัยการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสกลนคร," ใน สถาบันพระปกเกล้า, รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543,นนทบุรี: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ที่แม้จะมีการร้องเรียน หรือคัดค้านการเลือกตั้งก็ตาม แต่พยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสามารถเอาผิดได้²⁷

อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ประเด็นด้านกฎหมายเลือกตั้งเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งเป็นข้อถกเถียงอย่างมากช่วงของการเตรียมการจนถึงภายหลังการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งปัทมา สุปก่าปิง และ สถาบันพระปกเกล้า ในโครงการศึกษาบทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เพื่อปรับปรุงระบบเลือกตั้งให้ดีขึ้น ได้นำเสนอถึงปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อ พ.ศ. 2543 อาทิเช่น ปัญหาเรื่องการตีความ “การเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ซึ่งอาจนำไปสู่การถูกตัดสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง และปัญหาในประเด็นเรื่อง “ปลอดการเมือง” แต่สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อ พ.ศ. 2543 ปรากฏภาพของความสัมพันธ์กันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับพรรคการเมืองหรือนักการเมืองโดยทั่วไป ทั้งในรูปแบบของการได้รับความช่วยเหลือในการแนะนำตัวและสายสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือเป็นผู้มีความใกล้ชิด รวมไปถึงปัญหาเกี่ยวกับการแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ที่ถูกตั้งข้อสังเกตว่ามีการกำหนดให้ผู้สมัครแนะนำตัวได้จำกัดเกินไป ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างผู้สมัครที่มีอาชีพด้านสื่อมวลชน เช่น พิธีกรรายการวิทยุ โทรทัศน์ กับผู้สมัครทั่วๆ ไป ซึ่งการแนะนำตัวถูกห้ามไม่ให้โฆษณาทางวิทยุ โทรทัศน์และเครื่องขยายเสียง นอกจากนี้ การได้เปรียบในเรื่องการใช้จ่ายเพื่อการแนะนำตัว ยังเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ได้มีการเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กำหนดค่าใช้จ่ายในการแนะนำตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจำนวนที่ไม่สูงมากและให้มีการกำหนดราคากลางเกี่ยวกับการจัดจ้างพิมพ์เอกสารแนะนำตัวและอื่นๆ ด้วย เป็นต้น เพื่อลดความได้เปรียบของผู้สมัครที่มีทุนสูงกับผู้สมัครที่มีทุนน้อยกว่า เป็นต้น²⁸

ไพรัตน์ เตชะเสถียร ศึกษาเรื่องการออกเสียงเลือกตั้งในอำเภอป่าดัว : ศึกษากรณีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในอัตราสูง ผู้วิจัยพบว่า การที่อัตราการไปใช้สิทธิของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธรที่มีอัตราสูงเนื่องจากประชาชนผู้มีสิทธิถูกระดม (Mobilize) มากกว่าสำนึกในความเป็นพลเมือง โดยเพศ อายุ และกลุ่มอาชีพ ที่ต่างกันมีผลต่อการถูกระดมต่างกันไป ทั้งนี้เพศหญิงมีแนวโน้มถูกระดมไปใช้สิทธิมากกว่าเพศชาย และอายุมากมีแนวโน้มถูกระดมมากกว่าอายุน้อย อาชีพข้าราชการถูกระดมน้อยที่สุดในขณะที่อาชีพค้าขาย ธุรกิจ เกษตรกร และลูกจ้างถูกระดมมากกว่าอาชีพข้าราชการ ด้านผู้มีบทบาทสูงในการระดมประชาชนไปใช้สิทธิ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขณะที่หัวหน้าคณะมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ไปใช้สิทธิในรูปตัวเงิน เช่น ช่วยออกเงินซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในหมู่บ้าน เป็นต้น²⁹

สมนึก พิพิธรังษี ได้ทำการวิจัยถึงพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนอายุ 18-19 ปี : ศึกษากรณีจังหวัดนครราชสีมา ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่าประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีอายุ 18 - 19 ปี เป็นผู้ซึ่งใช้สิทธิออกเสียงครั้งแรกนั้นไม่มีความผูกพัน

²⁷ กฤต โพธิ์กล้า. 2546, “การศึกษากระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดยโสธร,” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²⁸ ปัทมา สุปก่าปิง, “บทบาทของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543) และ สถาบันพระปกเกล้า, รายงานการวิจัยการศึกษาบทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อปรับปรุงระบบเลือกตั้งให้ดีขึ้น, (กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2543).

²⁹ ไพรัตน์ เตชะเสถียร. 2522, การออกเสียงเลือกตั้งในตำบลป่าดัว : ศึกษาเฉพาะกรณีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในอัตราสูง, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กับพรรคการเมืองใดๆ พฤติกรรมการออกเสียงของประชาชนกลุ่มนี้เน้นตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายว่าอาจเนื่องจากพรรคการเมืองส่วนใหญ่ (เว้นพรรคประชาธิปัตย์) ในขณะนั้นขาดความเป็นสถาบัน มีการยุบพรรคจำนวนมาก และพรรคการเมืองจำนวนมากเป็นพรรคเฉพาะกิจ ผู้สมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเองมักย้ายพรรคบ่อยครั้งจนทำให้พรรคขาดความน่าเชื่อถือ พรรคการเมืองส่วนใหญ่ในขณะนั้นไม่มีนโยบายที่ชัดเจนและโดดเด่นจากพรรคการเมืองอื่นๆ ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงขาดความจงรักภักดี หรือขาดความผูกพันต่อพรรคการเมือง³⁰

ปริญญา นาคฉัตรีย์ อดีตกรรมการการเลือกตั้ง ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาตามแนวทางรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 ผู้วิจัยพบว่าปัญหาในการบริหารจัดการเลือกตั้งนั้น กกต.ทำงานขาดเป้าหมาย ขาดการประสานงาน กกต.จังหวัด กกต.เขต มีปัญหาภาวะผู้นำ ขาดศิลปะการสร้างความเข้าใจ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติ งานทำงานด้วยความทุ่มเท และยังขาดการวางแผนอบรมคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งอย่างเป็นระบบ งบประมาณเองก็จัดสรรล่าช้า มีปัญหาวัสดุอุปกรณ์ การแจกจ่ายหีบบัตรล่าช้า ด้านปัญหาผู้สมัครนั้นมีพฤติกรรมแบบเดิมๆ มีการใช้เงินเพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง มีทั้งอาศัยกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่น กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ดำเนินการแจกจ่ายสิ่งของก่อนมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง จัดตั้งเครือข่ายเหมือนแชร์ลูกโซ่ เครือข่ายพนันต่อรองกิจกรรมเหล่านี้มักทำผ่านหัวคะแนน³¹

กัมชัย ห่อทองคำ ได้ศึกษาวิจัยบทบาทของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 2 ในปี พ.ศ.2535 ผู้วิจัยพบว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับประเทศเปลี่ยนไปจากบริบทเดิมผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นไม่สามารถใช้อิทธิพลแบบเดิม ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้มีอิทธิพลสนับสนุนไม่สามารถชนะการเลือกตั้งได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเสนอว่านอกจากปัจจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงในสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแล้ว บทบาทของรัฐบาลกลางในการกำชับให้กลไกของรัฐเข้มงวดกับการปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องจะลดบทบาทของผู้มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนของประชาชนผู้ใช้สิทธิ³²

จิตติพล ผลพุกษา ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ.2535 ซึ่งเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬขึ้น เขาตั้งสมมติฐานในการวิจัยว่าระดับการติดตามข่าวสารทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งที่แตกต่างกันโดนทดสอบจากทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 13 กันยายน 2535 ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการติดตามข่าวสารทางการเมืองสูงมีพฤติกรรมทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน คือ มีพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงด้วยสำนึกในหน้าที่พลเมืองและมีพฤติกรรมต้องการเปลี่ยนแปลงตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมถึงต้องการเปลี่ยนรัฐบาล³³

³⁰ โปรตดู สมนึก พิพิธรังษี. 2540, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนอายุ 18-19 ปี : ศึกษากรณีจังหวัดนครราชสีมา, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

³¹ โปรตดู ปริญญา นาคฉัตรีย์. 2547, การจัดการเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. ปัญหาและแนวทางแก้ไข, กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า โรงพิมพ์ศาลาแดง

³² กัมชัย ห่อทองคำ, พ.ต.ท. 2539, ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้งศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 2 จังหวัดชลบุรี พ.ศ.2535, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³³ จิตติพล ผลพุกษา, ร.ต.อ.2536, อิทธิพลของการรับรู้เหตุการณ์ทางการเมืองที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ ได้ศึกษาวิจัยปัญหา สาเหตุแนวทางการแก้ไขปัญหาของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยเน้นการศึกษาไปที่ทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 6 มกราคม 2544 รวมถึงการเลือกตั้งในครั้งต่อมาในจังหวัดต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การซื้อขายเสียงนั้นดำเนินการก่อนที่จะมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งหัวหน้าคณะมีผลในการชี้้นำพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง การแจกเงินเพื่อแลกคะแนนเสียงเป็นไปอย่างกว้างขวาง³⁴

การทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะเรื่องระดับรายได้ ปัจจัยด้านสังคมโดยเฉพาะอายุ เพศ ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และปัจจัยระบบอุปถัมภ์ที่เป็น การแลกเปลี่ยนในทางสังคมที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงที่แตกต่างกัน รวมถึงได้มีการศึกษางานวิจัยที่กล่าวถึงการดำเนินการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่มีผลต่อการดำเนินการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้

³⁴ โปรดดู ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2545, บทสรุปสำหรับผู้บริหาร : รายงานการวิจัยบทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้ดีขึ้น, กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า บริษัท ธรรมดาเพลส จำกัด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550 : จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการวิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้โดยอาศัยการรวบรวมจากแหล่งข้อมูล 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) ข้อมูลทั้งจากการวิจัยเอกสารและข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) แบบสอบถามและการสังเกตมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical descriptive) เพื่อนำเสนอในบทที่ 4 ของรายงานการวิจัย ในบทนี้มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดทำข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา มี 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งได้แก่ ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 ราย เขตเลือกตั้งละ 5 ราย เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)
2. กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 จำนวน 50 คน เขตเลือกตั้งละ 25 ราย โดยใช้การสุ่มแบบการเลือกตัวอย่างไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non – probability Sampling) การเลือกเป็นการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มอาชีพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน
3. กลุ่มเจ้าหน้าที่คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม และประจำหน่วยเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 ราย เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือ ดังนี้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ในการสัมภาษณ์นั้นผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์กลุ่มผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะที่มีการรณรงค์ออกเสียงประชามติ และขั้นตอนการออกเสียงประชามติ สังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะที่มีการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และขั้นตอนการลงคะแนนเสียง

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) ในการวิจัยผู้ศึกษาดำเนินการดังนี้
ในลำดับแรกผู้วิจัยทำการรวบรวม ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นเอกสารทาง
ราชการ ภูมาระเบียบต่างๆ รวมถึงการนำองค์ความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ จากนั้น
หาประเด็นสาระสำคัญจากแนวคิดทฤษฎี ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เป็นกรอบ (Framework) ในการพิจารณา

ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยดังกล่าวเพื่อศึกษารูปแบบการศึกษาที่
ผ่านมามีประเด็นใดที่สอดคล้องและเสริมการศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงการศึกษาที่ผ่านมามีประเด็นใดบ้างที่ยัง
ไม่ชัดเจน ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเหล่านี้พิจารณาปรับกรอบในการศึกษา แล้วนำ
มายกร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ร่วมกับผู้ช่วย
วิจัย ปรับแก้ไข สร้างแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ
ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ศึกษาวิจัยและผู้ช่วยเดินทางไปที่พื้นที่เพื่อประสานกับผู้ที่จะให้สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ศึกษาวิจัยและผู้ช่วยเริ่มต้นด้วยการแนะนำตนเอง ซึ่งแจงอธิบายความเข้าใจในวัตถุประสงค์
ของการศึกษาโดยการให้ผู้รับการสัมภาษณ์ ให้ข้อมูลที่เป็นความจริง และการแสดงแนวความคิดด้วยความเป็น
อิสระเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามแนวทางที่ได้เตรียมไว้ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้
ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทั้งนี้จะทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อเท็จจริงของปัญหา เพื่อ
ประโยชน์ในการวิเคราะห์มากที่สุด

การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เน้นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล
แล้วพรรณนาความ (Description) ตามประเด็นที่ศึกษา โดยวิธีการศึกษาดังนี้

1. ผู้ศึกษานำข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา
2. ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มที่ศึกษามานำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

(Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมออกเสียงประชามติ

สภาพทั่วไปนำไปสู่การออกเสียงประชามติ

เหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้ทำการรัฐประหารรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โดยอ้างเหตุในการทำการรัฐประหารครั้งนี้¹ ประการ กระบวนการขับไล่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ให้ลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2547 ในช่วงปลายรัฐบาลทักษิณ 1 เมื่อมีการรวมตัวของกลุ่มคนในนาม กลุ่มประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์ และมีการชุมนุมปราศรัยเพื่อขับไล่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2547 เป็นครั้งแรก ต่อมาขยายเป็นวงกว้างขึ้นในปลายปี พ.ศ. 2548 ส่วนหนึ่งจากการนำของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ทางช่อง 9 และขยายตัวในวงกว้างไปยังบุคคลในหลายสาขาอาชีพ

การรณรงค์ขับไล่ได้ขยายตัวกลายเป็นประเด็นการเมืองในระดับประเทศ มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนมาก ในกลุ่มที่แสดงความคิดเห็นสนับสนุนให้นายกรัฐมนตรีลาออกก็มีความเห็นที่แตกต่างกันเป็นหลายๆ กลุ่ม ในเรื่องกระบวนการและประเด็นในการขับไล่ จำนวนกลุ่มผู้ประท้วงรัฐบาลได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นกลายเป็นวิกฤตทางการเมืองทั้งนี้แกนนำในการประท้วง คือ พลตรี จำลอง ศรีเมือง นายสนธิ ลิ้มทองกุล นายพิภพ ธงชัย นายสุริยะใส กตะศิลา ทั้งหมดรวมตัวกันในนามของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือ พธม. กลุ่มดังกล่าวรวมตัวกดดันรัฐบาลหลายประเด็นโดยเฉพาะประเด็นผลประโยชน์จากการโอนหุ้น ในกิจการของตระกูลชินวัตรโดยมีนายกรัฐมนตรีนาย พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นเป้าหมายในการโจมตีที่ไม่ได้ชำระภาษี² รวมถึงข้อกล่าวหาการทุจริตกรณีสนามบินสุวรรณภูมิ และกรณีประมูลที่ดินถนนรัชดาภิเษก

การประท้วงนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 ได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 2 เมษายน 2549 พรรคการเมืองฝ่ายค้านประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคมหาชน และ พรรคชาติไทย ไม่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคไทยรักไทย โดยมี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค ยังคงได้รับคะแนนเสียงข้างมากโดยได้รับเลือกร้อยละ 56.45 ในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ แต่ในระบบเขตเลือกตั้งปรากฏว่าในหลายพื้นที่โดยเฉพาะในเขตจังหวัดภาคใต้ได้เกิดปรากฏการณ์ที่ประชาชน “ไม่เอาทักษิณ” ด้วยการที่ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยได้คะแนนน้อยกว่าผู้ไม่ออกเสียง

¹ เหตุในการรัฐประหาร 4 ข้อ ที่ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) กล่าวอ้าง ได้แก่ 1. ปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่า การบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐบาลรักษาการทำให้เกิดความขัดแย้งแบ่งฝาย สลายความรัฐรักสามัคคี อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ชาติไทย ต่างฝ่ายต่างมุ่งหวัง เอาชนะ ด้วยวิธีการหลากหลายรูปแบบ และมีแนวโน้มนับวันจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น 2. ประชาชนส่วนใหญ่เคลือบแคลงสงสัยการบริหารราชการแผ่นดินอันส่อไปในทางทุจริต ประพฤติมิชอบ อย่างกว้างขวางหลายหน่วยงาน 3. องค์การอิสระถูกครอบงำทางการเมือง ไม่สามารถตอบสนองเจตนารมณ์ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเกิดปัญหาและอุปสรรค 4. หมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริย์บ่อยครั้ง

² คือกรณี ครอบครัว “ชินวัตรและดามาวงศ์” ขายหุ้น บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำนวน 73,300 ล้านบาท ให้กลุ่มบริษัท เทมเซกโฮลดิ้ง จากประเทศสิงคโปร์ โดยไม่เสียภาษี

และบัตรเสีย นอกจากนี้ยังเกิดเหตุการณ์ประท้วงการเลือกตั้งโดยการจูงนำบัตรเลือกตั้งมาฉีกของรองศาสตราจารย์ ไชยยันต์ ไชยพร

ในวันที่ 2 เมษายน 2549 ได้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้น กล่าวคือ ในขณะที่พรรคไทยรักไทยได้สมาชิกสภาแทนราษฎรแบบเขตจำนวน 292 ที่นั่ง จาก 400 ที่นั่ง มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ถึง 400 ที่นั่ง และการลาออกจากสมาชิกพรรคไทยรักไทยของ นายแพทย์เปรมศักดิ์ เพียยุระ อดีตผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทยลำดับที่ 93 นำไปสู่ปัญหาการไม่ครบองค์ประกอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเนื่องจากพรรคการเมืองอื่นที่ส่งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีนั้นได้รับเลือกตั้ง ทำให้ต้องมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญมาตรา 98 วรรคหนึ่ง ที่ระบุว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา 99 จำนวนหนึ่งร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 102 จำนวนสี่ร้อยคน เมื่อพิจารณาคะแนนเสียงที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศประมาณ 16 ล้านเสียง ในขณะที่การเลือกตั้งในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 พรรคไทยรักไทยได้ประมาณ 19 ล้านเสียง สถิติการเลือกตั้งในครั้งนี้น่าสนใจ คือ จำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงพรรคอื่นๆ กับการออกเสียงไม่เลือกผู้ใด หรือโนโหวตนั้นมีจำนวนสูงถึง 10 ล้านคะแนน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรอบสอง ในวันที่ 23 เมษายน 2549 ในพื้นที่ 40 เขต ใน 17 จังหวัด

การเลือกตั้งรอบสองวันที่ 23 เมษายน 2549 ซึ่ง พรรคไทยรักไทยการยุบสภาและการเร่งรีบการกำหนดวันเลือกตั้งในครั้งนี้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และประชาชนส่วนหนึ่งได้แสดงออกถึงความไม่พอใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ทั้งสิ้น และเห็นว่าการกำหนดวันเลือกตั้งและวันรับสมัครดังกล่าว มีปัญหาด้านความชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้ กกต.มีหน้าที่ควบคุมและดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ดังนั้น กกต.จะต้องกำหนดวันเลือกตั้งให้เป็นธรรมกับพรรคการเมืองทุกฝ่าย ไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้เปรียบหรือเสียเปรียบ และแม้ว่าอำนาจการยุบสภาฯ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 116 จะเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี แต่การกำหนดวันเลือกตั้งไม่ใช่อำนาจของนายกฯ เพราะหากการกำหนดวันเลือกตั้งเป็นอำนาจของนายกฯ ย่อมทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายรัฐบาลได้เปรียบทางการเมืองเหนือพรรคอื่นต่อไป

ในการเลือกตั้งรอบสองวันที่ 23 เมษายน 2549 นั้นเกิดปรากฏการณ์ทางการเมือง คือ ผู้มีสิทธิออกเสียงจำนวนหนึ่งพากันฉีกบัตรเลือกตั้ง เช่น ที่จังหวัดสงขลา นายแพทย์เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์พัฒนา อาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ แกนนำพันธมิตรกู้ชาติกู้ประชาธิปไตยสงขลา นายนิกร ยอดหนูขุน อายุ 34 ปี ฉีกบัตรเลือกตั้ง นางปราณี วีระวงศ์ อายุ 63 ปี นางสะอาด จินเดหวา อายุ 64 ปี นางสาวจินตนา จินเดหวา อายุ 45 ปี นางวลัย ยนต์ประเสริฐ อายุ 56 ปี และนางสมล ตูลา อายุ 51 ปี แกนนำพันธมิตรกู้ชาติกู้ประชาธิปไตยได้ร่วมกันฉีกบัตรเลือกตั้ง ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช นางสาวบุญนำ จันทร์พันธ์ อายุ 60 ปี อดีตข้าราชการฉีกบัตร ที่จังหวัดยะลา นายศฤงคาร ชวงค์วุฒิ อายุ 66 ปี ทำธุรกิจส่วนตัว ฉีกบัตรเลือกตั้ง ที่จังหวัดภูเก็ต นายกฤษ เทพบำรุง อายุ 45 ปี นักธุรกิจฉีกบัตรเลือกตั้ง นายบุญชัย จรรย์ศรีมี อายุ 58 ปี เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉีกบัตรเลือกตั้ง นายสมมาตร หมั่นคิด อายุ 39 ปี พนักงานโรงแรม ฉีกบัตรเลือกตั้ง นายวิกรม อิศรางกูร ณ อยุธยา อายุ 42 ปี นักดนตรีเพื่อชีวิต ฉีกบัตรเลือกตั้ง

นายสนชัย ฤทธิชัย อายุ 29 ปี ฉีกบัตรเลือกตั้ง ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นายพรเทพ จันทร์ทองแก้ว อายุ 32 ปี ฉีกบัตรเลือกตั้ง

ด้านบรรยากาศทางการเมืองในจังหวัดมหาสารคามในการเลือกตั้ง หลังจากที่มีการประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 นั้น การหาเสียงของบรรดาผู้สมัครก็ได้เริ่มขึ้นทันที ทั้งนี้ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยมีความพร้อมทางการเมืองมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้สมัครต่างทราบจากแกนนำของพรรคแล้วว่าให้เตรียมความพร้อมในการเลือกตั้ง โดยให้ลงพื้นที่เขตการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ กระแสการต่อต้านรัฐบาลระบอบทักษิณ มีเช่นเดียวกับที่กรุงเทพมหานคร แต่มีจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมไม่มากนัก การชุมนุมเกิดขึ้นในสถานศึกษา เช่น ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งแกนนำในการจัดการชุมนุมมักเป็นนักวิชาการ เช่น อาจารย์ธัญญา สังขพันธ์านนท์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งเป็นอดีตกวีรางวัลซีไรต์ อาจารย์มณีนีรัตน์ มิตรปราสาท อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อดีตแกนนำองค์กรพัฒนาเอกชน และอาจารย์ณัฐรัตน์ วศินปิยะมงคล อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แกนนำเหล่านี้ได้รับความร่วมมือจากสื่อมวลชนในจังหวัดโดยเฉพาะนายไตรภพ ผลคำ แกนนำเครือข่ายสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาธิปไตยจังหวัดมหาสารคาม รวมถึงผู้นำกลุ่มครูนำโดย นายอวยชัย วัฒนา แต่ทั้งนี้กระแสการต่อต้านระบอบทักษิณไม่ได้ขยายวงมากนัก เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจาก นิสิต นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ทั้งในมหาวิทยาลัย และเขตเทศบาลเมือง รวมถึงประเด็นในการโจมตีระบอบทักษิณมีเนื้อหาเช่นเดียวกับที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ไม่ว่าจะประเด็นที่รัฐบาลแทรกแซงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญทั้งหลาย เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือ ป.ช. คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. รวมถึงกรณีคุณหญิงจรรยาธรณ เมณฑกา ผู้ว่าการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ประเด็นครอบครัวของนายภฯ ก็ได้สัมปทานในพม่า กรณีผลประโยชน์ทับซ้อนของกลุ่มชินคอร์ป กรณีการโอนหุ้นของบริษัท แอมเพิลริช ให้นายพานทองแท้ กับ นางสาวพิณทองทา เป็นต้น

ในวันเสาร์ที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้มีกลุ่มเครือข่ายแพทย์ เกษัช พยาบาล อาจารย์มหาวิทยาลัย 43 องค์กร 11 มหาวิทยาลัย ล่าชื่อกว่า 92 คน ปลุกกระแส “ต้านทักษิณ” และออกแถลงการณ์ให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ยุติบทบาทจากการดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีทันที ซึ่งในการเสวนาโต๊ะกลมเรื่องการร่วมกันแก้ไขวิกฤตปัญหาของบ้านเมือง ที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการรวมตัวกันครั้งใหญ่ครั้งหนึ่งของแกนนำเครือข่ายการต่อต้าน การขับไล่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร สิ้นสุดลง ในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 หลังการเกิดรัฐประหารนำโดย พล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน ก่อนวันที่จะมีการชุมนุมอย่างยืดเยื้อของกลุ่มพันธมิตรฯและเครือข่ายในวันที่ 20 กันยายน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 102 ก ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2549 มี 39 มาตรา เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ หลังจากที่ได้กระทำการรัฐประหารเป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้แต่งตั้งทีมงานนักกฎหมายเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้ ซึ่งเริ่มต้นประกอบด้วยนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ซึ่งมีประสบการณ์ในการร่าง

รัฐธรรมนูญหลายฉบับ นายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ และวิษณุ เครืองาม แต่หลังการประกาศชื่อ สองคนนี้ได้ลาออก เนื่องจากได้รับเสียงวิจารณ์ว่าเคยร่วมงานกับชั่วคราวของรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ภายหลังนาย มีชัยได้ลาออกจากการเป็นหัวหน้าทีมร่างรัฐธรรมนูญ โดย คปค. ได้แต่งตั้งนายจรูญ ภัคดีธนากุล ซึ่งในช่วงนั้น ดำรงตำแหน่งเลขาธิการประธานศาลฎีกา ทำหน้าที่แทน

ต่อมาคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ได้มีออกประกาศคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ ลงวันที่ 19 ตุลาคมพ.ศ. 2549 กำหนดให้มีคณะกรรมการกำกับดูแลการสรรหาสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ คณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “กคส.” และประธาน คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ 8/2549 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการสรรหาสมาชิก สมัชชาแห่งชาติ (กคส.) ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2549 เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการสรรหาสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ มีหน้าที่และความรับผิดชอบตามประกาศคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ลงวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2549 โดยให้หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐให้การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ ชุดนี้ นอกจากนั้นยัง กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ และสำนักเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการชุดนี้ด้วย

กระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ จำนวน 1,982 คน เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2549 จากนั้นวันที่ 17 ธันวาคม 2549 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเปิดประชุมสมัชชา แห่งชาติ ณ หอประชุมกองทัพเรือ เขตบางกอกใหญ่ สมาชิกสมัชชาแห่งชาติ พ.ศ. 2549 จำนวน 1982 คน ลงมติคัดเลือกกันเอง เหลือ 200 คน และเสนอให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ทำการคัดเลือกให้เหลือ 100 คน ซึ่งแล้วเสร็จในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ต่อมาคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ นำรายชื่อขึ้นทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกสภา ร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 23 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 โดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ประธาน คมช. เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ หรือ สสร. ชุดนี้มีสัดส่วนที่มา ดังนี้ มาจากบุคคลในภาครัฐ 28 คน ภาคเอกชน 27 คน ภาคสังคม 23 คน และภาควิชาการ 22 คน หากจำแนกตามภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ 10 คน ภาคกลาง 68 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 คน และภาคใต้ 10 คน ในส่วนของ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนั้น สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จะคัดเลือกกันเองให้เหลือ จำนวน 25 คน และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติจะคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิอีก 10 คน รวมเป็น 35 คน เพื่อทำหน้าที่เป็น กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ นั้นมี นาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ เป็นประธานฯ เมื่ออยู่ใน กระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญฯ มีประเด็นที่กรรมการยกร่างฯ ได้นำขยายความออกมาเพื่อรับฟัง ความเห็นอย่างไม่เป็นทางการต่อสาธารณะ โดยมีการนำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์ และนำไปสู่การอภิปราย อย่างกว้างขวาง ในประเด็น ดังนี้ 1. ให้มีองค์กรแก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศโดยมีผู้บัญชาการกองทัพ ทั้งสามเหล่าอยู่ในองค์กรฯ ดังกล่าว 2. ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง

3. ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ 4. ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาให้มาจากการแต่งตั้งแทนการเลือกตั้ง 5. การบัญญัติให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย 6. ระบบสรรหาองค์กรอิสระที่ให้ศาลเข้ามามีอำนาจ³

บรรยากาศทางการเมืองในระหว่างที่มีการรณรงค์ออกเสียงประชามติรับหรือไม่รับ ร่างรัฐธรรมนูญฯ นั้น เป็นไปอย่างดุเดือด รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยความเรียบร้อยในการออกเสียงประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2550 ได้ระบุว่าความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินสิบปี สำหรับผู้กระทำการดังนี้ ก่อความวุ่นวายเพื่อให้การออกเสียงไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่น อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เพื่อจะจูงใจให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง ออกเสียง อย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ออกเสียง หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ หรือใช้อิทธิพลคุกคาม เพื่อให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไม่ไปใช้สิทธิออกเสียง ออกเสียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ออกเสียง หรือเพื่อให้สำคัญผิดในวัน เวลา ที่ออกเสียง หรือวิธีการลงคะแนนออกเสียง เปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลง ทำให้สูญหาย ทำให้ไร้ประโยชน์ นำไป หรือขัดขวางการส่งซึ่งหีบบัตรออกเสียงหรือบัตรออกเสียง เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามอำนาจ หน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) มีความพยายามที่จะผ่านร่างรัฐธรรมนูญฯ รองศาสตราจารย์ สังคิต พิริยะรังสรรค์ หนึ่งในสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ได้เปิดเผยว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ซึ่งขณะนั้นอยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น มีความเป็นไปได้ว่าจะห้ามการรณรงค์ “ไม่รับ” ร่างรัฐธรรมนูญ โดยระบุโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี มีการใช้สถานีวิทยุในสังกัดกองทัพ ออกอากาศเพลงเชิญชวนให้ประชาชน ออกเสียงประชามติรับรองร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสฉลองพระชนมายุ 80 พรรษา หรือไม่ก็ออกมาชมชูประชาชนอยู่เนืองๆ ว่าการโหวตล้มรัฐธรรมนูญนั้นผิดกฎหมาย ซึ่งการกระทำดังกล่าวถูกต่อต้านจากองค์กรสิทธิมนุษยชนนานาชาติ Asian Human Rights Commission (AHRC) โดย AHRC ได้กล่าวว่า “กฎหมายดังกล่าวมีจุดประสงค์อย่างชัดเจนที่จะ ช่มชู้และปิดปากผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของรัฐบาล ถึงจะถูกตัดแปลงแก้ไขให้สามารถรณรงค์ แบบกล่าวแต่เพียงข้อเท็จจริงก็ตาม”

กลุ่มประชาชนจำนวนหนึ่งได้พยายามประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2550 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยึดโปสเตอร์ที่มีข้อความระบุว่า “โหวตล้มร่างรัฐธรรมนูญ ไม่ผิดกฎหมาย” ซึ่งมีนางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ อดีตสมาชิกวุฒิสภา ออกมายอมรับว่าเป็นเจ้าของโปสเตอร์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษกคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ หรือ คมช. ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในวันนั้นว่า เมื่อทหารพบโปสเตอร์ดังกล่าวจึงนำไปแจ้งให้ตำรวจทราบ และเมื่อตำรวจสอบถามว่าใครเป็นเจ้าของก็ไม่มีใครแสดงตัวเป็นเจ้าของแต่อย่างใด ดังนั้น จึงได้นำเอกสารไปตรวจสอบว่าผิดกฎหมายหรือไม่ เมื่อไม่พบว่าผิดข้อกฎหมายใดก็พร้อมที่จะคืนเอกสารให้ ถ้ามีคนมาแสดงตัวเป็นเจ้าของ

ศาสตราจารย์ นิธิ เอียวศรีวงศ์ หนึ่งในแกนนำในการประกาศไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ให้เหตุผลที่ไม่รับร่างฯ ว่า เพื่อให้การปฏิรูปการเมืองบนฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินต่อไปได้ เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการรวมพลังที่จะกดดันให้ คมช. ต้องเลือกรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 กลับมาใช้ใหม่โดยเปิดให้มีการแก้ไขจากสภาแก้ไขที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง เพื่อยับยั้งการนำประเทศกลับคืนสู่ระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ

³ โพสต์ทูเดย์ วันที่ 26 เมษายน 2550

เพื่อให้บทเรียนแก่สังคมโดยรวมว่า การรัฐประหารไม่มีทางแก้ไขปัญหาของประชาธิปไตยได้เป็นอันขาด แก้ไม่ได้ในเมืองไทยและแก้ไม่ได้ทั่วโลก ในขณะที่รองศาสตราจารย์ เกษียร เตชะพีระ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้เหตุผลที่ไม่รับร่างฯ ว่า เพื่อให้การปฏิรูปการเมืองก้าวหน้าต่อไปเพื่อจัดระเบียบการเมืองใหม่ เพราะระเบียบเก่าที่เป็นมายังบกพร่อง ก่อปัญหา ส่วนระเบียบที่ คมช. คิดจะสร้างขึ้นก็ยิ่งถอยหลังเข้าคลอง และไม่ชอบธรรม เพื่อแนวคิดเสรีประชาธิปไตย ที่ให้กระบวนการปฏิรูปการเมืองเปิดกว้าง ทุกกลุ่มทุกฝ่าย ในสังคมได้เข้าร่วม แลกเปลี่ยนเจรจาต่อรองกันอย่างเสมอภาค และเสรี ไม่ปิดแคบด้วยอำนาจเผด็จการ และ เพื่อรักษันติประชาธรรม อยากให้สังคมไทยมีที่ยืนสำหรับพลังการเมืองทุกฝ่าย ได้ทะเลาะขัดแย้งต่อรอง รอมชอมอยู่ร่วมกันต่อไปได้อย่างสันติ และเป็นธรรม รองศาสตราจารย์ เกษียร กล่าวว่า ทั้ง 3 อย่างนี้เป็นไปไม่ได้ภายใต้ร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550

รัฐบาลในขณะนั้นพยายามสกัดกั้นขบวนการไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฯ โดยพลเรือเอก อีระ ห้าวเจริญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้สั่งให้กรมการขนส่งทางบกไปตรวจสอบรายละเอียดด้านกฎหมายว่า ผู้ขับรถแท็กซี่ติดสติ๊กเกอร์รงค์ “ไม่รับ” ร่างรัฐธรรมนูญบนรถแท็กซี่ สามารถทำได้หรือไม่ ขณะที่นายชัยรัตน์ สงวนชื่อ รองอธิบดีกรมขนส่งทางบก กล่าวว่า การติดสติ๊กเกอร์โฆษณาต่างๆ บนรถแท็กซี่ถือว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติโฆษณา เนื่องจากกฎหมายห้ามไม่ให้รถแท็กซี่ติดโฆษณาใด ๆ ยกเว้นมีความจำเป็นกรณีพิเศษก็สามารถทำได้ แต่ต้องทำเรื่องขอไปที่กรมการขนส่งทางบกก่อน

ในระหว่างที่มีการรณรงค์รับร่างรัฐธรรมนูญฯ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. โดยนายอภิชาติ สุขัคคานนท์ ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กล่าวว่า ได้รับรายงานจากแทบทุกภาคว่า มีการแจกใบปลิวเนื้อหาบิดเบือนรัฐธรรมนูญ โดยมีเนื้อหาเหมือนกันจึงมองได้ว่าใบปลิวออกมาจากแหล่งเดียวกัน จากการวินิจฉัยแล้วน่าจะเป็นคนมีเงินที่มีข้อมูลทะเบียนราษฎรของประชาชนถึงขนาดส่งจดหมายกระจายได้ทั่วประเทศเช่นนี้ ด้านนายสมคิด เลิศไพฑูรย์ เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ยกย่องร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวระหว่างเสวนาเรื่อง “คว่ำ-ไม่คว่ำร่างรัฐธรรมนูญ ประเทศชาติรอดไม่รอด” ตอนหนึ่งว่า ได้มีการส่งจดหมายไปยังสถานที่ต่างๆ โดยมีเนื้อหาบิดเบือนร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่าว่ามีการปล่อยข่าวว่าถ้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านการเห็นชอบ ประธานองคมนตรีจะได้รับการยกฐานะเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

นอกจากนี้ ยังมีการสร้างกระแสโยงการรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กับนโยบายประชานิยมของอดีตนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ว่าถ้าไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือ โครงการบัตรทอง 30 บาทรักษาทุกโรคจะถูกละทิ้ง โดย นพ.สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ เลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ออกมายืนยันว่า ไม่ว่าร่างรัฐธรรมนูญจะผ่านการลงประชามติหรือไม่ ประชาชนที่ถือบัตรทองโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าก็ยังเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลที่ระบุไว้ในบัตรได้ตามปกติ รวมถึงจะมีการยกเลิกนโยบายกองทุนหมู่บ้าน

เดือนเมษายน 2550 สวนดุสิตโพลล์เปิดเผยผลการสำรวจประชาชนทั่วประเทศพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 44.3 ไม่รู้ว่าต้องไปลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ ด้านกลุ่มตัวอย่างที่พอรู้ว่ากำลังมีการยกย่องร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่มีเพียงร้อยละ 50.88 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ติดตามและรู้เรื่องการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างดีมีเพียงร้อยละ 9.41⁴

⁴ โลกวันนี้ วันที่ 30 เมษายน 2550

การรณรงค์ให้ความรู้ร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดมหาสารคาม

ขณะที่มีการยกร่างรัฐธรรมนูญฯ ในขั้นตอนของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญฯ นั้น กรรมาธิการฯ แต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดขึ้นในทุกจังหวัด สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ได้มีกำหนดให้การจัดทำการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน 3 รอบ เพื่อให้ทุกภาคส่วนในจังหวัดมหาสารคามได้ทราบ เข้าใจในสาระของและตระหนักถึงความสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ปี 2550 และพร้อมเพรียงกันไปลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฯ

การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรอบ 1

คณะกรรมการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดมหาสารคาม ร่วมกับคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลผลและสรุปการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจังหวัดมหาสารคาม (รอบแรก) ต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 12 – 19 มีนาคม 2550 รวม 13 เวที ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดง วันที่ สถานที่ และจำนวนคนเข้ารับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม

ครั้งที่	วันที่	สถานที่	อำเภอ	จำนวนคน
1	12 มีนาคม 2550	ห้องประชุมศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	อำเภอเมือง	90
2	13 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์	อำเภอโกสุมพิสัย	90
3	13 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนแกดำวิทยาคาร	อำเภอแกดำ	90
4	13 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร	อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	90
5	13 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนบรบือวิทยาคาร	อำเภอบรบือ	90
6	15 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนกันทรวิชัย	อำเภอกันทรวิชัย	90
7	15 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนวาปีปทุม	อำเภอวาปีปทุม	90
8	15 มีนาคม 2550	หอประชุมอำเภอยางสีสุราช	อำเภอยางสีสุราช	90
9	15 มีนาคม 2550	ห้องประชุมศูนย์ประชุมห้วยค้อ/อบต. เขาไร่	อำเภอนาเชือก	90
10	19 มีนาคม 2550	ห้องประชุมศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	อำเภอเมือง	100
11	19 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม	อำเภอเชียงยืน	90
12	19 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนนาตุนประชาสรรค์	อำเภอนาตุน	90
13	19 มีนาคม 2550	ห้องประชุมโรงเรียนกุดรังประชาสรรค์	กิ่งอำเภอกุดรัง	90

ผลการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดมหาสารคามต่อร่างรัฐธรรมนูญฯ พอสรุปได้ดังนี้

ด้านสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วม และการกระจายอำนาจนั้นประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องสิทธิและเสรีภาพให้มากขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันในการรองรับ ไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมาย การเพิ่มอำนาจ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขรัฐธรรมนูญการถอดถอน การป้องกันการละเมิดเสรีภาพของสื่อ ตลอดจนให้มีกองทุนสนับสนุน และควรกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนเพื่อเป็นการรองรับการเจริญเติบโตในอนาคต และควรกำหนดหรือตรากฎหมายออกมารองรับให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดการปกป้องตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรม ควรกำหนดกรอบแบบแผนและขนาดให้ชัดเจนโดยให้แยกเป็นองค์กรๆ แต่ละประเภทไป มีการพิจารณาเกณฑ์ความเหมาะสมและความพร้อมขององค์กรของพื้นที่ เพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนเพื่อให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง โดยให้รัฐเป็นเพียงผู้กำกับดูแลโดยรวมเท่านั้น

ด้านสถาบันการเมือง แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนสภานิติบัญญัติ เสียงส่วนใหญ่ให้ ส.ส. และ ส.ว. มีจำนวนเท่าเดิม และไม่ควรมี ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อพรรค ส่วนคุณวุฒิของ ส.ส. และ ส.ว. ต้องจบปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ ส.ส.ควรสังกัดพรรคการเมืองไม่น้อยกว่า 90 วัน และควรมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ในการลงมติเรื่องต่างๆ แต่ต้องมีบทบัญญัติคุ้มครอง ส.ส.ผู้นั้น การกำหนดเขตเลือกตั้ง และจำนวน ส.ส.ในเขตให้เป็นเช่นเดิม ในกรณีโดนใบแดงให้มีการเลือกตั้งใหม่ และให้เลื่อนผู้ที่ได้คะแนนถัดไปขึ้นมาแต่ต้องอยู่ภายในกฎเกณฑ์ ส่วน ส.ว.นั้นควรมาจากการสรรหาก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยให้มีจำนวน ส.ว.จำนวนละ 1 คน ถ้า ส.ว.มาจากการสรรหาแล้วควรให้มีอำนาจถอดถอนได้ ส่วนบริหาร เสียงส่วนใหญ่ให้นายกฯ มาจากการเลือกตั้ง ส.ส.โดยตรง และยังคงสภาพ ส.ส.ไว้ และให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 ปี และห้ามไม่ให้นายกฯ และรัฐมนตรีมีส่วนได้เสียผลประโยชน์ทับซ้อนในระหว่างดำรงตำแหน่งและเมื่อพ้นไปแล้ว และให้นายกฯ ถูกอภิปรายตรวจสอบได้ง่ายขึ้น ส่วนการกำหนดโทษต้องพ้นจากตำแหน่ง ยกเว้นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ นายกฯ ต้องตอบกระทู้ในสภา เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ แต่อาจมอบหมายให้รัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบตอบแทนได้ ส่วนจริยธรรม เสียงส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ที่จะเล่นการเมืองต้องตรวจสอบคุณสมบัติว่ามีคุณธรรมและจริยธรรมก่อนแล้วจึงลงสมัคร หากกระทำผิดต้องมีมาตรการลงโทษให้ชัดเจน และต้องมีหน่วยงาน/องค์กรขึ้นมารองรับในการตรวจสอบและพิจารณาดำเนินคดีให้ชัดเจน

ด้านองค์กรตรวจสอบอิสระและศาล การตรวจสอบอำนาจรัฐ เสียงส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้ศาลตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระ เมื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว หากมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจหรือเข้าข่ายผิด ไม่ควรมีอายุความเพราะระหว่างดำรงตำแหน่งไม่สามารถตรวจสอบได้ และควรมีกฎไกหรือมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายการเมืองและควบคุมงบประมาณให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และควรลดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งลง เพื่อเป็นไปตามสัดส่วนของประชากรในท้องถิ่นและลดขั้นตอนให้ง่ายขึ้น ประกอบกับองค์กรอิสระควรปลอดจากการครอบงำทางการเมืองโดยสิ้นเชิง และควรมีการวางระบบคานอำนาจโดยให้แต่ละองค์กรสามารถตรวจสอบซึ่งกันและกันได้อย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และยังให้คงไว้ซึ่งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่ให้มีการปรับปรุงเกี่ยวกับการสรรหาให้มีการปลอดจากการเมืองเช่นกัน ในระดับจังหวัดควรให้มีองค์กรอิสระในระดับจังหวัดเพื่อตรวจ

สอบการทำงานภาคท้องถิ่น และควรกำหนดงบประมาณโดยจัดทำเป็นแผนงานรองรับไว้ให้ชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกการเมืองครอบงำ และให้เป็นอิสระอย่างแท้จริงในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาไว้ให้ชัดเจน เพื่อครอบคลุม โดยให้คำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนเป็นสิ่งสำคัญและเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติได้ถูกต้องและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญของจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นสาระของรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น 35 ประเด็น แยกออกเป็น 4 กรอบ สรุปภาพรวมทั้งหมด 13 เวที ได้ดังนี้

กรอบที่ 1 สิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน และการกระจายอำนาจ มีประเด็นสาระ ดังนี้ ควรตรากฎหมาย ควรให้ประชาชนมีหลักประกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น ควรเพิ่มอำนาจให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มากขึ้น และควรเพิ่มอำนาจให้แก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยเน้นไปที่ประชาชนให้มีโอกาสได้เข้ามามีสิทธิและเสรีภาพในการเสนอความคิดเห็น

ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าควรให้มีการบัญญัติและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขรัฐธรรมนูญกฎหมายประกอบร่างรัฐธรรมนูญ การดำเนินคดีอาญานักการเมือง อีกทั้งเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทอย่างแท้จริงในประเด็นที่สำคัญ คือการลดขั้นตอนในการนำเสนอเรื่องต่างๆ ให้น้อยลงมีความกระชับ และเข้าไปสู่กระบวนการต่างๆ ตลอดจนเอื้อประโยชน์แก่ประชาชนในการที่จะนำเสนอความเห็นได้ง่ายขึ้น อันจะทำให้ภาคประชาชนมีโอกาสแสดงอำนาจและความคิดเห็นได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ในข้อเสนอที่ได้มีการเสนอแล้วจะต้องมีผลบังคับใช้หรือต้องได้รับการพิจารณาจากรัฐบาลในทันที โดยมีการกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาเรื่องนั้นๆ อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมด้วยการตรากฎหมายขึ้นมารองรับการใช้สิทธิดังกล่าว

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นควรให้วางระบบป้องกันการละเมิดเสรีภาพของสื่อมวลชน แต่ต้องมีการตรวจสอบการทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลด้วยความเป็นกลาง ข้อมูลที่นำเสนอขึ้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ ควรจัดให้มีหน่วยงาน/ องค์กรเข้ามาบริหารจัดการจัดสรรงบประมาณให้แก่สื่อเพื่อมิให้เกิดการถูกครอบงำโดยกลุ่มนายทุน หรือบุคคลที่หวังประโยชน์จากการนำเสนอข้อมูล

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นควรให้จัดตั้งกองทุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการทางการเมือง ตลอดจนการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองและก่อให้เกิดความตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการป้องกันการถูกแทรกแซงจากกลุ่มทุนที่แอบเข้ามาให้การสนับสนุนโดยมีเจตนาอื่นแอบแฝง

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรเพิ่มอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ต้องเป็นองค์กรตรวจสอบระดับท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกัน และจำเป็นต้องมีการตราและออกกฎหมายรองรับให้ชัดเจนและทันสมัย ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรเพิ่มอำนาจและบทบาทให้กับชุมชนในการพัฒนา แต่ต้องมีการกำหนดหรือตรากฎหมายมารองรับให้ชัดเจน สามารถบังคับใช้ได้จริง โดยให้มีการออกกฎหมายรองรับกลุ่มบุคคลที่เข้ามาดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการนั้นๆ โดยตรง เพื่อให้เกิดการปกป้องตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรม ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้กำหนดกรอบแบบแผนและขนาดไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้ได้สัดส่วนและมาตรฐานเดียวกัน

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้เพิ่มอำนาจให้แก่ภาคประชาชนเพื่อให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยให้รัฐเป็นเพียงผู้กำกับดูแลในส่วนนโยบายสาธารณะ หรือโดยรวม และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกฎหมายรองรับชัดเจนเพื่อป้องกันสิทธิดังกล่าว ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรพิจารณาเกณฑ์ความเหมาะสมขององค์กรที่จะได้รับการกระจายอำนาจในการบริหารปกครองให้มากขึ้นเป็นแต่ละองค์กรๆ ไป ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีหน่วยงาน/องค์กรเข้ามาตรวจสอบดูแลการใช้อำนาจดังกล่าวอย่างแท้จริง อีกทั้งอำนาจที่ได้รับไปแล้วหากว่าเมื่อพิจารณาตรวจสอบการใช้อำนาจแล้ว เห็นว่าไม่เหมาะสมก็มีอำนาจที่จะเพิกถอนอำนาจที่ได้มอบให้ไปนั้นกลับคืนมาได้

ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นแตกออกเป็น 3 ประเด็นคือ 1) ควรให้ลดจำนวน ส.ส. เพราะสิ้นเปลือง 2) ให้คงไว้เหมือนเดิม แต่ให้ยึดเกณฑ์จำนวนประชากรเป็นหลัก และ 3) ให้ ส.ว. คงจำนวนไว้ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรมี ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อพรรค เพราะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ หรือให้ยกเลิก และยังมีบางส่วนที่เห็นว่าควรมี ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อ เพราะจะได้คนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามา

ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นแตกออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ส.ส. และ ส.ว. ต้องจบปริญญาตรี 2) จบแค่เพียงการศึกษาภาคบังคับก็เพียงพอ ควรเปิดกว้างเพราะไม่ใช่สาระในการปฏิบัติหน้าที่ และ 3) ส.ว. และบัญชีรายชื่อต้องจบปริญญาตรี ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้ ส.ส. สังกัดพรรคการเมืองต้องสังกัดพรรคระยะเวลา 30 วัน 45 วัน 60 วัน 90 วัน และเห็นควรใช้ระยะเวลามากกว่าเดิมคือ 180 วัน ไม่ควรย้ายพรรคบ่อย

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ ส.ส. ควรมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ และลงมติ และให้ รัฐธรรมนูญควรมีบทบัญญัติคุ้มครอง ส.ส. ผู้ขึ้นด้วย แต่ควรตัดขั้นตอนที่จะเป็นการจำกัดความเป็นอิสระในการเสนอความคิดเห็นให้น้อยลงหรือหมดไป ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรกำหนดเขตเลือกตั้งเป็นเขตละคนเช่นเดิม

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในกรณีโดนใบแดง และให้เลื่อนผู้ที่ได้คะแนนถัดไปขึ้นมาแต่ต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ส.ว. ควรมาจากสรรหาก่อนแล้วเลือกตั้ง แต่ต้องมีมาตรการควบคุมการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง และให้มีจำนวน 100 คน คือจังหวัดละ 1 คน ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ถ้า ส.ว. มาจากการสรรหาแล้วควรให้มีอำนาจถอดถอนได้ด้วย

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่านายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้ง ส.ส. โดยตรง ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า นายกฯ ควรดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 สมัย ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรห้ามผู้ที่มีส่วนได้เสียผลประโยชน์ทับซ้อนในระหว่างดำรงตำแหน่งและเมื่อพ้นไปแล้ว

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่านายกฯ ควรถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ และถูกตรวจสอบได้ง่ายขึ้น เพื่อลดขั้นตอนต่างๆ ที่ไม่จำเป็นลง ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้นายกฯ ต้องพ้นจากตำแหน่ง ยกเว้นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่านายกฯ ต้องตอบกระทู้ในสภา เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ และอาจจะมอบหมายให้ผู้ที่รับผิดชอบคือรัฐมนตรีมาตอบแทนได้

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรต้องกำหนดหน่วยงาน/องค์กรขึ้นมารองรับในการตรวจสอบการพิจารณาดำเนินคดี และต้องมีกรอบระยะเวลาว่าจะพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่านั้น ส่วนผู้ที่เล่นการเมืองจะต้องมีการตรวจสอบจริยธรรมก่อน หากทำผิดต้องมีมาตรการลงโทษให้ชัดเจน และควรตั้งศาลแผนกคดีจริยธรรมทางการเมืองขึ้นมาในแผนกของศาลฎีกาด้วย ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้มีตุลาการศาลทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่อดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองแล้ว หากมีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ คือเข้าข่ายผิด จึงไม่ควรมียอายุความเพราะระหว่างดำรงตำแหน่งไม่สามารถตรวจสอบได้ และเมื่อกระทำผิดแล้วต้องได้รับโทษจนกว่ากระบวนการจะเสร็จสิ้น

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการกำหนดกลไกหรือมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายการเมือง และควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้ลดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญต้องปลอดจากการครอบงำทางการเมือง เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างอิสระ

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้มีการวางระบบการคานอำนาจโดยกำหนดให้แต่ละองค์กรสามารถตรวจสอบซึ่งกันและกันได้อย่างแท้จริงและคงดำรงไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ยุติธรรม ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้คงไว้ทั้งหมด คือองค์กรใดที่ทำหน้าที่ซ้ำซ้อนกันควรกำหนดหน้าที่แยกกันให้ชัดเจน และให้มีการปรับปรุงเกี่ยวกับวิธีการสรรหาหรือมีองค์กรอิสระระดับมาควบคุมและกำหนดบทบาทให้ชัดเจนและปลอดจากการเมือง ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรให้มีไว้ซึ่งองค์กรอิสระในระดับจังหวัด เพื่อตรวจสอบการทำงานภาคท้องถิ่น

ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรกำหนดงบประมาณ โดยจัดทำเป็นแผนงานรองรับไว้ให้ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกครอบงำ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาไว้ให้ชัดเจน และครอบคลุมโดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนเป็นสำคัญในแต่ละเรื่อง

การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรอบ 2

สรุปผลการสัมมนาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญ รอบที่ 2 (รายมาตรา) โดย คณะกรรมาธิการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 10 - 18 พฤษภาคม 2550 เวลา 09.00 - 15.30 น. จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 13 เวที ผู้เข้าร่วมสัมมนา 820 คน

ประเด็นเรื่องคณะบุคคลเพื่อหาทางออกในยามวิกฤต

นักวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 เห็นด้วย เหตุผลเพื่อที่จะได้มีคณะบุคคลมาช่วยดูแล ในกรณีที่เกิดเหตุวิกฤตการณ์ทางการเมือง อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการเกิดปฏิวัติรัฐประหาร ตลอดจนการล้มล้างรัฐธรรมนูญ และยังเป็นป้องกันการฉีกรัฐธรรมนูญ และป้องกันการถูกพาดพิงถึงสถาบันเบื้องสูง ตลอดจนถูกสื่อมวลชนภายนอกประเทศว่ามีการแทรกแซงทางการเมืองจากสถาบันภายนอกหรือกลุ่มบุคคลภายนอก ควรเพิ่มองค์คณะให้มี ผบ.ส.ส., ผบ.ทพ. และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติด้วย

ส่วนน้อย ร้อยละ 25 ไม่เห็นด้วย เหตุผล ไม่ควรมีคณะบุคคลดังกล่าวตั้งขึ้นมาเพราะอาจถูกครอบงำจากกลุ่มคน/ บุคคลที่ร่วมเป็น/ ร่วมอยู่ในคณะบุคคลนั้นได้ทำให้มติที่ออกมาไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาหรือวิกฤตที่เกิดขึ้นได้จริง อีกทั้งความชัดเจนของถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในมาตราดังกล่าวยังไม่มี ความชัดเจนถึงขั้นระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ว่าควรอยู่ในระดับใดถึงจะเรียกว่าวิกฤตเหตุการณ์คับขัน หรือเกิดสถานการณ์จำเป็นอย่างยิ่งในทางการเมืองคณะบุคคลที่บัญญัติไว้ยังไม่มีความเหมาะสม (ไม่ควรมีนายกฯ หรือผู้นำฝ่ายค้าน ร่วมอยู่ในคณะบุคคลดังกล่าว) ข้อเสนอแนะ 1.ไม่ควรฉีกรัฐธรรมนูญ เพื่อล้มล้างการปกครองของคณะรัฐมนตรีสมัยนั้น

ประเด็นการกำหนดคุณธรรม จริยธรรมนักรการเมือง

นักวิจัยพบว่า ผู้เข้าสมัครส่วนใหญ่ ร้อยละ 99 เห็นด้วย เหตุผล เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะได้มี กฎ ระเบียบ ควบคุมดูแลที่ชัดเจน และต้องมีบทลงโทษที่จริงจังเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนที่มีต่อนักรการเมือง ข้าราชการ เพราะผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในระดับที่สูงหรือมากกว่าคนทั่วไป

ส่วนน้อย ร้อยละ 1 ไม่เห็นด้วย เหตุผล เพราะเกรงว่าข้าราชการอาจโดนกลั่นแกล้ง ทำให้เสียหายต่อหน้าที่การงาน และความไม่ชัดเจนของร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอแนะ 1. ควรให้มีการตรวจสอบคุณธรรม จริยธรรม ก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่ง 2. ควรบัญญัติให้มีศาลแผนกคดีคุณธรรมและจริยธรรมของนักรการเมือง เพื่อพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลที่ฝ่าฝืนให้ชัดเจน

ประเด็นจำนวนและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

นักวิจัยพบว่า ผู้เข้าสมัครสรุปผลการแสดงความคิดเห็นทั้ง 13 เวที รอบ 2 มีความเห็นดังนี้
ความเห็นเกี่ยวกับจำนวนส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 เห็นด้วย เหตุผล ไม่ติดใจเรื่องจำนวนจะน้อยหรือมากไม่สำคัญ แต่ต้องเป็นคนดีมีคุณธรรม ส่วนน้อย ร้อยละ 5 ไม่เห็นด้วย เหตุผล ควรมีเท่าเดิม 200 คน

ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 70 ไม่เห็นด้วยกับวิธีการที่มาจากการสรรหา เหตุผล เพราะการสรรหาเป็นวิธีการที่จะทำให้ได้สมาชิกวุฒิสภาที่มีคุณภาพน้อยลงประกอบกับความโปร่งใสในการพิจารณาสรรหาก็ไม่เป็นแนวทางที่จะทำให้เชื่อใจได้ว่าคณะกรรมการสรรหาดังกล่าวว่าจะมีความเป็นธรรมโดยชัดเจน อีกทั้งยังเป็นการลดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศ ในการที่จะได้มีโอกาสในการพิจารณาเลือกบุคคลที่จะเป็นตัวแทนของประชาชนในเขตพื้นที่อย่างแท้จริง เห็นควรให้มีการเลือกตั้งเหมือนเดิม เพราะประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นประชาชนควรมีความเป็นอิสระในการที่จะเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีคุณภาพ

ส่วนน้อย ร้อยละ 30 เห็นด้วย เหตุผล เพราะเป็นวิธีการที่ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่แทนการผูกขาดของการเลือกตั้ง เพราะหากมีการเลือกตั้งก็จะเกิดปัญหาแบบเดิม และวิธีการสรรหายังเป็นการกระจายได้หลายสาขาอาชีพ ส่วนตัวแทนต้องไม่ใช่เครือญาติของ ส.ส. ซึ่งสามารถคานอำนาจจากฝ่ายบริหารที่มาจาก ส.ส.ได้ดีกว่า แต่ผู้คัดเลือกต้องเป็นประชาชน

ข้อเสนอแนะ 1. ส.ว. ควรมาจากการเลือกตั้งและสรรหาผสมกัน กล่าวคือให้มีการตั้งคณะกรรมการสรรหาระดับจังหวัดคัดเลือกบุคคลจากสายอาชีพต่างๆ คัดเลือกให้เหลือตัวแทนจำนวนหนึ่งแล้วต่อจากนั้นนำมาให้ประชาชนในจังหวัดเลือก 2. ส.ว. ให้มาจากการเลือกตั้งครึ่งหนึ่ง และมาจากการสรรหาอีกครึ่งหนึ่งผสมกันเพื่อให้เกิดการเปรียบว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายที่มีคุณภาพมากกว่ากัน 3. คณะกรรมการสรรหาตามที่ได้บัญญัติไว้นั้นมีหลักประกันเพียงใดว่าจะทำการสรรหาบุคคลที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงเข้ามาทำงาน 4. กรณีที่เกิดความเสียหายจากบุคคลที่ได้รับคัดเลือกเข้าไปนั้น คณะกรรมการสรรหาต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นมานั้นด้วย

ประเด็นจำนวนและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นักวิจัยพบว่าผู้เข้าสัมมนา มีความเห็นดังนี้ ความเห็นเกี่ยวกับจำนวน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 เห็นด้วย เหตุผล จำนวนลดลงเหมาะสมดีแล้ว ส่วนน้อย ร้อยละ 10 ไม่เห็นด้วย เหตุผล เพราะเนื่องจากประเทศไทย มีประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นจำนวน ส.ส. ต้องเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อจะได้ดูแลได้ทั่วถึงและอย่างใกล้ชิด

ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการส่วนใหญ่ ร้อยละ 70 เห็นด้วย เหตุผล ควรให้มีเลือกตั้งแบบรวมเขต/ เขตละ 3 คน และประชาชนเลือกได้ 3 หมายเลข และเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วน

ส่วนน้อย ร้อยละ 30 ไม่เห็นด้วย เหตุผล ให้เป็นการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวเหมือนเดิม และเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมด ย่อมจะต้องมีพื้นที่ของอำเภอบางส่วนถูกตัดแบ่งทำให้ประชาชนใน ส่วนน้อยที่ถูกนำไปรวมกับอีกเขตเลือกตั้งหนึ่งนั้นไม่ได้รับการดูแลอย่างแท้จริงเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะมองว่าประชาชนในส่วนนั้นไม่ใช่ฐานคะแนนเสียงของตน

ข้อเสนอแนะ 1. เห็นควรให้แยกฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารออกจากกันให้ชัดเจน โดยกรณีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายใดที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ให้สถานะของบุคคลดังกล่าวพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนตำแหน่งที่ว่างดังกล่าว 2. แก้ววุฒิการศึกษา โดยที่ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง 3. เห็นควรให้แยกฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารออกจากกันให้ชัดเจน โดยกรณีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายใดที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ให้สถานะของบุคคลดังกล่าวพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนตำแหน่งที่ว่างดังกล่าว 4. เสนอให้กำหนดคุณสมบัติว่าห้ามมิให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักการเมืองลงสมัคร ต้องเข้มงวดกับการซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ประเด็นเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนและสิทธิชุมชน

นักวิจัยพบว่าผู้เข้าสัมมนาสรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ร้อยละ 100 เห็นด้วย เหตุผล เป็นความจำเป็น และถูกต้องที่รัฐธรรมนูญ จะต้องบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้เป็นหลักเกณฑ์พื้นฐาน เพื่อที่จะได้ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐบาล และการบริหารงานท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เป็นไป ด้วยความอิสระตามความต้องการของประชาชน รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะการ กำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกรณีที่มีการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้ต้องมีหลักเกณฑ์รับรองการใช้สิทธิของประชาชนอย่างชัดเจน และจริงจัง

ประเด็นการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิจัยพบว่า ผู้เข้าสัมมนาสรุปผล ดังนี้ ร้อยละ 100 เห็นด้วย เหตุผล เพื่อให้ชุมชนที่อยู่อาศัยของ ประชาชนในแต่ละเขตพื้นที่ได้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนและถาวร และมีความพร้อมที่จะสามารถยืนหยัดได้ ต่อไปในอนาคตข้างหน้า รวมถึงการตรวจสอบการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ง่าย และ ยังเป็นการเพิ่มบทบาทให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ ควรบัญญัติเรื่องการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นให้มี ความชัดเจนมากกว่านี้ ในเรื่องของการพิจารณาตัดสินใจการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินสาธารณะประโยชน์ มากกว่าที่เป็นอยู่ นอกเหนือจากในเรื่องของการกระจายอำนาจ การบริหาร การดูแลรักษา/ เห็นควรให้มีการ บัญญัติเรื่ององค์กรอิสระระดับจังหวัดที่จะเข้ามาทำหน้าที่ดูแลตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัด และส่วนตำบล เข้ามาเป็นกลไกในการตรวจสอบ

ประเด็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

นักวิจัยพบว่า ผู้เข้าสัมมนาสรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ร้อยละ 100 เห็นด้วย เหตุผล ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลการทำงานของรัฐบาล ตลอดจนได้รับสวัสดิการคุ้มครองจากรัฐก่อนข้างจะเป็นรูปธรรม ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่อาศัยได้มากกว่าแต่เดิมที่เป็นอยู่ ซึ่งทำให้ฝ่ายบริหารตระหนักและปฏิบัติตามนโยบายที่ตนกำหนดขึ้นในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นการวางแผนงานเพื่อทราบว่ความต้องการที่จะพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญทุกด้านได้อย่างไร ในระยะเวลาที่กำหนด ขอให้ภาครัฐดูแลเรื่องการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจังในเรื่องค่าเล่าเรียน ค่าดูแล ค่าบำรุง ที่ทางโรงเรียนเรียกร้อยและควรมีการควบคุมชัดเจน เพราะที่ผ่านมาผู้ปกครองต้องประสบปัญหาเรื่องค่าธรรมเนียมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนเรียกร้อยโดยไม่สมเหตุสมผลทำให้ประชาชนมองว่นโยบายที่รัฐกำหนดออกมาเป็นแค่ร่างออกมาเท่านั้น แต่ไม่รับผิดชอบเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ข้อเสนอแนะ ขอให้ฝ่ายบริหาร บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังตามรัฐธรรมนูญ

ประเด็นคณะกรรมการสรรหาองค์กรอิสระ

นักวิจัยพบว่า ผู้เข้าสัมมนาสรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 เห็นด้วย เหตุผล การมีคณะกรรมการสรรหาเกิดขึ้นยอมทำให้การสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งในแต่ละองค์กรเป็นไปด้วยความชัดเจนและเป็นระบบพร้อมทำให้การสรรหาเป็นไปด้วยความรวดเร็วและไม่เป็นการสนับสนุนรัฐบาลในแง่การตรวจสอบ เพราะการสร้างจะเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพกว่าที่ผ่านมา และต้องเพิ่มจำนวนให้มากขึ้นเพื่อป้องกันการครอบงำทางความคิด เช่น ตัวแทนฝ่ายนิสิต นักศึกษา

ส่วนน้อย ร้อยละ 25 ไม่เห็นด้วย เหตุผล การมีคณะกรรมการสรรหาดังกล่าวเกิดขึ้นนั้นมีจำนวนน้อยมีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกครอบงำหรือถูกชักจูงได้ง่าย อีกทั้งองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาเองก็ไม่มีว่เหมาะสมเนื่องจากการมีผู้นำฝ่ายค้านเข้าไปมีบทบาทยอมอาจจะถูกมองได้ว่เป็นการกระทำที่มุ่งจะคานอำนาจของรัฐ

ประเด็น 20,000 รายชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้

นักวิจัยพบว่า ผู้เข้าสัมมนาสรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 เห็นด้วย เหตุผล ทำให้ฝ่ายแก่การตั้งประเด็นตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบกับเป็นการป้องกันผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ประพฤติตนไม่สุจริตให้ระวังการกระทำและลดการกระทำลง ทั้งมีบางส่วนเห็นว่ควรลดลงมาเหลือเพียง 10,000 รายชื่อเพราะเป็นแค่การตั้งประเด็นตรวจสอบเท่านั้น มีได้ถอดถอนทันที และเห็นควรมีการบัญญัติรวมถึงการเมืองระดับท้องถิ่นด้วย แต่ต่างกันที่รายละเอียด

ส่วนน้อย ร้อยละ 5 ไม่เห็นด้วย เหตุผล 20,000 ชื่อ ยังน้อยไปเกรงว่จะมีการกลั่นแกล้งกันได้ ควรประมาณ 30,000 – 50,000 รายชื่อ เพื่อป้องกันการใช้สิทธิที่ไม่ถูกต้องโดยมุ่งไปในทางกลั่นแกล้งกันมากกว่ามุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างแท้จริง ประกอบกับทำให้การบริหารงานต้องประสบกับปัญหาต้องมาคอยชี้แจงประเด็นที่มีการให้ตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะ การเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ควรกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของท้องถิ่นนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง สามารถเข้าชื่อยื่นถอดถอนได้ แต่จะต้องมีการตรวจสอบให้ชัดเจน

เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง เพราะเมื่อมีการเลือกตั้งผ่านไปประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น มักจะมีการแบ่งเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายชนะ และฝ่ายแพ้การเลือกตั้ง จึงอาจมีการเข้าซื้อเพื่อกลั่นแกล้งกันได้

ประเด็นบทบาทใหม่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

นักวิจัยพบว่า ผู้เข้าสัมมนาสรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ร้อยละ 100 เห็นด้วย เหตุผล เพื่อให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีบทบาทที่ชัดเจนและมีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องราวร้องทุกข์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้โดยไม่จำกัดแต่เฉพาะข้าราชการประจำแต่เพียงเท่านั้นยังขยายวงกว้างไปถึงหน่วยงานองค์กรอิสระตลอดจนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย ทำให้ส่งเสริมบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบมากขึ้น และเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภามีอำนาจเต็มทีในทางปฏิบัติได้มากกว่าเดิมสามารถดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องราวร้องทุกข์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นการเพิ่มอำนาจและลดจำนวนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ร้อยละ 100 เห็นด้วย เหตุผล เนื่องจากมีอำนาจในการยื่นเรื่องราวฟ้องร้องต่อศาลได้โดยตรงเมื่อปรากฏว่ามีกฎหมายที่ขัดกับสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้เป็นคุ้มครองประชาชนได้เพิ่มมากขึ้นและเป็นการป้องกันการละเมิดต่อประชาชนทั่วไปอีกระดับหนึ่ง และจำนวนคณะกรรมการ 7 คน มีความเหมาะสม

ประเด็นการคานอำนาจและดุลยอำนาจใบแดงคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 เห็นด้วย เหตุผล เนื่องจากต้องการให้มีกระบวนการยุติธรรมเข้ามาส่งเสริมการทำงานการพิจารณาให้ถี่ถ้วนละเอียดชัดเจนและมีแนวทางการพิจารณาเป็นบรรทัดฐานมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรไปในทางที่ถูกต้องชัดเจน การกลั่นกรองของศาลจะยุติธรรมกว่าอำนาจเด็ดขาดของ กกต. เนื่องจาก กกต.อาจถูกครอบงำทางการเงินจากนักการเมืองและ กกต.มีบุคลากรทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนในจำนวนน้อย การตัดสินใจเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรม

ประเด็นการปรับอำนาจบทบาทตุลาการ อัยการให้เป็นอิสระมากขึ้น

สรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ร้อยละ 100 เห็นด้วย เหตุผล ทำให้องค์กรดังกล่าวมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อการพิจารณาคดีและการดำเนินคดีที่จะกระทำได้รวดเร็วและเป็นกลางมากขึ้น

ประเด็นปัญหาการกระทำที่ขัดต่อผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ของรัฐ

สรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ร้อยละ 100 เห็นด้วย เหตุผล เนื่องจากมีการวางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและควบคุมไว้ชัดเจน และเป็นการป้องกันได้ในระดับหนึ่ง แต่ต้องมีผลบังคับแท้จริง ทำให้สามารถตรวจสอบความโปร่งใสของนักการเมืองได้ เพราะต้องการดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ต้องปฏิบัติตามกฎ กติกา ที่วางไว้ เพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์ตำแหน่งได้ แต่ต้องเป็นรูปธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่และในเรื่องการตรวจสอบนั้นควรให้ประชาชนเข้าร่วมในการตรวจสอบและรับทราบการพิจารณาด้วย เพราะมองว่าการตรวจสอบจะทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดีขึ้น

ประเด็นปัญหาการบัญญัติให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ

สรุปผลการแสดงความคิดเห็น ดังนี้ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 65 เห็นด้วย เหตุผล เพื่อเป็นการลดการกระทบกระทั่งกับศาสนาอื่นและเคารพในสิทธิของบุคคลในการเลือกนับถือศาสนา เห็นด้วยว่าควรบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นมาตราหนึ่งโดยสมบูรณ์ เหตุผล ก็เพื่อให้เป็นเกียรติและเป็นศักดิ์ศรีของชาติไทย และการบัญญัติในรัฐธรรมนูญยังเป็นการกระตุ้นให้รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณในการบริหารงานพระพุทธศาสนามากขึ้น ทำให้การบำรุงพุทธศาสนาดีขึ้น และทำให้เกิดความภูมิใจในศาสนาที่ตนนับถือ เพราะศาสนาเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของประชาชนทุกคน ส่วนน้อย ร้อยละ 35 ไม่เห็นด้วย เหตุผล เป็นการลิดรอนสิทธิของประชาชนในประเทศที่นับถือศาสนา ลัทธิ ความเชื่ออื่นๆ เนื่องจากศาสนาทุกศาสนาก็สอนให้คนทุกคนเป็นคนดี หากบัญญัติไว้จะเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคล เพราะอาจถือได้ว่าคนทุกคนที่เกิดขึ้นมาในประเทศไทยนอกจากมีสัญชาติไทยโดยการเกิดแล้วยังต้องนับถือศาสนาโดยการเกิดอีก อาจถือได้ว่าคนที่เกิดในประเทศไทยนอกจากมีสัญชาติไทยแล้วยังต้องนับถือศาสนาโดยการเกิดอีก และเกรงว่าจะไปขัดต่อผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ทำให้เกิดสงครามศาสนาได้ คนไทยควรมีอิสระในการนับถือศาสนา ซึ่งจะเป็นการสร้างความแตกแยกในหมู่ประชาชน ศาสนาพุทธเป็นศาสนาสากล ประกอบกับพระพุทธเจ้าก็มีได้มีพระวิัจจนะ ที่บังคับให้คนมานับถือศาสนาพุทธตลอดจนเป้าหมายในการเข้าถึงหลักคำสอนพระองค์ท่านก็มีได้ให้นับถือพระองค์ท่านเป็นแก่นสรวง หากแต่ให้ศึกษาแก่นสารของคำสอนคือพระธรรมมากกว่า นอกจากนี้ ในมาตรา 9 ของร่างรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญทุกฉบับก็บัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามะกะ ไว้ชัดเจนแล้วก็ยอมเป็นการแสดงอยู่โดยนัยยะว่าประเทศไทย หรือ ราชอาณาจักรไทย มีศาสนาพุทธเป็นหลักศาสนาประจำชาติ

ข้อเสนอแนะ ควรบัญญัติ มาตรา 78 แทนโดยบัญญัติเป็นว่า “รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาหลักของชาติและศาสนาอื่น...”

การรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรอบ 3

สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ได้มีกำหนดให้การจัดทำการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนรอบที่ 3 ขึ้น โดยให้คณะกรรมการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดต่างๆ เป็นผู้ดำเนินการนั้น คณะกรรมการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดมหาสารคามจึงได้จัดให้มีโครงการสัมมนาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ขึ้นในวันที่ 1 - 3 สิงหาคม 2550 ตามอำเภอและกิ่งอำเภอต่างๆ ในจังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เพื่อให้ทุกภาคส่วนในจังหวัดมหาสารคามได้ทราบ เข้าใจในสาระและตระหนักถึงความสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ปี 2550 และพร้อมเพรียงกันไปลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฯ ตามที่ได้กำหนด

ผู้เข้าร่วมโครงการตามเป้าหมาย คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดมหาสารคามจำนวนรวมประมาณ 5,000 คน โดยผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ ทุกภาคส่วนในจังหวัดมหาสารคามทราบ เข้าใจในสาระของและตระหนักถึงความสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ปี 2550 และพร้อมเพรียงกันไปลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฯ

ผลการออกเสียงประชามติ

สรุปผลการลงประชามติอย่างเป็นทางการในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ผลการออกเสียงลงประชามติทั่วประเทศมี ดังนี้ จำนวนผู้มาใช้สิทธิลงประชามติทั่วประเทศ จำนวน 25,978,954 คน คิดเป็นร้อยละ 57.61 จากจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงลงประชามติทั้งสิ้น 45,093,033 คน โดยมีคะแนนรับร่างฯ จำนวน 14,727,407 เสียง คิดเป็นร้อยละ 57.81 คะแนนไม่รับร่างฯ จำนวน 10,747,310 คิดเป็นร้อยละ 42.19 ในขณะที่มีบัตรเสีย 504,123 ใบ คิดเป็นร้อยละ 1.94 ในส่วนของจังหวัดมหาสารคามนั้นมีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงทั้งสิ้น 385,476 คน ผู้ลงคะแนนเห็นชอบจำนวน 129,894 คน ไม่เห็นชอบจำนวน 249,257 คน และบัตรเสีย 6,325 ใบ ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฯ ทั่วประเทศ วันที่ 19 สิงหาคม 2550

รายการ	คะแนน	คิดเป็นร้อยละของผู้มีสิทธิทั้งหมด
จำนวนผู้เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ	14,249,520	31.05
จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ	10,419,912	22.71
จำนวนบัตรเสีย	479,715	1.05
จำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงทั่วประเทศ	20,741,342	45.20
รวม	45,890,489	100.00

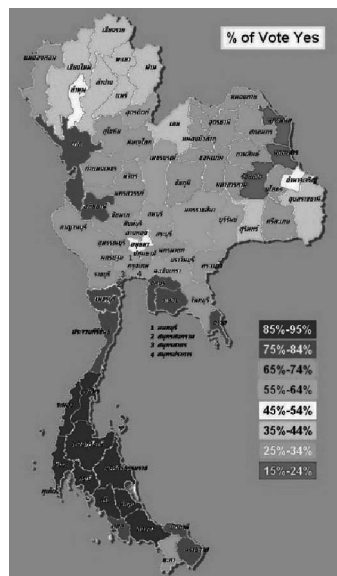
ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้ง

จากรูปที่ 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาคพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือมีจำนวนผู้ออกเสียงไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มากที่สุด ในขณะที่ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกผู้มีสิทธิออกเสียงส่วนใหญ่ออกเสียงรับร่างรัฐธรรมนูญฯ

รูปที่ 1 แสดงภาพจังหวัดที่ออกเสียงรับร่างและไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฯ วันที่ 19 สิงหาคม 2550

รูปที่ 2 แสดงภาพจังหวัดที่ออกเสียงรับร่างรัฐธรรมนูญฯ วันที่ 19 สิงหาคม 2550 เป็นอัตราร้อยละของจำนวนผู้ออกเสียงทั้งหมด

จากรูปที่ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาคพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้ออกเสียงไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มากที่สุด ในกรณีจังหวัดมหาสารคามนั้น จำนวนผู้ออกเสียงรับ ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฯ เป็นดังตารางท้ายนี้

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฯ จังหวัดมหาสารคาม รายอำเภอ วันที่ 19 สิงหาคม 2550

ที่	อำเภอ	ผู้มีสิทธิออกเสียง (%)	จำนวนบัตรที่รับมาทั้งหมด	จำนวนผู้มีสิทธิที่แสดงตนขอรับบัตรออกเสียง (%)	จำนวนบัตรที่ลงคะแนนออกเสียง (%)	บัตรเสีย (%)	ผลออกเสียงประชามติ	
							ชอบ (%)	ไม่เห็นชอบ (%)
1	กันทรวิชัย	60483 (8.77)	61475	34793 (9.03)	34355 (9.06)	438 (6.93)	9129 (7.03)	25226 (10.12)
2	กุฉินารายณ์	26507 (3.84)	26450	35718 (9.27)	15500 (4.09)	218 (3.45)	6847 (5.27)	8653 (3.47)
3	ชื่นชม	18174 (2.64)	18675	10265 (2.66)	10066 (2.66)	199 (3.15)	2447 (1.88)	7619 (3.06)
4	แกดำ	21840 (3.17)	21050	12513 (3.25)	12292 (3.24)	221 (3.50)	3123 (2.40)	9169 (3.68)
5	โกสุมพิสัย	88954 (12.90)	46225	53272 (13.83)	52284 (13.80)	988 (15.68)	16545 (10.43)	35739 (14.34)
6	เสิงสาง	45821 (6.64)	47025	26898 (6.89)	26416 (6.97)	482 (7.62)	6517 (5.01)	19899 (7.80)
7	นาเชือก	44277 (6.42)	44775	24062 (6.25)	23653 (6.24)	409 (6.47)	11613 (8.94)	12040 (4.83)
8	นาइन	26367 (3.82)	27625	13985 (3.63)	13753 (37.3)	232 (3.67)	5589 (4.30)	8164 (3.28)

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฯ จังหวัดมหาสารคาม รายอำเภอ วันที่ 19 สิงหาคม 2550 (ต่อ)

ที่	อำเภอ	ผู้มีสิทธิออกเสียง (%)	จำนวนบัตรที่รับมาทั้งหมด	จำนวนผู้มีสิทธิที่แสดงตนขอรับบัตรออกเสียง (%)	จำนวนบัตรที่ลงคะแนนออกเสียง (%)	บัตรเสีย (%)	ผลออกเสียงประชามติ	
							ชอบ (%)	ไม่เห็นชอบ (%)
9	บรบือ	80138 (11.62)	80050	41610 (10.80)	40914 (10.80)	696 (11.01)	13683 (10.53)	27231 (10.93)
10	พยัคฆภูมิพิสัย	62233 (9.02)	64250	34260 (8.90)	487 (7.70)	487 (7.70)	13566 (10.44)	20206 (8.11)
11	เมือง	105612 (15.31)	107800	61318 (15.93)	61318 (16.86)	1066 (16.86)	21618 (16.64)	38634 (15.51)
12	ยางสีสุราช	25770 (3.74)	26375	13549 (3.52)	13327 (3.52)	222 (3.51)	5205 (4.01)	8122 (3.26)
13	วาปีปทุม	83779 (12.15)	82775	42900 (11.14)	42235 (11.15)	665 (10.52)	13770 (10.60)	28465 (11.42)
รวม (13อำเภอ)		689600	694550	385143	378819	6323	129652	249167
ที่ออกเสียงนอกเขตจังหวัด		403	425	333	332	1	242	90
รวม		689600	694975	385476 (55.90)	379151	6324 (1.64)	129894 (34.26)	249257 (65.74)

สรุปผลการออกเสียงประชามติ

ผลการออกเสียงรับร่างรัฐธรรมนูญในจังหวัดมหาสารคามนั้น มีลักษณะคล้ายกับผลการออกเสียงรับร่างฯ จังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยพบว่าเหตุผลที่ประชาชนผู้ออกเสียงไม่รับร่างฯ สรุปได้ ดังนี้

1. การร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 มีระยะเวลาที่สั้นกว่าการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ทำให้การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง ทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด ทั้งนี้บรรยากาศการออกเสียงรับร่างฯ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามได้รับข้อมูลข่าวสารจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งในการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2544 และ 2548 นั้น จังหวัดมหาสารคามเป็นฐานการเมืองที่สำคัญของพรรคไทยรักไทย นอกจากนี้พรรคไทยรักไทยยังมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งในระดับการเมืองท้องถิ่นทั้งในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะบทบาทของนายศรีเมือง เจริญศิริ อดีตวุฒิสมาชิกจังหวัดมหาสารคาม

แม้ว่าคณะกรรมการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดมหาสารคาม รวมถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคามจะได้พยายามรณรงค์ให้ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามเห็นถึงข้อดีของร่างรัฐธรรมนูญฯ แต่ก็ไม่สามารถ โน้มน้าวจิตใจประชาชนในจังหวัดให้ออกเสียงรับร่างฯ ได้

2. ในระหว่างกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฯ ของคณะกรรมการยกร่างฯ นั้นในกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญฯ ในขั้นตอนของกรรมาธิการยกร่างฯ ก็ดี ในขั้นตอนของสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ดี รวมถึงในขั้นตอนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ดี ล้วนแล้วแต่มีผลในเชิงลบต่อร่างรัฐธรรมนูญฯ ทำให้ทัศนคติของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงในจังหวัดมหาสารคามเลือกที่จะไม่รับร่างฯ นอกจากนี้กระบวนการจัดการออกเสียงประชามติเองก็มีปัญหาไม่น้อย มีบทบัญญัติหลายมาตราที่ต่างจากรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 โดยเฉพาะจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบสัดส่วน และจำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภา และ คณะบุคคลที่หาทางออกของชาติในยามวิกฤติ เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ถูกนำมาขยายผลให้ร่างรัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้มีภาพพจน์ในเชิงลบ

3. สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) กำหนดการร่างรัฐธรรมนูญฯ โดยมีขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน 3 รอบ ทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารบ่อยครั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากรากหลายอาชีพ ขาดความเข้าใจในสาระของรัฐธรรมนูญ

4. ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มผู้ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญฯ “เครือข่าย 19 กันยาต้านรัฐประหาร” ร่วมกับ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ซึ่งรณรงค์ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มาจากกลุ่มเผด็จการทหาร หากออกเสียงรับแล้วจะส่งผลให้มีการยกเลิกนโยบายประชานิยม เช่น ยกเลิกนโยบายกองทุนหมู่บ้าน ยกเลิกนโยบายกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

5. การออกเสียงรับร่างฯ ในจังหวัดมหาสารคามนั้นมีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเพียงร้อยละ 55.9 เท่านั้น สาเหตุประการหนึ่ง คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่รวมถึงนักการเมืองท้องถิ่นไม่สนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปออกเสียงโดยเฉพาะประชาชนผู้มีสิทธิที่ทำงานที่ต่างถิ่นฐาน ในขณะที่ผู้มีสิทธิในเขตจังหวัดมหาสารคามนั้น ฐานเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิทธิพลต่อคะแนนเสียงการ

รับร่างฯ ในอำเภอนาเชือก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอวาปีปทุม และอำเภอยางสีสุราช จำนวนผู้ออกเสียงรับร่างฯ จะมีจำนวนมากกว่าอำเภออื่น

6. ประชาชนในเขตเมืองจะมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าประชาชนในเขตชนบท ข้อมูลข่าวสารจะมีผลในการออกเสียงรับร่างฯ ในกรณีจังหวัดมหาสารคามผู้ออกเสียงรับร่างฯ ในเขตอำเภอเมืองจะสูงกว่าเขตอำเภอรอบนอก

บทที่ 5

ความเคลื่อนไหวทางการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

บรรยากาศทั่วไปก่อนการเลือกตั้ง หลังมีพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป พ.ศ.2550 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2550 กำหนดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินการใด ๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ.2550 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2550 ซึ่งตามหมวด 3 ของประกาศดังกล่าว ได้กำหนดข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในการเลือกตั้งไว้หลายประการ เช่น ในข้อ 6 กำหนดไว้ว่าในการหาเสียงเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัคร พรรคการเมือง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้วแต่กรณี การกระทำการหรืออาศัยผู้ใดกระทำการ เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง และผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด¹

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฉบับนี้กำหนดข้อห้ามผู้สมัคร พรรคการเมือง ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่นักการเมืองนิยมใช้ในการซื้อเสียงทางอ้อม เช่น กิจกรรมการเมืองในรูปแบบของงานบุญ งานกุศล บริจาคเงิน สิ่งของ ร่วมประมุขของ จัดทัศนศึกษา สัมมนา อบรม ดูงาน ต่างๆ ซึ่งระเบียบฯ นี้เป็นผลจากการที่ฝ่ายสำนักกฎหมายของ กกต.ได้พยายามปรับปรุงระเบียบ โดยให้กำหนดให้ชัดเจนว่า พฤติการณ์และการกระทำใดที่ผู้สมัคร ส.ส. พรรคการเมือง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะกระทำไม่ได้ เมื่อพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป พ.ศ.2550 มีผลบังคับใช้ ที่ประชุม กกต. ก็เห็นว่า ควรกำหนดการกระทำที่เป็นรูปธรรมชัดเจนว่า ห้ามกระทำในช่วงที่พระราชกฤษฎีกาเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไป พ.ศ.2550 มีผลใช้บังคับ โดยมีการยกตัวอย่าง เช่น การวางพวงหรีด การใส่ซองช่วยงานบุญต่างๆ การบริจาคเงิน การลอยบอลลูน เช่าเครื่องบิน ในเรื่องของการจัดเลี้ยง ก็ระบุ ห้ามเลี้ยง หรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด รวมถึงการจัดเลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงการประชุม อบรม สัมมนา ทัศนศึกษา หรือดูงาน ห้ามจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิ

¹ โปรดดู ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ.2550 ซึ่งข้อห้ามตามข้อ 6 ได้แก่ 1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เช่น งานวันเกิด งานบวช งานโกนจุก งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญ งานปีใหม่ หรือ งานศพ เป็นต้น 2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด มัสยิด สุเหร่า ศาลเจ้า โรงเจ โบสถ์คริสต์ โบสถ์พราหมณ์ สำนักปฏิบัติธรรม สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ สหกรณ์กองทุนสงเคราะห์ ชุมชน ชมรม สโมสร หรือสถาบันอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศ เช่น การบริจาคเงิน การประมุขทรัพย์สิน หรือสิ่งของในงานการกุศลต่างๆ เป็นต้น 3) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีหรสหหรือการจัดการรื่นเริงต่างๆ รวมทั้งการแสดงและการละเล่นอื่นๆ 4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด รวมถึงการจัดเลี้ยง การประชุม อบรม สัมมนา ทัศนศึกษา หรือดูงาน เป็นต้น 5) หลอกหลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด เช่น การปราศรัยด้วยข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง เป็นต้น

เลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้ง เพื่อเลือกตั้ง หรือนำกลับไปจากที่เลือกตั้งโดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารยานพาหนะ หรือ ค่าจ้างซึ่งจะต้องเสียตามปกติ หรือจัดไปรับไปส่งเพื่อควบคุมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือ พรรคการเมืองใด ในประเด็นนี้ก็จะมีการกำหนดให้ชัดเจนว่า ถ้าเป็นกรณีการจัดของหน่วยราชการ หรือองค์กร สาธารณประโยชน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคนชรา ผู้พิการจะทำได้หรือไม่ รวมทั้งในการหาเสียงให้ใช้ ถ้อยคำสุภาพ เคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นและควรให้ความร่วมมือกับ กกต.ตามที่ร้องขอ

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม ได้ประกาศแบ่งเขตการเลือกตั้ง 3 รูปแบบ และได้รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชน ในวันที่ 11 ตุลาคม 2550 ณ หอประชุมศูนย์ ราชการจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศกำหนดเขตเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5 ท้ายนี้

ตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550 (วันอาทิตย์ที่ 23 ธันวาคม 2550 จังหวัดมหาสารคาม ศูนย์อำนวยความสะดวกและประสานงานการเลือกตั้งจังหวัด (สนง.กกต.มค. ศาลากลางจังหวัด) ชั้น 1 โทร 043-777481-2) เขตเลือกตั้งที่ 1 (สนง.กกต.เขต 1 ซ้ำงห้องประชุมอำเภอเมือง ที่ว่าการอำเภอเมือง โทร 043-713584)

ที่	อำเภอ	จำนวน อบต.	จำนวน หมู่บ้าน	หน่วยเลือกตั้ง	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนผู้มีสิทธิ	ศูนย์อำนวยความสะดวก และ ประสานงาน ส.ส.50 ไม่เห็นชอบ (%)
1	เมืองมหาสารคาม	13	185	209	142,253	103,836	ที่ว่าการอำเภอเมืองฯ โทร 043-713417
2	โกสุมพิสัย	17	233	213	119,076	87,639	ที่ว่าการอำเภอโกสุมฯ โทร 043-761211
3	กันทรวิชัย	10	183	150	80,565	59,372	ที่ว่าการอำเภอกันทรฯ โทร 043-789089
4	เชียงยืน	8	116	100	61,974	42,667	ที่ว่าการอำเภอเชียงยืน โทร 043-782254
5	กุดรัง	5	85	85	36,264	26,123	ที่ว่าการอำเภอกุดรัง โทร 043-728152
6	ชื่นชม	4	47	47	24,619	17,947	ที่ว่าการอำเภอชื่นชม โทร 043-751220
	รวม	57	849	804	464,823	337,584	

ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 5 ข้อมูลพื้นฐานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550 (วันอาทิตย์ที่ 23 ธันวาคม 2550) จังหวัดมหาสารคาม ศูนย์อำนวยความสะดวกและประสานงานการเลือกตั้งจังหวัด เขตเลือกตั้งที่ 2 (สนง.กทต.เขต 2 สนง.เกษตรอำเภอหลังเก่า ที่ว่าการอำเภอวาปีปทุม โทร 043-798751)

ที่	อำเภอ	จำนวน อบต.	จำนวนหมู่บ้าน	หน่วยเลือกตั้ง	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนผู้มีสิทธิ	ศูนย์อำนวยความสะดวกและ ประสานงาน ส.ส.50 ไม่เห็นชอบ(%)
1	วาปีปทุม	15	241	211	114,006	81,713	ที่ว่าการอำเภอวาปี โทร 043-798635
2	พยัคฆภูมิพิสัย	14	227	151	88,060	60,995	ที่ว่าการอำเภอพยัคฆฯ โทร 043-791527
3	นาเชือก	10	145	94	60,955	43,940	ที่ว่าการอำเภอนาเชือก โทร 043-779204
4	นาโดน	8	94	71	36,538	26,196	ที่ว่าการอำเภอนาโดน โทร 043-797162
5	ยางสีสุราช	7	91	56	35,475	25,560	ที่ว่าการอำเภอยางสีฯ โทร 043-729111

ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม

บทบาทของภาคประชาชนในการรณรงค์การเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งครั้งนี้ นายรังสรรค์ เพียรอดวงษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม กำชับทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือกับ กกต. จัดการเลือกตั้ง ส.ส. ให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ขณะที่ชมรมสมาคมคนพิการ เร่งพัฒนาคนพิการให้เป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง โดยได้เร่งรัดให้หัวหน้าส่วน และข้าราชการในสังกัดจากทุกหน่วยงานเร่งหาทางพัฒนาอาชีพตามยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขให้เป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับรายได้ของพี่น้องประชาชนควบคู่กับการให้ความร่วมมือกับ กกต. จังหวัด ในการดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม เพื่ออนาคตของชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะการช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยปลอดจากการซื้อสิทธิขายเสียง เลือกคนดีเข้าไปบริหารประเทศ

ขณะที่ชมรมสมาคมคนพิการจังหวัดมหาสารคาม เร่งพัฒนาคนพิการให้สามารถใช้ชีวิตและใช้สิทธิได้ทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป เพื่อให้เป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. ที่กำลังจะมีขึ้นในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 นี้ เช่นเดียวกัน ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดมหาสารคาม ประกาศจุดยืนพร้อมออกแถลงการณ์ยืนยันในความบริสุทธิ์ และความเป็นกลางทางการเมือง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 รณรงค์เผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตย และเตรียมการรณรงค์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้น ในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 โดย ดร.สุรัตน์ ดวงชาทม ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เปิดเผยว่าตามที่มีพระราชกฤษฎีกา การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ที่จะถึงนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้รณรงค์เผยแพร่ประชาธิปไตย และการเลือกตั้งให้แก่ข้าราชการในสังกัด โดยมีวัตถุประสงค์ 1. ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ประชาธิปไตยการเลือกตั้ง 2. รณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ซื้อสิทธิ ขายเสียง 3. ให้ข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการวางตัวเป็นกลางและไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 4. สร้างกระบวนการเฝ้าระวัง สังเกตการณ์ แจ้งเหตุรายงานการตรวจสอบ 5. สร้างจิตสำนึกอาสาสมัคร การมีส่วนร่วมและรับใช้สังคม ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา กิจกรรมที่สำคัญคือ ทอล์คโชว์นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนในระดับประถมศึกษาเรียงความรณรงค์การเลือกตั้ง เน้นความสำคัญของ สิทธิ หน้าที่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการไม่ซื้อสิทธิ ขายเสียง จัดให้มีอาสาพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง โดยใช้กลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นลูกเสือ เนตรนารี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เน้นกระบวนการส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย ให้นักเรียนจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ตามแนวคิดของตัวเอง เพื่อเชิญชวน บิดามารดา ผู้ปกครอง ไปเลือกตั้ง โดยไม่ซื้อสิทธิ ขายเสียง ให้ผู้บริหารโรงเรียน ทำหนังสือถึงผู้ปกครอง โดยลงนามเชิญชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ดร.สุรัตน์ กล่าวอีกว่า ในการเลือกตั้งครั้งนี้ รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แนวปฏิบัติเพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ในฐานะข้าราชการ และทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้กำหนดแนวทางให้บุคลากรในสังกัดได้นำไปปฏิบัติ โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประชุมชี้แจง แนวปฏิบัติในการวางตัวของข้าราชการในสังกัดได้รับทราบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีที่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษา และข้าราชการในสังกัดไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดให้ เป็นเหตุให้เสียความเป็นกลางเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือทำให้นโยบายการเลือกตั้งเสียหาย จะดำเนินการทางวินัยตามที่กฎหมายกำหนด กรณีขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งและถือปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและธรรมเนียมของทางราชการ ก็จะดำเนินการให้บุคคลนั้นประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษา หรือในกรณีที่นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนพบเห็นข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ การวางตัวไม่เป็นกลาง ให้แจ้งและร้องเรียนได้ เพราะทางกระทรวงศึกษา ไม่สนับสนุนให้ข้าราชการ ร่วมคิด ร่วมทำในการซื้อสิทธิ ขายเสียง เอนเอียงให้กับพรรคการเมืองใดการเมืองหนึ่งและในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติแนวทางและข้อห้าม เกี่ยวกับการเลือกตั้งไว้แล้ว เช่นมาตรา 57,137 ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 กำหนดไว้ว่า ห้ามใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ มิให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การกระทำใดๆ เพื่อเป็นคุณ/เป็นโทษแก่ผู้สมัคร/พรรคการเมือง/การแนะนำช่วยเหลือในการดำเนินการ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการฝ่าฝืน กกต. มีอำนาจสั่งให้ยุติหรือระงับ การกระทำ แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลเจ้าหน้าที่ผู้นั้นสั่งให้พ้นจากหน้าที่ชั่วคราว/สั่งให้ ประจำกระทรวง ทบวง กรม ศาลากลางจังหวัด

ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่อยู่จุดศูนย์กลางของภาคอีสาน การต่อสู้ทางการเมืองเกิดขึ้น ในระดับสูง และมีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันอย่างชัดเจนในการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2544 พรรคไทยรักไทย ยึดครองที่นั่ง ส.ส. ได้ถึง 5 ที่นั่ง อีก 1 ที่นั่งเป็นของ พรรคประชาธิปัตย์ แต่อีก 4 ปีต่อมา ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัดมหาสารคามให้ความนิยมในรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร และพรรคไทยรักไทย ทำให้พรรคไทยรักไทยได้รับเลือกตั้งทั้งจังหวัด

สำหรับการเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม 2550 จังหวัดมหาสารคามยังคงมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 6 คน แต่มีการแบ่งเขตการเลือกตั้งใหม่ออกเป็น 2 เขต แต่ละเขตมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน เท่ากัน โดยในเขตเลือกตั้งที่ 1 มีจำนวนผู้สมัครฯ ทั้งสิ้น 39 คน จากพรรคการเมืองจำนวน 13 พรรค ในเขตเลือกตั้งที่ 2 มีจำนวนผู้สมัครฯ ทั้งสิ้น 39 คน จากพรรคการเมืองจำนวน 13 พรรค เช่นกัน ดังรายละเอียด ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 รายชื่อผู้สมัครเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดมหาสารคาม

พรรค	หมายเลข	ชื่อ - สกุล	การศึกษา	อายุ	อาชีพก่อนสมัคร
รวมใจไทยชาติพัฒนา	1	นายมานโซ เซาวรัตน์	ปริญญาตรี	50	ธุรกิจ
	2	นายชัยสิทธิ์ อรรถากร	ปริญญาตรี	46	ปลัดอำเภอ
	3	นายคะนองฤทธิ์ อนุฤทธิ์	ปริญญาตรี	46	ประชาสัมพันธ์ รัฐสภา
ความหวังใหม่	4	นางสาวพัชราศิณี ศิริโกมุท	ปริญญาตรี	34	ที่ปรึกษาบริษัท
	5	นายวัฒนา ศิริโกมุท	ปริญญาตรี	34	หัวหน้าส่วนโยธา
	6	นางสาวเกศสุดา สิมลา	ม.3	31	อาสาสมัคร สาธารณสุข
ประชาธิปไตย	7	นายเขวงศักดิ์ พลลาภ	เนติบัณฑิต ไทย	48	ทนายความ
	8	นายสุวิทย์ บุตรโคตร	ปริญญาตรี	38	ผู้จัดการสหกรณ์
	9	นายวารินทร์ โคตรศรีวงษ์	ปริญญาตรี	38	อดีตนายก อบต
เพื่อแผ่นดิน	10	นายกรีช กงเพชร	ปริญญาโท	64	นักการเมือง
	11	นางกุสมาลวดี ศิริโกมุท	ปริญญาโท	45	ที่ปรึกษารัฐมนตรี
	12	นางคมคาย อุดรพิมพ์	ปริญญาโท	45	-
ประชาธิปไตย	13	นายเขวงศักดิ์ พลลาภ	เนติบัณฑิต ไทย	48	ทนายความ
	14	นายสุวิทย์ บุตรโคตร	ปริญญาตรี	38	ผู้จัดการสหกรณ์
	15	นายวารินทร์ โคตรศรีวงษ์	ปริญญาตรี	38	อดีตนายก อบต
เพื่อแผ่นดิน	16	นายทวีศัพท์ งามสมัย	ปริญญาตรี	40	ค้าขาย
	17	นายวชิระ ภัคดีสุวรรณ	ปวส.	38	-
	18	นายอภิราช บรรณารักษ์	ปริญญาโท	40	นักการเมือง
พลังประชาชน	19	นายสุทิน คลังแสง	ปริญญาเอก	46	นักการเมือง
	20	นายสุรจิตร ยนต์ตระกูล	ปริญญาโท	46	นายก ทม.
	21	นายจิรวุฒน์ ศิริพานิชย์	ปริญญาโท	35	รองนายก อบจ.
ประชากรไทย	22	นางกัลยาณี ชลมนิ	ปริญญาโท	47	นักวิจัยการศึกษา
	23	นายชัยยงค์ วงศ์ประกอบ	ปริญญาโท	39	ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า
	24	นายไพบูลย์ ไชยโวหาร	ม.ศ.5	50	ร้านซ่อมรถ

ตารางที่ 6 รายชื่อผู้สมัครเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

พรรค	หมายเลข	ชื่อ - สกุล	การศึกษา	อายุ	อาชีพก่อนสมัคร
ประชาธิปัตย์	25	นายยุทธพล ศรีมงคล	ปริญญาตรี	61	อาจารย์
	26	นายสมหมาย ฮามคำไพ	ปริญญาโท	70	ข้าราชการบำนาญ
	27	นายชรี วารีศรี	ปริญญาตรี	40	ธุรกิจส่วนตัว
สังคมไทย	28	นางสาวปัทมสรณ์ พลภูวณิชย์	ปริญญาตรี	34	หัวหน้าพรรคสังคมไทย
	29	นายธนพล ชามาตย์	ปริญญาตรี	48	ธุรกิจส่วนตัว
	30	นายบัลลาล แสนวา	ปริญญาตรี	47	-
ไทยร่ำรวย	31	นางสุนา โพชาวี	อนุปริญญา	40	ค้าขาย
	32	นายประเสริฐ พิกุลทิพย์สาคร	ม.6	69	ธุรกิจส่วนตัว
	33	นายสมประสงค์ แก้วบุตตา	ปวส.	61	พนักงาน ธกส.
เพื่อแผ่นดิน	10	นายกริช กงเพชร	ปริญญาโท	64	นักการเมือง
	11	นางกุสุมาลวดี ศิริโกมุท	ปริญญาโท	45	ที่ปรึกษารัฐมนตรี
	12	นางคมคาย อุดรพิมพ์	ปริญญาโท	45	-
นำวิถี	34	นายมานิศ พิมพ์ดี	ปริญญาโท	68	ทนายความ
	35	นายจรัส ชูคันทอม	ปริญญาตรี	60	ข้าราชการบำนาญ
	36	นายจินดา วิริยะ	อนุปริญญา	33	ธุรกิจส่วนตัว
สยามสันติ	37	นางบรรเทง รัตนวงษา	ปริญญาตรี	45	ทนายความ
	38	นายสมพร จอมคำสิงห์	ม.6	40	สจ.มหาสารคาม
	39	นายสด ช่างยันต์	ปริญญาตรี	54	ธุรกิจส่วนตัว

ตารางที่ 7 รายชื่อผู้สมัครเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดมหาสารคาม

พรรค	หมายเลข	ชื่อ - สกุล	การศึกษา	อายุ	อาชีพก่อนสมัคร
ประชากราช	1	นายประจิดต์ ดาวเรือง	ปริญญาโท	50	อดีต ส.จ.2สมัย
	2	นายนิพนธ์ วงศ์พัฒน์	ปริญญาตรี	61	ทนายความ
	3	นายชัยวิบูล ไชยชาติ	ปริญญาตรี	55	ส.จ.
ชาติไทย	4	นายณรงค์ศักดิ์ ประสาระเอ	ปริญญาโท	42	ส.อบต. มค.
	5	นายทองสุข ทুমมี	ปริญญาตรี	59	ศึกษานิเทศ
	6	นายประสาทพร แสนวิเศษ	มัธยม 6	42	อาสาพัฒนาชุมชน
รวมใจไทยชาติพัฒนา	7	นายสุชาติ ศรีสังข์	ปริญญาตรี	49	อดีต ส.ส. 4 สมัย
	8	นายพนารักษ์ วรรณปะแก	ปริญญาตรี	32	ผู้จัดการอาวุโสฯ
	9	นายภัทธร ชาวกะตา	ปริญญาตรี	41	บัณฑิตอาสา
พลังประชาชน	10	นายสุชาติ โชคชัยวัฒนา การ	ปริญญาตรี	50	อดีต ส.ส.
	11	นายไชยวัฒน์ ตินรัตน์	ปริญญาตรี	48	อดีต ส.ส.
	12	นายสรรพภัญญู ศิริไพล์	ปริญญาโท	52	อดีตรองนายก อบจ.
เพื่อแผ่นดิน	13	นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง	ปริญญาโท	55	ส.ส.
	14	นายอดิศร ธิวงศ์	ม.6	71	เกษตรกรกรม
	15	ด.ต. สุวิทย์ ทับพา	ม.6	62	เกษตรกรกรม
มัชฌิมาธิปไตย	16	นางมยุรา อูร์เคนทร์	ปริญญาโท	51	ส.ส.
	17	นายสุนทร สารสิทธิ์	ปริญญาตรี	50	อดีต นายกเทศมนตรี
	18	นายธรรมนุญ โสภารัตน์	ปริญญาเอก	62	อดีตอธิการบดี
ประชาธิปไตย	19	นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร	ปริญญาโท	35	ส.ส. 2544
	20	นายภูมิไถง ปะติเส	ปริญญาตรี	55	ผู้ช่วย ส.ส.
	21	นายนันทพงศ์ วนาทรัพย์ ดำรง	ปริญญาตรี	51	อดีต ส.จ.
ความหวังใหม่	22	นายสันต์ เพ็ชรดวงษ์	ปริญญาตรี	60	ข้าราชการบำนาญ
	23	นายเดชสิทธิ์ พิมล	ปริญญาโท	54	ข้าราชการบำนาญ
	24	นายสมนึก วงหนองแวง	ปริญญาโท	35	กรรมการผู้บริหาร

ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 7 รายชื่อผู้สมัครเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

พรรค	หมายเลข	ชื่อ - สกุล	การศึกษา	อายุ	อาชีพก่อนสมัคร
ประชาธิปัตย์	25	นายภัชฌณ ปะโกสันตัง	ม.6	62	ทนายความ
	26	นายชาติรี ระดมชัย	ม.6	60	นักหนังสือพิมพ์
	27	นายโกมล แพนพา	ปริญญาเอก	46	นักวิชาการอิสระ
ประชากรไทย	28	นายจำรัส จันท์เปล่ง	ปริญญาตรี	46	เกษตรกร
	29	นายยอด ปทุมพร	ปริญญาตรี	63	ข้าราชการบำนาญ
	30	นายเสน่ห์ ภัคดีพันดอน	ปริญญาตรี	41	รับจ้าง
ไทยราษฎร์	31	นายแหลมคม ปะติตานัง	ปริญญาตรี	32	ธุรกิจส่วนตัว
	32	นางอินทุการ ลำเหลือ	ปริญญาโท	45	ครู
	33	นางสมร ชุมพล	ม. ต้น	40	ธุรกิจส่วนตัว
ไทเป็นไท	34	นายจักรภพ มานู	ปริญญาตรี	34	ทนายความ
	35	นายดิษฐพงษ์ จันทะสร	ม.ปลาย	32	หมออาสาสมัคร
	36	นายประสงค์ อุทัยประดิษฐ์	ประถมปลาย	59	นักต่อสู้เพื่อสิทธิ
สยามสันติ	37	นางจริยา นันทวงศ์	ป.6	57	ค้าขาย
	38	นายชยกร สมศิลา	ปริญญาตรี	28	กรมควบคุมมลพิษ
	39	นายสมนึก ขจัดโรคา	ม.3	50	อุตสาหกรรมโรงสี

ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคาม

เมื่อสำรวจรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 2 เขต ในครั้งนี้พบว่า มี อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคไทยรักไทย ได้ย้ายออกไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นถึง 3 คน คือ นางกุสุมาลวดี ศิริโกมุท นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง และนายสุชาติ ศรีสังข์ นอกจากนี้ยังมีพรรคเกิดใหม่ที่มาแรงอีกหลายพรรค เช่น พรรคเพื่อแผ่นดิน ที่มีนายสุวิทย์ คุณกิตติ เป็นหัวหน้าพรรค ในการเลือกตั้งครั้งนี้ มี อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมาก และแต่ละคนล้วนมีฐานเสียงอยู่ในพื้นที่ของตัวเองทั้งสิ้น ยิ่งเขตเลือกตั้งย้อนกลับไปเป็นเขตใหญ่เช่นเดียวกับการเลือกตั้งก่อนปี 2540 ทำให้อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่าง นายกรีช กงเพชร นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร นายมานิช เซวารัตน์ และ นายสุชาติ ศรีสังข์ จะได้เปรียบผู้สมัครคนอื่น ๆ

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย อำเภอเมือง กันทรวิชัย เขียงยืน ชื่นชม โกสุมพิสัย และกุตุรง เขตนี้เป็นการชิงชัยกันระหว่าง พรรคพลังประชาชน กับ พรรคเพื่อแผ่นดิน ซึ่งการจัดตัวผู้สมัครของทั้ง 2 พรรค ได้ลงลึกถึงฐานคะแนนส่วนตัวของผู้สมัคร ในแต่ละอำเภอเพื่อประกบคู่ต่อสู้กันเลย โดยพื้นที่ อำเภอเมือง

พรรคเพื่อแผ่นดินส่ง นางคมคาย อุดรพิมพ์ อดีตสมาชิกวุฒิสภา ที่มาจากการเลือกตั้งปี 2549 โดยที่ได้คะแนนในเขตเมืองสูงถึง 31,228 คะแนน ขณะเดียวกันนางคมคาย ก็จะได้ฐานคะแนนจากสามีที่เป็น นายกองค้การ บริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้นางคมคาย ที่มีฐานเสียงในเขตอำเภอเมือง ต้องลงแข่งขันกับผู้สมัคร พรรคพลังประชาชน นายสุรจิตร ยนต์ตระกูล อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม และเป็นอดีต สมาชิกวุฒิสภา เลือกตั้งปี 2549 เช่นเดียวกับนางคมคาย

ส่วนพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย เชียงยืน และชื่นชม ถือว่าเป็นฐานเสียงของ นายกริช กงเพชร อดีตสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร 9 สมัย ในการเลือกตั้งครั้งนี้ย้ายออกจากพรรคไทยรักไทยมาลงสมัครในพรรคเพื่อแผ่นดิน ขณะที่พรรคพลังประชาชนส่ง นายสุทิน คลังแสง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ และเป็น อดีตรองโฆษก พรรคไทยรักไทย ตัวนายสุทิน นั้นมีฐานคะแนนเสียงอยู่ในพื้นที่ 3 อำเภอ โดยเฉพาะในเขต ตำบลกู่ทอง อำเภอเชียงยืน อำเภอโกสุมพิสัย และ อำเภอกุดรัง เป็นที่คาดหมายว่าจะเป็นที่สะสางบัญชี แค้นของผู้สมัคร คู่รักคู่แค้นระหว่าง นางกุสุมาวดี ศิริโกมุต กับ นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ อดีต ส.ส. หลายสมัย เจ้าของฉายาหัวเขียง โดยครั้งนี้นางกุสุมาวดี ย้ายออกจากไทยรักไทยมาสังกัดเพื่อแผ่นดิน ส่วน นายประยุทธ์ ย้ายออกจากพรรคชาติไทยมาอยู่กับพลังประชาชน และส่งลูกชาย คือ นายจิรวัดน์ ศิริพานิชย์ อดีตรองนายก อบจ. ลงชิงชัยในเขต 1 ส่วนตัวเองขยับไปลงสมัครในแบบสัดส่วนกลุ่มที่ 3 ลำดับสุดท้ายแทน

ในเขตเลือกตั้งนี้มี นางกุสุมาวดี ศิริโกมุต อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทย ลงสมัคร นางกุสุมาวดี นั้นเคยทำงานเป็นนักพัฒนาสังคมในองค์กรเอกชนระดับนานาชาติ คือ องค์กร Care ซึ่งเป็น องค์กรภาคเอกชน (NGOs) ที่ทำงานด้านการช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะช่วยเหลือ กลุ่มเยาวชน สตรี เกษตรกร รวมถึงผู้ติดเชื้อเอดส์ ประสบการณ์ดังกล่าวของ นางกุสุมาวดี ทำให้รู้จักปัญหาสังคมในชนบท ถือเป็น การวางรากฐานทางการเมือง และเป็นการสร้างเครือข่ายความนิยมทางการเมือง นางกุสุมาวดี มีบทบาท อย่างมากในการส่งเสริมบทบาทสตรี โดยมีส่วนสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ ก่อตั้งธนาคารข้าว และให้ความช่วยเหลือในการจัดอบรมวิชาชีพให้กับเยาวชน และประชาชนทั่วไป

นางกุสุมาวดี เริ่มบทบาททางการเมืองระดับชาติครั้งแรกในปี พ.ศ. 2535 เมื่อมีการจัดการเลือกตั้ง เป็นการทั่วไป นางกุสุมาวดี ได้รับการสนับสนุนจากนายโกลิน พลกุล แกนนำพรรคความหวังใหม่ให้ลงสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคความหวังใหม่ในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งการเลือกตั้ง ในครั้งนั้นเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ เขตเลือกตั้งเป็นแบบเขตใหญ่ประกอบด้วย 8 อำเภอ การเลือกตั้งมีการแข่งขันที่รุนแรง นางกุสุมาวดีต้องแข่งขันกับคู่ต่อสู้ที่ถือว่ามีความเสียงที่แน่น และเป็นอดีต รัฐมนตรี และเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัย เช่น นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่านางกุสุมาวดี ไม่ได้รับการเลือกตั้ง แต่นางกุสุมาวดี ยังคงมีกิจกรรมทางการเมืองในเขตจังหวัด มหาสารคามทั้งนี้เนื่องจากทราบว่าประชาชนไม่เห็นแก่อำนาจเงินที่ซื้อเสียงเท่านั้น

นางกุสุมาวดี พบว่าคะแนนนิยมของตนในเขตเลือกตั้งมาจากการที่ได้ลงพื้นที่พบปะประชาชน ได้พูดคุย ได้ปราศรัย เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชนะคู่แข่งและมีคะแนนมาเป็นอันดับหนึ่งในหลายหน่วยเลือกตั้ง นางกุสุมาวดี จึงยึดแนวคิดว่าหากต้องการได้รับเลือกตั้งต้องลงพื้นที่ สร้างผลงาน สร้างเครือข่ายให้มากกว่านี้ ภายหลังจากเลือกตั้งในปี พ.ศ.2535 นางกุสุมาวดี ได้มีโอกาสเข้าไปทำงานการเมืองในสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีโอกาสพบปะ และรู้จักนักการเมืองระดับชาติมากขึ้น รวมถึงได้ผลักดันงบประมาณในการก่อสร้าง เพื่อพัฒนาเขตเลือกตั้งในจังหวัดมหาสารคามทั้งที่ไม่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้นางกุสุมาวดี

ยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้นคือ ท่านเด่น โตะมีนา เดินทางมาจังหวัดมหาสารคามถือเป็นการลงพื้นที่เพื่อช่วยวางรากฐานของคะแนนนิยมให้นางกุสุมาลวดี อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะทำงานที่สำนักนายกรัฐมนตรี นางกุสุมาลวดี ก็มีได้ทั้งกิจกรรมทางการเมืองที่ได้ทำร่วมกับเครือข่ายทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นงานกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ เยาวชน รวมถึงยังคงให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกและให้ความเป็นธรรมสำหรับคนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน

เมื่อมีการเลือกตั้งใน ปี พ.ศ.2539 นางกุสุมาลวดี ลงสมัครฯ อีกครั้งหนึ่งในนามพรรคความหวังใหม่ ได้ลำดับที่ 4 ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในครั้งนี้เป็น ส.ส. หน้าใหม่ คือ นางมยุรา อูร์เคนทร์ ทำให้นางกุสุมาลวดีมีความพยายามเพิ่มมากขึ้นอีก ทำงานเหมือนที่เคยทำมาไม่ว่าจะเป็นงานจัดอบรมเยาวชน งานพัฒนาองค์กรสตรี งานสหกรณ์ และยังร่วมงานพัฒนากับองค์กรเครื่อด้วย

เมื่อมีการเลือกตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2544 นางกุสุมาลวดี ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งแต่ย้ายมาสังกัดพรรคไทยรักไทย นางกุสุมาลวดี ต้องต่อสู้กับกระบวนการล๊อบบี้เพื่อสกัดกั้นอย่างหนักไม่ให้นางกุสุมาลวดี เข้าสังกัดพรรคไทยรักไทย มาจากคู่แข่งทางการเมืองของนางกุสุมาลวดี ทั้งนี้คู่แข่งทางการเมืองไม่ต้องการให้นางกุสุมาลวดี ประสบความสำเร็จทางการเมือง มีกระบวนการสกัดกั้น มีการใส่ร้ายป้ายสี การหลอกลวง การสร้างข้อมูลเท็จ และอื่นๆ เพื่อให้นางกุสุมาลวดี ท้อแท้และถอนตัวทางการเมือง แต่ในที่สุดนางกุสุมาลวดี ก็สามารถลงสมัครในนามตัวแทนของพรรคไทยรักไทยได้ และในครั้งนั้นปรากฏว่านางกุสุมาลวดี ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ถึงแม้ว่านางกุสุมาลวดี จะได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ตามขบวนการสกัดกั้น และทำลายเธอก็ไม่ได้หยุดลง แต่ยังคงทำหน้าที่ต่อ ไม่ว่าจะเป็นการประสานงานทางลับกับหน่วยงานของ รัฐร่วมกันสร้างหลักฐานเท็จนำไปสู่การดำเนินคดีกับ นางกุสุมาลวดี ขบวนการดังกล่าวยังได้ร่วมกับผู้สื่อข่าว บางรายในการสกัดกั้น เช่น มีการสัมภาษณ์นางกุสุมาลวดี แล้วนำเทปสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นหลักฐาน ในการฟ้องศาล กลุ่มคนดังกล่าวกระทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะสกัดกั้นนางกุสุมาลวดี

ในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2545 กลุ่มคนดังกล่าวยังคงพยายามสกัดกั้นนางกุสุมาลวดี เช่นเดิมโดยเฉพาะ การสร้างหลักฐานเท็จเพื่อดำเนินคดี เช่น มีนายตำรวจนายหนึ่งที่เป็นนายตำรวจติดตามนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามนางกุสุมาลวดี ได้ย้ายมาประจำอยู่ที่อำเภอเมือง นายตำรวจดังกล่าวพยายามสร้างพยานหลักฐานเท็จ เพื่อฟ้องร้องนางกุสุมาลวดี ทำให้ช่วงเวลาดังกล่าว นางกุสุมาลวดี ต้องขึ้นศาลไปให้ปากคำ และต้องเดินทางไป สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. โดยตลอด แต่ในที่สุดก็สามารถชนะข้อกล่าวหาต่างๆ ได้ นางกุสุมาลวดี กล่าวว่าในช่วงเวลาที่ได้รับการรับรองแล้ว เวลาไปร่วมงานสงกรานต์บรรดาตำรวจ ต้องเลี้ยงไปเดินคนละฝั่ง ทั้งนี้เพราะตำรวจเหล่านี้กลัวว่าถ้ามาดูแลนางกุสุมาลวดีแล้วเกิดวันใด นางกุสุมาลวดี ได้รับใบแดงขึ้นมาหรือไม่ได้รับเลือกตั้ง ตำรวจที่มาดูแลนางกุสุมาลวดีจะตกที่นั่งลำบาก สิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการสกัดกั้นนางกุสุมาลวดี ปรากฏการณ์สกัดกั้นนี้ยังคงปรากฏอยู่จนกระทั่งถึงการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2548

ในปี พ.ศ.2550 เมื่อมีคำตัดสินของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคไทยรักไทย นางกุสุมาลวดี ก็ยังคงอยู่กับพรรคไทยรักไทย มีกิจกรรมร่วมงานกับพรรคมาโดยตลอด หลังจากที่พรรคไทยรักไทยถูกยุบ และมีการจัดตั้งพรรคพลังประชาชนขึ้นมา กระบวนการสกัดกั้นก็เริ่มการ ล๊อบบี้กรรมการภาคของพรรคพลังประชาชน มีการให้ข้อมูลเท็จกรรมการพรรคว่านางกุสุมาลวดี ไม่เล่นการเมืองแล้ว ตามเท่าไรก็ไม่สนใจ และให้ข้อมูล

ผู้ใหญ่ในพรรคทำนองว่านางกุสุมาลวดี ทฤษฎี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร มีการอ้างชื่อแกนนำพรรคพลังประชาชนว่าเขตเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคามผู้ใหญ่ในพรรคขอให้นางกุสุมาลวดี ไม่ลงสมัคร เช่น อ้างชื่อ นางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ แกนนำพรรคพลังประชาชนผู้ซึ่งนางกุสุมาลวดี ให้ความนับถือ นางกุสุมาลวดี เอง เนื่องจากเคารพในตัวนางเยาวภา จึงยอมไม่ลงในนามพรรคพลังประชาชน เหตุดังกล่าวทำให้ในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2550 นางกุสุมาลวดี จึงไม่ลงสมัครนามพรรคพลังประชาชน

ในภาพรวมจะเป็นการแข่งขันกันระหว่าง 2 พรรคการเมือง แต่ในเขตนี้ก็ไม่อาจมองข้ามอดีต ส.ส. หลายสมัยอย่าง นายมาโนช เซาว์รัตน์ ที่ลงสมัครในพรรครวมใจไทยชาติพัฒนา ซึ่งอาจเป็นผู้ที่ได้รับเลือกได้เช่นกัน และผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกหนึ่งคนที่อาจเป็นตัวเลือกเพิ่มเข้ามาคือนางนภาพร พลโคตร ภรรยา นายทองหล่อ พลโคตรอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองสมัยและเป็นกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยที่ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง

ในการเลือกตั้งครั้งนี้ นางนภาพร พลโคตรถือว่าเป็นตัวเก็งที่น่าจะได้รับการเลือกตั้ง เมื่อมีการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง นางนภาพร เริ่มต้นทางการเมืองจากการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น มีฐานคะแนนในเขตอำเภอเมืองสูงถึง 23,000 คะแนน ประกอบกับสามีของนางนภาพร นั้นเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทยที่โดนตัดสิทธิ์ทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนเกิดความสงสารนางนภาพร ที่สามีต้องประสบเคราะห์ทางการเมืองโดนตัดสิทธิ์ทางการเมือง 5 ปี ดังนั้นประชาชนคงจะทะคะแนนเสียงให้

นางนภาพร เล่าถึงบรรยากาศการเมืองในช่วงการเลือกตั้งครั้งนี้ว่า การรณรงค์หาเสียงประสบความยากลำบากเนื่องจากเขตเลือกตั้งกว้างขวางมากกว่าเดิม ผู้สมัครต้องแข่งกับตัวเองอย่างมากทั้งนี้เพราะเวลาในการลงพื้นที่น้อยมาก ผู้สมัครต้องออกหาเสียงในหลายพื้นที่ที่ถือว่าเป็นพื้นที่ใหม่ บางอำเภอ บางตำบล บางหมู่บ้านในเขตเลือกตั้งผู้สมัครยังไม่เคยเดินทางไปเลยก็มี ส่วนเรื่องของความเคลื่อนไหวของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งนั้น นางนภาพร กล่าวว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความกระตือรือร้น มีการจับกลุ่มพูดคุยและวิจารณ์การเมือง รวมทั้งมีการสอบถามผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยว่าจะจะเป็นฝ่ายไหนระหว่างประชาธิปัตย์ และฝ่ายคณะรัฐประหาร

ฐานคะแนนเสียงที่สำคัญของนางนภาพร คือ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข มูลฐาน (อสม.) กลุ่มผู้นำ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ในช่วงที่มีการเลือกตั้งกลุ่มเหล่านี้จะทำหน้าที่ช่วยประชาสัมพันธ์รวมทั้งดำเนินการทางการเมืองช่วยนางนภาพร การทำงานทางการเมืองของกลุ่ม อสม.นางนภาพร กล่าวว่า เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้กลุ่ม อสม.มีการจัดตั้งอย่างเข้มแข็งและมีการกระทำกิจกรรมระหว่างกลุ่มอยู่บ่อยครั้ง

นางนภาพร กล่าวถึงเหตุผลที่ต้องมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ว่า ครอบครัวของตนให้ความเคารพตัว นายสมศักดิ์ เทพสุทิน จึงมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีของนางนภาพรและนายสมศักดิ์ มีมายาวนานตั้งแต่ นายทองหล่อ ยังไม่โดนตัดสิทธิ์ทางการเมือง ต่อมาเมื่อพรรคไทยรักไทยโดนยุบพรรค นายสมศักดิ์ ได้จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่นั้นคือประชาธิปัตย์ นางนภาพร จึงย้ายมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ตาม การย้ายมาสังกัดพรรค มัชฌิมชาติปัตย์ในครั้งนี้ นางนภาพร เล่าว่าตนเกิดความขัดแย้งกับนักการเมืองใหญ่ในจังหวัดมหาสารคามถึงขนาดไม่เผาฝักกัน และในการหาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้มีการใช้ทุกวิธีการที่ฝ่ายตรงข้ามทำทั้งใส่ร้ายป้ายสี และหนักถึงขนาดมีการข่มขู่หวั่นแค้นด้วย นอกจากนี้นางนภาพร ยังสะท้อนการทำงานของกรรมการการเลือกตั้งว่าควรมีการปรับปรุงการวางตัว และบทบาทในการทำงานโดย

ควรทำงานเชิงรุก ลงพื้นที่เพื่อหาเบาะแสการกระทำความผิด ไม่ควรทำอย่างที่ผ่านมา นั่นคือนั่งทำงานเฉพาะในห้องทำงาน และปล่อยสำนวนร้องเรียนให้รั่วไหล

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย อ.วาปีปทุม อ.แกดำ อ.นาคูน อ.พยัคฆภูมิพิสัย อ.ยางสีสุราช อ.บรบือ และ อ.นาเชือก นอกจากผู้สมัครของพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อแผ่นดินแล้ว ผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรครวมใจไทยชาติพัฒนา มีโอกาสแย่งเบียดเก้าอี้ 3 ที่นั่งกันอย่างสูสีกันมาก

พื้นที่ อ.วาปีปทุม และ อ.แกดำ เป็นที่มั่นของอดีต ส.ส. หลายสมัยอย่าง นายสุชาติ ศรีสังข์ ที่ย้ายออกจากพรรคไทยรักไทยตาม นาย สุวัจน์ ลิปตพัลลภ มาอยู่กับพรรครวมใจไทยฯ ส่วนคู่แข่งที่สำคัญ คือ นายไชยวัฒน์ ติณรัตน์ จากพลังประชาชน อดีต ส.ส.ปาร์ตี้ลิสต์ ไทยรักไทย ทั้ง 2 คนเคยสู้กันมาหลายครั้งและมีบาดแผลเจ็บลึกกันพอสมควรเรียกว่าข้างชนข้าง

ที่ อ.พยัคฆภูมิพิสัย อ.นาคูน และ อ.ยางสีสุราช จะเป็นการช่วงชิงกันระหว่าง นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร อดีต ส.ส.พรรคไทยรักไทย ที่ครั้งนี้ลงในพรรคพลังประชาชนส่วนคู่แข่งได้แก่ นายยุทธพงษ์ จรัสเสถียร นักการเมืองหนุ่มจากพรรคประชาธิปัตย์ ที่มีผลงานการเกาะติด คดีทุจริตทรถและเรือดัดเพลิงของ กทม.

ที่ อ.บรบือ และ อ.นาเชือก เจ้าถิ่นเดิม นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง อดีต ส.ส. ไทยรักไทย ได้ย้ายไปสังกัดพรรคเพื่อแผ่นดิน นายชาญชัย มีคุณสมบัติการเป็นนักการเมืองเก่า ชาวบ้านจำชื่อได้แม่นยำ ทำการเมืองต่อเนื่องมีฐานเสียงแน่น แต่คู่แข่งที่เปรียบเสมือนเป็นเงาติดตามตัวเห็นจะหนีไม่พ้น นายสรรพภัญญู ศิริโปลี ที่ย้ายจากพรรคชาติไทยมาสังกัดพรรคพลังประชาชน

บรรยากาศการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งครั้งนี้ เขตการเลือกตั้งเปลี่ยนไปจากเดิม เขตเลือกตั้งมีขนาดใหญ่กว่าเดิมส่งผลให้รูปแบบการหาเสียงของผู้สมัครฯ ต้องปรับกลยุทธ์ที่เคยใช้มา ในเขตเลือกตั้งที่ 2 ซึ่งมีพื้นที่มากถึง 7 อำเภอ คือ บรบือ นาเชือก แกดำ วาปีปทุม นาคูน ยางสีสุราช และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มี ส.ส.ได้ 3 คน ซึ่งเป็นเขตเลือกตั้งที่เป็นสนามชิงชัยของพรรคการเมืองใหญ่ ถึง 4 พรรค คือพรรคพลังประชาชน พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา พรรคเพื่อแผ่นดิน และพรรคประชาธิปัตย์ ที่แต่ละพรรคต่างมีอดีต ส.ส.หน้าเก่าพรรคละ 1 คนเป็นฐานเสียงสำคัญ ที่ต่างหวังจะไปสู่เป้าหมายของการเลือกตั้ง ทำให้แต่ละพรรคต่างใช้กลยุทธ์ในการหาเสียงหลากหลายรูปแบบ ทำให้บรรยากาศการหาเสียงเริ่มเข้มข้น ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์นำโดยนายยุทธพงษ์ จรัสเสถียร อดีต ส.ส.นำทีมเปิดเวทีปราศรัยบ่อยเป็นภาษาท้องถิ่น เพื่อสร้างความคุ้นเคยและใกล้ชิดเหมือนญาติมิตรที่ศาลากลางบ้านของแต่ละหมู่บ้าน ควบคู่กับการให้หวัคะแนนออกแจกใบปลิวแนะนำผู้สมัครและนโยบายพรรค

ขณะที่พรรคเพื่อแผ่นดินนายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง อดีต ส.ส.ซึ่งลงสมัครในนามพรรคเพื่อแผ่นดิน และเป็นรองหัวหน้าพรรค ได้เลือกใช้วิธีการพบปะพูดคุยกับชาวบ้านตามหมู่บ้านเป็นกลุ่มย่อย เพื่อเรียกคะแนนเสียง พร้อมแจกเอกสารแนะนำตัวและนโยบายพรรค ทั้งนี้การหาเสียงของทั้ง 2 พรรค ต่างได้รับความสนใจจากชาวบ้านเป็นจำนวนมากไม่น้อย ปลูกกระแสความตื่นตัวการเลือกตั้งอีกครั้ง.

ในการเลือกตั้งครั้งนี้ผู้สมัครจาก 2 พรรคใหญ่ใช้กลยุทธ์หาเสียงโดยเปิดเวทีปราศรัยใหญ่ ผู้สมัครส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจที่จะนำแผ่นป้ายไปติดประกาศ ณ สถานที่ กกต. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการจัดไว้ให้ เนื่องจากเห็นว่าไม่สามารถสื่อเข้าถึงประชาชนได้ครอบคลุม รวมถึงการหาเสียงแบบเคาะประตูบ้าน

ต่างเกรงว่าจะไม่สามารถหาเสียงได้ทัน เนื่องจากการแบ่งเขตเลือกตั้งแต่ละเขตอยู่ในพื้นที่ 6-7 อำเภอ ผู้สมัครส่วนใหญ่จึงหันไปใช้วิธีการเปิดเวทีปราศรัยแทน เริ่มจากพรรคพลังประชาชนเปิดเวทีปราศรัยใหญ่ในพื้นที่ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง โดยได้นายประยุทธ์ ศิริพาณิชย์ อดีต ส.ส.หลายสมัยที่ย้ายสังกัดจากพรรคชาติไทย ไปสังกัดพรรคพลังประชาชน ไปช่วยแนะนำตัวบุตรชายที่ลงสนามชิงชัยในครั้งนี้อย่างผู้สมัครในทีม ซึ่งได้นายสุทิน คลังแสง อดีต ส.ส.แบบปาร์ตี้ลิสต์สมัยที่ผ่านมาเป็นฐานเสียงอีกแรง พร้อมผู้สมัครหน้าใหม่ที่อดีตเคยเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม ซึ่งได้ชูนโยบายพรรคแบบประชานิยมเพื่อเรียกคะแนน

ขณะที่พรรคเพื่อแผ่นดินเปิดเวทีปราศรัยใหญ่ในพื้นที่บนสุดอำเภอขึ้นชม จากกระแสพรรคและได้ผู้สมัครที่เป็นอดีต ส.ส.หลายสมัย อย่างนายกรีซ กงเพชร และนางกุสุมาลวดี ศิริโกมุต ร่วมทีมกับผู้สมัครหน้าใหม่ แต่ก็เป็นถึงอดีตนักการเมืองท้องถิ่นอย่างนางคมคาย อุดรพิมพ์ ก็ทำให้บรรยากาศการหาเสียงได้รับความสนใจจากประชาชนจำนวนมากไม่น้อย โดยประเด็นการหาเสียงได้ชูนโยบายพรรค และผลงานที่เคยทำไว้สมัยเป็น ส.ส.

เมื่อใกล้ถึงวันเลือกตั้งบรรยากาศการหาเสียงการสมัครรับเลือกตั้งเริ่มเข้มข้น เลขาธิการพรรคการเมืองเดินสายเปิดตัวผู้สมัคร และอีกหลายพรรคเร่งจัดพิมพ์แผ่นป้ายหาเสียง เริ่มจากพรรคเพื่อแผ่นดิน ดร.วิษระ พรรณเชษฐ์ เลขาธิการพรรค พร้อมด้วยนางจุฑามาศ ศิริวรรณ รองหัวหน้าพรรค เดินสายเปิดตัวผู้สมัครในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้สมัครทั้ง 2 เขต มีอดีต ส.ส.หลายสมัยจากพรรคการเมืองใหญ่ เขต 1 จำนวน 2 คน และเขต 2 จำนวน 1 คน โดยเลขาธิการพรรคได้ชูนโยบายที่จะทำให้ราคาพืชผลเพิ่มสูงขึ้น ด้วยการแก้ไขปัญหาพ่อค้าคนกลางไม่ให้เข้าไปผูกขาด อีกทั้งจะจัดหาเงินทุนอุดหนุนให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากพรรคเข้าใจปัญหาของเกษตรกร จะทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ขณะที่พรรคการเมืองอื่นอย่างพรรคพลังประชาชน และพรรคประชากร ได้ผู้สมัครหน้าใหม่ แต่เคยเป็นถึงอดีตนักการเมืองท้องถิ่นลงสนามสู้ศึกเลือกตั้งครั้งนี้ ต่างเร่งจัดพิมพ์แผ่นป้าย โปสเตอร์ เพื่อหาเสียงและเจาะฐานคะแนนถึงหมู่บ้านและชุมชน โดยนายเสนาะ เทียนทอง หัวหน้าพรรคประชากร ได้เดินสายหาเสียงช่วยลูกพรรคเปิดเวทีปราศรัยใหญ่ ที่สนามโรงเรียนบูรพา เทศบาลเมืองมหาสารคาม เขตเลือกตั้งที่ 1 ท่ามกลางประชาชนผู้สนใจด้านการเมือง และหัวหน้าคณะเข้าร่วมรับฟังการปราศรัย ประมาณ 2,000 คน ซึ่งก่อนถึงหัวหน้าพรรคขึ้นเวทีปราศรัย นายพยุ่ง ช่างของ ผู้สมัครแบบสัดส่วนจังหวัดมหาสารคาม ในนามพรรคประชากร ได้ปราศรัยต่อด้วยผู้สมัคร ในเขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วยนายทวีทรัพย์ งามสมัย นายวชิระ ภัคดีสุวรรณ และนายอภิราช บรรณารักษ์ ซึ่งเป็นผู้สมัครหน้าใหม่ หลังจากนั้นหัวหน้าพรรคประชากร พร้อมด้วยผู้สมัครในนามพรรคทั้ง 2 เขต และแบบสัดส่วน ได้ขึ้นเวทีปราศรัยชี้แจงนโยบายพรรค โดยชูนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาเร่งด่วนให้กับพี่น้องประชาชนคือการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน และการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ.

ด้านนายอภิราช บรรณารักษ์ ให้สัมภาษณ์ว่าสำหรับเรื่องของนโยบายเองผู้สมัครฯ จะทำได้ก็เพียงแต่การหาเสียงและจะอย่างไรเพื่อเข้าไปนั่งอยู่ในหัวใจของพี่น้องประชาชน ส่วนนโยบายต่างๆ ของพรรค นั้นทางคณะกรรมการเลือกตั้งกำหนดมาให้หัวหน้าพรรคยื่นนโยบายเฉพาะหน้าและนโยบายต่างส่งให้ กกต. เพื่อจะเห็นว่าเวลาไปหาเสียงเลือกตั้งนั้นผู้สมัคร จะต้องชูนโยบายของพรรคที่ชี้แจงต่อ กกต. เท่านั้น นายอภิราช เปิดเผยกลเม็ดกลยุทธ์ในโค้งสุดท้ายว่าท่านจะมีวิธีอย่างไรในการหาเสียง เมืองมหาสารคามของเราจะต้องได้รับการปรับปรุงเนื่องจากรอบๆ บ้านของเราเค้าพัฒนาไปมากแล้วสิ่งหนึ่งที่อยากจะกราบเรียนขอพี่น้องประชาชน คือการเลือกตั้งครั้งนี้ นับว่าเป็นการชี้วัดอนาคตของประเทศไทย ไม่ใช่ เฉพาะ

ชาวมหาสารคามเท่านั้น แต่หากคือทั้งประเทศ และประเทศของเราก็บอบช้ำมามากแล้ว นักการเมือง ทุกคน
ผมมั่นใจว่าทุกคนเป็นคนดีแต่การที่พี่น้อง จะเลือกนั้นผมก็ขอวิงวอนว่าให้เลือกคนที่พร้อมที่จะรับใช้พี่น้อง²

การกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในระหว่างการรณรงค์หาเสียง

ในจังหวัดมหาสารคามนั้น การกระทำผิดการเลือกตั้งในระหว่างที่มีการรณรงค์หาเสียงของบรรดา
ผู้สมัครฯ ที่ปรากฏเป็นหลักฐานการกระทำผิดที่ชัดเจน และการกระทำผิดที่หน่วยงานตรวจสอบการเลือกตั้ง
กลางในระดับประเทศพบเบาะแส ดังนี้

1. มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย หรือพีเน็ตนาโดยนายสมชัย ศรีสุทธิยากร เลขาธิการมูลนิธิฯ
ได้เดินมาที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรุงเทพมหานคร เพื่อแถลงข่าวถึงการลงพื้นที่ตรวจสอบ
การซื้อเสียงในพื้นที่ภาคอีสาน ตั้งแต่วันที่ 18 - 19 ธันวาคม 2550 โดยนายสมชัย ได้ระบุว่ามีการทำผิดสาม
กรณี โดยกรณีแรก เกิดที่เขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม³ เชื่อมโยงกับผู้สมัคร 6 คน จาก
2 พรรคการเมือง และแบ่งเป็นพรรคละ 3 คน โดยพรรคการเมืองที่ 1 ได้เกณฑ์คนมาฟังการปราศรัยเมื่อวันที่
17 พ.ย. ส่วนพรรคการเมืองที่ 2 มีการเดินแจกเงินให้ชาวบ้านคนละ 100 บาท ซึ่งกรณีดังกล่าวหากตรวจสอบ
จะพบว่ามีความผิดจริง กกต.สามารถแจกใบแดงได้ถึง 6 ใบ ให้กับผู้สมัคร 2 พรรคการเมือง

ส่วนกรณีที่ 2 เกิดที่เขตเลือกตั้งที่ 2⁴ เกี่ยวกับผู้สมัครจำนวน 2 คนจาก 2 พรรคการเมือง โดยผู้สมัคร
คนที่ 1 ได้แจกเงินให้ประชาชนคนละ 400 บาท เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2550 ต่อมาวันที่ 8 ธันวาคม 2550
แจกเงินให้ประชาชนคนละ 200 บาท ที่อำเภอยางศรีสุราษฎร์ จังหวัดมหาสารคาม ในช่องทางใส่เงินมีบัตร
สมาชิกพรรคการเมืองอยู่ในซองด้วย ทั้งนี้ พบหลักฐานบัตรผู้สมัครสีเหลืองแสดงให้ผู้สื่อข่าวดู แต่นายสมชาย
ได้ปิดชื่อ สัญญลักษณ์พรรคการเมือง และระบุว่ากรณีดังกล่าว ประชาชน ได้ร้องเรียนมาเมื่อวันที่
20 พฤศจิกายน 2550 ว่ามีหวัคคะแนมาขอเก็บบัตรประชาชน แต่ผู้ร้องเรียนไม่ได้ให้ไป จากนั้นไม่นาน
กลับมีการนำเงินใส่ซองพร้อมบัตรสมาชิกส่งมาให้ที่บ้าน

สำหรับกรณีสุดท้ายนั้นนายสมชัย ระบุว่าเหตุเกิดที่ อำเภอวาปีปทุม จ.มหาสารคาม เป็นการเรียกประชุม
ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และแจกเงินคนละ 1,500 บาท โดยมีการพูดสนับสนุนผู้สมัครเพียงคนเดียว

2. วันที่ 20 ธันวาคม 2550 เวลา 20.30 น.ชุดสืบสวนคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดมหาสารคาม
นำโดย พันตำรวจโทชาญณรงค์ วัฒนชัย เจ้าหน้าที่ชุดสืบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดมหาสารคาม
บุกค้นรถผู้ต้องสงสัย ขณะจอดในหมู่บ้าน พบเงินสดกว่า 1.7 แสนบาท พร้อมบิลน้ำมันที่มีชื่อผู้สมัคร
คนหนึ่งทีลงสมัครรับเลือกตั้ง เขต 1 เจ้าหน้าที่จึงนำส่งตำรวจท้องที่ ผู้ต้องสงสัยปฏิเสธอ้างเงินทั้งหมดจะนำ
ไปซื้ออ้อยจากชาวบ้าน

² หนังสือพิมพ์มหาชัย ปกป้องสิทธิเสรีภาพของคนไทยในท้องถิ่น ปีที่ 6 ฉบับที่ 71 ประจำวันที่ 16-30 พฤศจิกายน 2550 หน้า 6

³ เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประกอบด้วย อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอกุดรัง อำเภอกันทรวิชัย
อำเภอเชียงยืน อำเภอชื่นชม ออกตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เรื่อง จำนวนสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดจะมีและจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด

⁴ เขตเลือกตั้งที่ 2 หมายถึง เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งประกอบด้วย อำเภอวาปีปทุม อำเภอแกลง อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
อำเภอนาดูน อำเภอยางสีสุราช อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก ออกตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ 26 ตุลาคม
พ.ศ. 2550 เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดจะมีและจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขต
เลือกตั้งของแต่ละจังหวัด

รถต้องสงสัยจอดอยู่ที่บริเวณบ้านดอนกลอย ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จึงรีบไปตรวจสอบยังจุดที่เกิดเหตุ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ชุดสืบสวน กกต.จังหวัดมหาสารคาม ได้รีบไปที่จุดที่ได้รับแจ้ง พบรถยนต์โตโยต้า แคนปีโก้ สีบรอน ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน จอดอยู่ จึงแจ้งให้เจ้าของซึ่งอยู่ในรถยนต์ ทราบและขอตรวจค้น พบแผ่นป้ายทะเบียนที่ถอดออกในรถยนต์ หมายเลข บท.9333 มหาสารคามวางอยู่

จากการตรวจค้นพบเงินสด ซึ่งมีทั้งธนบัตร ใบละ 500 บาท ใบละ 100 บาท และใบละ 20 บาท มัดเป็นปึกไว้ภายในรถยนต์ เมื่อนับดูเป็นเงิน รวมจำนวน 166,880 บาท และพบวิทยุรับส่งจำนวน 1 เครื่อง นอกจากนี้ยังพบบิลน้ำมันที่มีชื่อของผู้สมัคร ส.ส.เขต 1 รายหนึ่งอยู่ภายในรถ (นายอภิราช บรรณรักษ์ พรรค ประชากราช) จนท.ของ กกต. จึงนำผู้ต้องสงสัย พร้อมหลักฐานส่งพนักงานสอบสวนท้องที่ สถานีตำรวจภูธร อำเภอโกสุมพิสัย

จากการสอบสวนเบื้องต้นทราบว่า ผู้ต้องสงสัยมี 3 คน หลบหนีไปได้ 1 คน ส่วนอีก 2 คน ชื่อ นายอดุลย์ เพียงเกษ อายุ 33 ปี บ้านเลขที่ 9 ถนนถีนานนท์ ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม อีก คนชื่อ นายทวีสิน งามสมัย อายุ 39 ปี บ้านเลขที่ 116/1 ถนนศรีราชวงศ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จากการให้การในเบื้องต้นผู้ต้องสงสัยยังคงปฏิเสธในเรื่องการเป็นหัวคะแนน ส่วนเงินที่อยู่ในรถยนต์นั้นระบุว่า จะเตรียมไปซื้ออ้อย ด้าน พ.ต.ท.สุพจน์ สาคร พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอโกสุมพิสัย ได้เก็บหลักฐานทั้งหมดไว้ ส่วนผู้ต้องสงสัยไม่มีการควบคุมตัว แต่จะดำเนินการเรียกตัวมาสอบสวนต่อไป

ในขณะที่พันตำรวจโทอิพล นพวงศ์ ณ อยุธยา กกต.จังหวัดมหาสารคาม ฝ่ายสืบสวนสอบสวน กล่าว ว่า เรื่องดังกล่าว ทาง กกต.ได้ไปแจ้งความที่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโกสุมพิสัย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ ทำการสอบสวน หากมีความผิดจริง ก็จะดำเนินคดีอาญาต่อไป ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด มหาสารคาม ได้รวบรวมหลักฐานต่างๆ ส่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งที่กรุงเทพฯ พิจารณาต่อไป

เหตุการณ์นี้มีผู้สมัครที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 8 คน จาก 3 พรรคการเมือง แบ่งเป็นพรรคการเมืองที่ 1 ทำ ผิดในเขตเลือกตั้งที่ 1 และ 2 ส่วนพรรคที่ 2 ทำผิดในเขตเลือกตั้งที่ 1 เขตเดียว ส่วนพรรคการเมืองที่ 3 ทำผิด ในเขตเลือกตั้งที่ 2 เขตเดียว ซึ่งเหตุการณ์ข้างต้น พรรคที่เกี่ยวข้องเป็นพรรคที่แข่งขันกันในพื้นที่ ส่วนคนที่ แจกเงินคือคนที่เคยเป็น ส.ส.มาก่อน นายสมชัย กล่าวว่า ยังมีชาวบ้านต้องการแจ้งเบาะแส แต่ไม่มั่นใจเรื่อง ความปลอดภัย ดังนั้นขอเรียกร้องให้กกต.แสดงท่าทีที่ชัดเจนในการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และสั่งการไปยังกกต. จังหวัด ให้ดูแลความปลอดภัย เพราะคาดว่าเงินที่เตรียมไว้สำหรับซื้อเสียงยังแจกไม่หมด โดยเฉพาะ 2 วัน ที่เหลือก่อนเลือกตั้ง ขอให้กกต.ตรวจสอบและจับตาดูอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ จากการที่พีเน็ตลงพื้นที่ตรวจสอบ ตั้งแต่วันที่ 17 พ.ย.ถึงขณะนี้ ได้แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการซื้อเสียง ส่วนใหญ่ยังใช้วิธีให้หัวคะแนนไปรับเงิน จากผู้สมัคร และเดินเคาะประตูบ้านประชาชนเพื่อจ่ายเงิน พร้อมทั้งข้อสังเกตว่า การแจกเงินในช่วงนี้ยังไม่ สะพัดเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งคาดว่าในช่วงคืนนี้และคืนหมาหอน กกต.จะต้องระวังมากเป็นพิเศษ หาก กกต. ไม่ทำอะไร คืนหมาหอนก็จะมีจริง และหากไม่รณรงค์ทุกอย่างก็จะพลิกได้ในช่วงสุดท้าย เพราะประชาชนยัง เห็นเงินสำคัญและมีผลต่อการตัดสินใจต่อการเลือกตั้งครั้งนี้ และขอให้ตั้งด่านสกัด และตรวจค้นให้มากกว่านี้ นายสมชัย กล่าวด้วยว่า ในเวลา 16.00 น.วันนี้ พีเน็ต จะนำประชาชนจำนวน 6 คน ที่รับเงินจากผู้สมัคร เข้าร้องเรียนกับกกต.กลาง หลังจากประชาชนได้เดินทางไปร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่แล้ว แต่ไม่มั่นใจใน ความปลอดภัยเนื่องจากถูกข่มขู่ และจากนี้ไปพีเน็ตจะทยอยพาประชาชนที่ต้องการร้องเรียน มาร้องเรียนที่

กกต.กลาง โดยตรงพร้อมยืนยันว่า เหตุการณ์ทั้งหมดมีหลักฐานข้อเท็จจริง ซึ่งตรวจสอบได้ เพราะมีการซื้อเสียงกันทั้งหมดที่บ้าน เป็นวงกว้าง ไม่ใช่การกลั่นแกล้งพรรคการเมืองใดแน่นอน

ผลการเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งครั้งนี้หากผู้ใช้สิทธิไปเลือกตั้งในวันเลือกตั้งไม่ได้ สามารถไปเลือกตั้งล่วงหน้าได้ ณ ที่เลือกตั้งกลางของจังหวัด มีทุกจังหวัด อย่างน้อย 1 แห่ง เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ได้อาศัยอยู่ในจังหวัดที่ตนมีชื่อตามทะเบียนบ้านได้ สามารถใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้า โดยไม่ต้องเดินทางกลับภูมิลำเนา แต่ต้องยื่นคำร้องขอลงทะเบียนก่อน ด้วยการขอรับแบบพิมพ์ลงทะเบียน และนำไปยื่นต่อนายอำเภอ ปลัดเทศบาล และ ผอ.เขตของ กทม.ในจังหวัดที่อาศัยอยู่ด้วยตนเอง หรือถ้าจะส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ หรือทำหนังสือมอบหมายให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปดำเนินการแทนก่อนวันลงคะแนนล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 20 วัน

การลงคะแนนล่วงหน้าต้องใช้หลักฐาน คือ สำเนาบัตรประชาชน หรือสำเนาบัตรที่มีรูปถ่าย ซึ่งทางราชการออกให้ มีหมายเลขประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หนังสือรับรองสถานที่อยู่ปัจจุบัน จากบริษัท นายจ้าง สถานศึกษา หรือผู้ให้เช่าบ้าน ฯลฯ (กรณีที่ย้ายทะเบียนบ้านมาแล้ว แต่ไม่ถึง 90 วัน ไม่ต้องมีหนังสือรับรองนี้) พร้อมซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของถึงตนเอง เพื่อรอคำตอบรับจากอำเภอ หรือ เทศบาล หรือเขต

ถ้าผู้ลงคะแนนล่วงหน้าในครั้งนี้อยู่ ต้องการกลับไปลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งตามทะเบียนบ้าน ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป จะต้องแจ้งขอเปลี่ยนแปลงการลงทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอหรือเทศบาลหรือเขตที่ได้เคยแจ้งไว้ ถ้าไม่ไปแจ้ง ชื่อผู้ใช้สิทธิลงคะแนนล่วงหน้าจะยังปรากฏในทะเบียนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตจังหวัดอยู่ ซึ่งในการลงคะแนนล่วงหน้านอกเขตจังหวัดนี้ กกต.จะจัดให้เฉพาะในการเลือกตั้งทั่วไปของ ส.ส. และ ส.ว.เท่านั้น ทั้งนี้ผู้ที่ลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้าแล้ว ไม่สามารถไปลงคะแนนเลือกตั้งในวันเลือกตั้งเป็นการซ้ำสองได้ เพราะจะได้รับโทษตามกฎหมาย

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม ได้กำหนดสถานที่ลงคะแนนล่วงหน้าในเขต การเลือกตั้งที่ 1 และ 2 ไว้ดังตารางที่ 8 นี้

ตารางที่ 8 สถานที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้ง ส.ส. จ.มหาสารคาม ปี 2550

ลำดับที่	อำเภอ	ที่เลือกตั้งกลาง	เขตเลือกตั้งที่	หมายเหตุ
1	เมืองมหาสารคาม	หอประชุม 80 ปี โรงเรียนผดุงนารี	1	
2	โกสุมพิสัย	หอประชุมที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย	1	
3	กุฉีกรัง	หอประชุมที่ว่าการอำเภอกุฉีกรัง	1	
4	กันทรวิชัย	อาคารอเนกประสงค์ ร.ร.อนุบาลกันทรวิชัย	1	
5	เชียงยืน	หอประชุมที่ว่าการอำเภอเชียงยืน	1	
6	ชื่นชม	หอประชุมที่ว่าการอำเภอชื่นชม	1	
7	วาปีปทุม	หอประชุมที่ว่าการอำเภอวาปีปทุม	2	
8	แกดำ	หอประชุมที่ว่าการอำเภอแกดำ	2	
9	พยัคฆภูมิพิสัย	หอประชุมที่ว่าการอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	2	
10	นาคน	อาคารอเนกประสงค์ ร.ร.นาคนประชากรสรรค์	2	
11	ยางสีสุราช	หอประชุมที่ว่าการอำเภอยางสีสุราช	2	
12	บรบือ	หอประชุมที่ว่าการอำเภอบรบือ	2	
13	นาเชือก	หอประชุมที่ว่าการอำเภอนาเชือก	2	

* หมายเหตุ ทะเบียนบ้านอยู่ในอำเภอใด ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า 15-16 ธันวาคม 2550 เวลา 08.00-17.00 น. ณ ที่เลือกตั้งกลางอำเภอนั้น

การเลือกตั้งล่วงหน้าในวันที่ 15 – 16 ธันวาคม 2550 ณ ที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้ง และที่เลือกตั้งกลางนอกเขตเลือกตั้ง ในเขตการเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดมหาสารคาม มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าในเขตจำนวน 7,772 คน ในเขตการเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดมหาสารคาม มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าในเขตจำนวน 4,595 คน ในขณะที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า ณ ที่เลือกตั้งกลางนอกเขตจังหวัดจำนวน 6,396 คน รายละเอียด ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า ณ ที่เลือกตั้งกลางในเขตเลือกตั้ง และที่เลือกตั้งกลางนอกเขตเลือกตั้ง

ที่	รายการ	อำเภอ	จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง		
			15 ธันวาคม 2550	16 ธันวาคม 2550	รวม
1	เขตเลือกตั้งที่ 1	1.เมือง	1818	2111	3929
		2.กันทรวิชัย	580	733	1313
		3.เชียงยืน	399	359	758
		4.ชื่นชม	250	121	371
		5.โกสุมพิสัย	544	614	1158
		6.กุฉินารายณ์	117	126	243
		รวม	3708	4064	7772
2	เขตเลือกตั้งที่ 2	1.บรบือ	325	388	713
		2.นาเชือก	214	199	413
		3.ยางสีสุราช	262	146	408
		4.พยัคฆภูมิพิสัย	644	343	987
		5.นาคูน	386	251	637
		6.วาปีปทุม	670	511	1181
		7.แกดำ	129	127	256
		รวม	2630	1965	6396
3	ที่เลือกตั้งนอกเขตจังหวัด	ลงทะเบียน 6970	4526	1870	6396
รวม			10864	7899	18763

ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้ง

จากการสัมภาษณ์ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า พบว่าเหตุที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า เพราะมีธุระไม่สามารถไปใช้สิทธิได้ในวันเลือกตั้ง และมีเรื่องที่ผิดปกติคือผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนกล่าวว่าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าเพราะมีเพื่อนชวนและบอกว่าถ้าใช้สิทธิครั้งนี้แล้ว สามารถใช้สิทธิในวันเลือกตั้งทั่วไปได้อีก และที่สำคัญมีการบริการรถบริการรับส่งจากผู้สมัครไปยังหน่วยเลือกตั้งกลางประจำอำเภอคอยบริการด้วย สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้จำนวนผู้ไปใช้สิทธิล่วงหน้ามีจำนวนมาก คือ ในวันเลือกตั้งทั่วไปที่ 23 ธันวาคม 2550 นั้น ผู้ไปใช้สิทธิที่ไปใช้สิทธิล่วงหน้าสามารถหยุดพักการทำงานได้ต่อเนื่องถึงวันสิ้นปีเก่า

การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ในจังหวัดมหาสารคามนั้นมีจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 681,508 คน ในจำนวนนี้มีผู้ออกมาใช้สิทธิจำนวน 486,316 คน คิดเป็นผู้ออกมาใช้สิทธิร้อยละ 71.46 ของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียง

พรรคพลังประชาชน ที่เป็นพรรคที่มีอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคไทยรักไทยย้ายเข้ามา มากที่สุด และเป็นพรรคที่ช่วงก่อนการเลือกตั้งมีการเผยแพร่แจกจ่ายวีซีดี ที่ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ออกมาระบุให้ผู้สนับสนุนตนเองออกมาสนับสนุนพรรคพลังประชาชน กระแสความนิยมในนโยบายประชานิยม ของพรรคไทยรักไทยเดิมยังคงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม ในประเด็นนี้อาจารย์อวยชัย วัฒนา นักวิจัยประจำวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบสัดส่วน ของพรรคชาติไทย กล่าวว่า “ ในครั้งนี้เกิดจาก กระแส และกระสุน กล่าวคือ กระแสคือกระแสที่ผู้สมัครสร้างขึ้นมาว่า ถ้าเลือกพรรคพลังประชาชน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะได้กลับประเทศ และจะได้งบประมาณ SML มากขึ้น อีกทั้งจะต้องไม่ชำระเงิน กองทุนหมู่บ้าน” สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ นายนิพนธ์พงศ์ วนาททรัพย์ดำรง ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดมหาสารคาม ของพรรคพลังประชาชน ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ตัวเก็ง มีสองคน คือ เขต 1 นางคมคาย อุดรพิมพ์ เขต 2 คือ นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง แต่ปรากฏว่าหลุดทั้งคู่ทั้งนี้เพราะ กระแสพรรคพลังประชาชนที่อิงกับพันตำรวจโททักษิณ ขนาดนายสรรพภัญญู ศิริโปล์ ได้คะแนนมากถึงแสน กว่าคะแนน มาเป็นที่หนึ่งก็เพราะได้เบอร์ 12 เบอร์ระบบสัดส่วนของพรรคพลังประชาชน ”

นอกจากนี้การซื้อสิทธิขายเสียงในช่วงก่อนวันเลือกตั้งก็ยังคงปรากฏอยู่ โดยจากการเปิดเผยจาก สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่เปิดเผยว่า กกต.กลาง มีมติโดยคะแนนเสียงข้างมากให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ถูกคัดค้านและให้ยกคำร้องคัดค้านการ เลือกตั้ง ส.ส. จังหวัดมหาสารคาม เขต 2 ดังนี้ นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร ผู้สมัคร ส.ส. หมายเลข 10 เขต 2 พรรคพลังประชาชน (ได้รับเลือกตั้ง) นายไชยวัฒน์ ตินรัตน์ ผู้สมัคร ส.ส. หมายเลข 11 เขต 2 พรรคพลัง ประชาชน (ได้รับเลือกตั้ง) นายสรรพภัญญู ศิริโปล์ ผู้สมัคร ส.ส. หมายเลข 12 เขต 2 พรรคพลังประชาชน (ได้รับเลือกตั้ง) ในข้อกล่าวหาว่า (1) โฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริง (2) หลอกลวงให้ เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัคร และ (3) ให้ทรัพย์สิน เพื่อจูงใจ โดย กกต. ให้ กกต.จว. แจ้งข้อกล่าวหา ที่ 3 รวมทั้งรับฟังคำชี้แจงหรือพยานหลักฐานแทน กกต. และยกคำร้องในข้อกล่าวหาที่ 1 และ 2

กกต.มีมติโดยคะแนนเสียงข้างมากให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการ แจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งรับฟังคำชี้แจงหรือพยานหลักฐานแทน กกต. แก่ นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร ผู้สมัคร ส.ส. หมายเลข 10 เขต 2 พรรคพลังประชาชน (ได้รับเลือกตั้ง) นายไชยวัฒน์ ตินรัตน์ ผู้สมัคร ส.ส. หมายเลข 11 เขต 2 พรรคพลังประชาชน (ได้รับเลือกตั้ง) นายสรรพภัญญู ศิริโปล์ ผู้สมัคร ส.ส. หมายเลข 12 เขต 2 พรรคพลังประชาชน (ได้รับเลือกตั้ง) ในข้อกล่าวหาว่า ให้ทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อจูงใจ

สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรืองยศ จันทรสามารถ อดีตประธานคณะกรรมการการเลือก ตั้งจังหวัดมหาสารคามที่กล่าวว่ามีการซื้อขายเสียงในช่วงก่อนวันเลือกตั้งจริงแต่ไม่ได้ให้ในรูปเงินสด เช่น การโอน บัตรเติมเงินเข้าบัญชีให้จากพื้นที่อื่น รวมถึงระหว่างมีการปราศรัยนั้นบรรดาหัวหน้าคะแนนผู้สมัครได้เก็บบัตรประจำตัว ประชาชนชาวบ้านไปเพื่อเป็นหลักประกันในการลงคะแนน กลไกการหาเสียงผ่านหัวหน้าคะแนนก็ยังคงปรากฏอย่าง แพร่หลายโดย หัวหน้าคะแนน มีตั้งแต่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำสตรีกลุ่มอาชีพ เป็นต้น

ในขณะที่นายสันต์ เพ็ชรดวงษ์ แกนนำกลุ่มการเมืองสีขาวย ได้ออกแถลงการณ์ กล่าวถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับกฎระเบียบกติกาว่าด้วยการเลือกตั้ง ที่ต้องการทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมและโปร่งใส แต่มีผู้สมัครบางรายจากบางพรรคการเมือง ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้ จึงเรียกร้องให้ กกต.จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการตามกฎหมายเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองบางพรรค ที่ทำผิดกฎหมายอยู่ในขณะนี้ หากไม่ดำเนินการกลุ่มการเมืองสีขาวยจะดำเนินการฟ้องคดี กกต.จังหวัด ตามกฎหมาย ฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมจะรวบรวมหลักฐานที่มีอยู่ยื่นต่อ กกต.กลางต่อไป

กรณีที่มีกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชนและเป็นที่ผู้สมัคร ส.ส.มหาสารคามคือ นายสุทิน คลังแสง ออกมาให้ข่าวผ่านสื่อกล่าวถึง นายประพันธ์ นัยโกวิท กกต.ระบุว่ามิกลุ่มนักการเมืองเก่าจ่ายเงินให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน หัวละ 5,000 บาท นั้น ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และจังหวัดเสียหาย จึงขอให้ผู้ที่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ออกมาระบุให้ชัดเจนว่าได้ข้อมูลมาจากใคร หากไม่สามารถเปิดเผยได้ และเป็นคนพูดเอง แสดงว่าทำลงไปเพื่อหวังผลทางการเมือง พร้อมขอให้ กกต.เร่งสรุปผลการตรวจสอบว่ามี การจ่ายเงินซื้อหัวกำนันผู้ใหญ่บ้านจริงหรือไม่ แล้วแจ้งต่อสาธารณชนภายใน 7 วัน หากไม่เป็นจริงผู้ที่ออกมาเปิดเผยข้อมูลต้องขอโทษกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดมหาสารคาม และทั่วประเทศ ต่อสื่อมวลชน พร้อมขอโทษ เป็นลายลักษณ์อักษร ภายใน 7 วัน หากครบกำหนดไม่ได้รับคำตอบจะแจ้งความดำเนินคดีกับนายสุทิน และ นายประพันธ์ ข้อหาหมิ่นประมาททำให้เกิดความเสียหายต่อไป

อย่างไรก็ตามกรณีที่เกิดขึ้น นายชัยวัฒน์ รัฐขจร รองผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม ยืนยันว่า เบื้องต้น จังหวัดได้ทำการตรวจสอบแล้วไม่พบว่าเป็นความจริง และได้รายงานให้รองนายกรัฐมนตรีที่ดูแลการเลือกตั้ง ทราบแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม ยืนยันยังไม่มีการใช้เงินซื้อเสียงผ่านหัวคะแนน หัวละ 5,000 บาท ในการเลือกตั้ง ส.ส. ที่กำลังจะมีขึ้นตามที่ เป็นข่าว แต่เป็นการดีจะได้หาทางป้องกันไม่ให้มีการซื้อเสียงในพื้นที่

ตารางที่ 10 จำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม เขต 1

ที่	อำเภอ	ประชากร	ผู้มีสิทธิ	ผู้มีสิทธิ	ร้อยละ	บัตรดี	ร้อยละ	บัตรเสีย	ร้อยละ	บัตรไม่ประสงค์	ร้อยละ
1	เมือง	142253	104466	72150	69.07	67849	94.04	985	1.37	3316	4.59
2	โกสุมพิสัย	119076	87684	60545	69.05	58753	97.04	707	1.17	1085	1.79
3	กุตุ้ง	36264	26400	17182	65.08	16701	97.20	209	1.22	272	1.58
4	กันทรวิชัย	80565	59234	39764	67.13	37294	93.79	484	1.22	1986	4.99
5	เชียงยืน	61947	45443	30871	67.93	29905	96.87	351	1.14	615	1.99
6	ชื่นชม	24691	17905	11605	64.81	11314	97.49	145	1.25	146	1.26
	รวม	464823	341132	232117	68.04	221816	95.56	2881	1.24	7420	3.20
	นอกเขต/นอกราชอาณาจักร	-	-	18722	-	16636	88.86	206	1.10	188	10.04
	รวมเขต1	464823	341132	250839	73.53	238452	95.06	3807	1.23	9300	3.71

ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตารางที่ 11 จำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม เขต 2

ที่	อำเภอ	ประชากร	ผู้มีสิทธิ	ผู้มีสิทธิ	ผู้ใช้สิทธิ	ร้อยละ	บัตรดี	ร้อยละ	บัตรเสีย	ร้อยละ	บัตรไม่ ประสงค์	ร้อยละ
1	แกดำ	29376	21685	14112	65.08	13797	97.77	117	0.3	198	1.40	
2	นาเชือก	60955	43916	27367	62.79	26952	97.74	309	1.12	315	1.14	
3	นาइन	36538	26378	16995	64.43	16630	97.85	181	1.07	184	1.08	
4	บรบือ	108453	78625	50284	63.95	19194	97.83	496	0.9	594	1.18	
5	พยัคฆภูมิพิสัย	88060	61704	38228	61.95	37325	97.64	416	1.09	487	1.27	
6	ยางสีสุราช	35475	25427	15422	60.65	15073	97.74	166	1.08	183	1.19	
7	วาปี	114863	81701	50163	61.40	49083	97.85	520	1.04	560	1.12	
รวม		472863	339436	212780	62.69	208054	97.78	2205	1.04	2521	1.18	
นอกเขต/นอกกราช อาณาจักร		-	-	22697	-	20900	992.08	166	0.73	1631	7.19	
รวมเขต2		472863	339436	235477	69.37	228954	97.23	2371	1.01	4152	1.76	
รวมทั้งเขต 1+2		937686	681508	486316	71.46	467406	96.11	5458	1.12	13452	2.77	

ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนพรรคการเมืองและในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 เขตเลือกตั้งที่ 2 มหาสารคาม

พรรค	หมายเลข	ชื่อ - สกุล	คะแนน	ลำดับที่
ประชากราช	1	นายประจิดต์ ดาวเรือง	8732	9
	2	นายนิพนธ์ วงศ์พัฒน์	1595	20
	3	นายชัยวิบูล ไชยชาติ	1919	18
ชาติไทย	4	นายณรงค์ศักดิ์ ประสาระเอ	13108	8
	5	นายทองสุข ทুমมี	1455	21
	6	นายประสาทพร แสนวิเศษ	1677	19
	7	นายสุชาติ ศรีสังข์	57346	5
รวมใจไทยชาติพัฒนา	8	นายพนารักษ์ วรรณปะแก	3287	14
	9	นายภัทธร ชาวกะตา	4947	11
พลังประชาชน	10	นายสุชาติ โชคชัยวัฒนาการ	91479	2
	11	นายไชยวัฒน์ ตินรัตน์	88723	3
	12	นายสรรพภัญญู ศิริไปล์	103169	1
	13	นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง	71640	4
	14	นายอดิศร ธิวงค์	4613	12
เพื่อแผ่นดิน	15	ด.ต. สุวิทย์ ทับพา	2331	15
	16	นางมยุรา อูร์เคนทร์	3820	13
	17	นายสุนทร สารสิทธิ์	2169	16
มัชฌิมาธิปไตย	18	นายธรรมบุญ โสภารัตน์	2042	17
	19	นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร	56071	6
ประชาธิปไตย	20	นายภูมิไถง ปะติเส	18376	7
	21	นายันทพงศ์ วนาทรัพย์ดำรง	8510	10
	22	นายสันต์ เพียรอดวงษ์	916	24
ความหวังใหม่	23	นายเดชสิทธิ์ พิมล	617	27
	24	นายสมนึก วงหนองแขง	1184	22

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนพรรคการเมืองและในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 เขตเลือกตั้งที่ 2 มหาสารคาม (ต่อ)

พรรค	หมายเลข	ชื่อ - สกุล	คะแนน	ลำดับที่
ประชาธิปัตย์	25	นายภักชน ปะโกสันตัง	605	28
	26	นายชาติรี ระดมชัย	548	30
	27	นายโกลม แพนพา	1055	23
ชาติไทยประชากรไทย	28	นายจำรัส จันทร์เปล่ง	211	37
	29	นายยอด ปทุมพร	896	25
	30	นายเสน่ห์ ภัคดีพันดอน	42	33
ไทยราษฎร์	31	นายแหลมคม ปะติตานัง	575	29
	32	นางอินทุการ ลำเหลือ	227	36
	33	นางสมร ชุมพล	323	34
ไทเป็นไท	34	นายจักรภพ มานู	831	26
	35	นายติภูรพงษ์ จันทะศร	473	31
	36	นายประสงค์ อุทัยประดิษฐ์	415	32
สยามสันติ	37	นางจริยา นันทวงศ์	149	39
	38	นายชยกร สมศิลา	199	38
	39	นายสมนึก ขจัดโรคา	233	35

ที่มา : คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ผู้หญิงกับการเลือกตั้ง

นับแต่มีการเลือกตั้งครั้งแรกในจังหวัดมหาสารคามเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2476 ถึงการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 พบว่าสถิติที่ผู้หญิงได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าวคือมีผู้หญิงเพียง 2 คนเท่านั้นที่ได้รับการเลือกตั้ง รายละเอียดการได้รับเลือกตั้งปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 13 แสดงครั้งที่ผู้หญิงได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่	ปีที่มีการจัดการเลือกตั้ง	ชื่อ - สกุลผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง	สังกัดพรรคการเมือง
19	2539	นายกรีช กงเพชร	พรรคความหวังใหม่
		นายสุชาติ ศรีสังข์	พรรคเอกภาพ
		นายมานิช เซาว์รัตน์	พรรคความหวังใหม่
		นางมยุรา อูร์เคนทร์	พรรคความหวังใหม่
		นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์	พรรคกิจสังคม
		นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร	พรรคกิจสังคม
20	2544	นายมานิช เซาว์รัตน์	พรรคความหวังใหม่
		นายสุชาติ ศรีสังข์	พรรคความหวังใหม่
		นายทองหล่อ พลโคตร	พรรคไทยรักไทย
		นายยุทธพงษ์ จรัสเสถียร	พรรคประชาธิปัตย์
		นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง	พรรคไทยรักไทย
		นางกุสมาวดี ศิริโกมุท	พรรคไทยรักไทย
21	2548	นายสุทิน คลังแสง	พรรคไทยรักไทย
		นายสุชาติ ศรีสังข์	พรรคไทยรักไทย
		นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร	พรรคไทยรักไทย
		นางกุสมาวดี ศิริโกมุท	พรรคไทยรักไทย
		นายทองหล่อ พลโคตร	พรรคไทยรักไทย
		นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง	พรรคไทยรักไทย
22	2549	นายกรีช กงเพชร	พรรคไทยรักไทย
		นางกุสมาวดี ศิริโกมุท	พรรคไทยรักไทย
		นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง	พรรคไทยรักไทย
		นายทองหล่อ พลโคตร	พรรคไทยรักไทย
		นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร	พรรคไทยรักไทย
		นายสุชาติ ศรีสังข์	พรรคไทยรักไทย

ที่มา : บันทึก 25 นักการเมืองไทย วิเคราะห์การเลือกตั้งในไทย

จะพบว่าผู้หญิงได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 จนถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 ซึ่งต่อเนื่องกัน และมีแนวโน้มในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2544 ที่ผู้หญิงได้รับการเลือกตั้งเพิ่มขึ้น แต่หลังการรัฐประหาร และได้มีการจัดการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม

พ.ศ. 2550 ผู้หญิงกลับมามีได้รับการเลือกตั้งต่างๆ ที่มีผลสำรวจของสำนักโพลเผยผลสำรวจว่าในจังหวัดมหาสารคามผู้หญิงจะได้รับการเลือกตั้ง และจะได้รับการเลือกตั้งในระดับที่หนึ่ง

อุไร ขานนาม ประธานกลุ่มแม่บ้านทอผ้าบ้านหนองเขื่อนช้าง กล่าวว่า “ ตนเองเชื่อว่านางคมคาย อุดรพิมพ์ จะได้รับการเลือกตั้งมาเป็นลำดับที่ 1 นะ แต่ไม่ทราบว่าที่ออกมาทำไมนางคมคาย อุดรพิมพ์ มีได้รับการเลือกตั้ง คงเป็นเพราะกระแสนิยมพรรคพลังประชาชน (พรรคไทยรักไทยเดิม) และกระแสความนิยมในตัว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ทำให้คนส่วนใหญ่ไปเลือกผู้สมัครพรรคพลังประชาชน ”

อาจารย์อวยชัย วัฒนา กล่าวว่า “ นางคมคาย อุดรพิมพ์ น่าจะได้รับการเลือกตั้งนะ เพราะนางคมคาย อุดรพิมพ์ทุ่มเทในการหาเสียง ลงพื้นที่ ช่วยเหลือชาวบ้าน นอกจากนี้ยังใช้งบประมาณของ อบจ.มหาสารคาม ซึ่งสามีเป็นนายกฯ อุดหนุนกลุ่มแม่บ้านและกลุ่มอาชีพต่างๆ อย่างเต็มที่ แต่ปรากฏว่าเธอได้ลำดับที่ 4 ซึ่งผมมองว่าแพ้กระแสทักษิณ ”

ในขณะที่เดียวกันหากมองแต่สถิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในจังหวัดมหาสารคาม ก็ย่อมมีเข้าใจในบริบทชัดเจน ผู้วิจัยจึงขอทำความเข้าใจกับบริบทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในระดับประเทศ และทำความเข้าใจในประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง เพื่อเป็นกรอบความเข้าใจสถานการณ์ในจังหวัดมหาสารคาม

ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติพบว่าในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมาเป็นผู้หญิงที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น แต่เพิ่มในระดับน้อยมาก ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้ง

ปี	หญิง		ชาย		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2539	22	5.6	371	94.4	393
2544	46	9.2	454	90.8	500
2548	53	10.3	447	89.4	500
2549	55	11.3	430	88.7	485
2550	56	11.7	424	88.3	480

ที่มา : สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จะพบว่า การเลือกตั้งทั้ง 4 ครั้ง คือปี 2544 ปี 2548 ปี 2549 ปี 2550 ผู้หญิงได้รับเลือกตั้งในระดับน้อยมาก คือ ร้อยละ 9.2 10.6 11.3 และ 11.7 ตามลำดับ ซึ่งบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษที่ท้าทาย (MDG plus)

ประเทศไทยได้ลงนามรับรองกรอบพันธกรณีระหว่างประเทศในด้านความเสมอภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายทางการเมืองไว้จำนวน 3 ฉบับ ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม และจะต้องเสนอรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินการต่อสหประชาชาติอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all forms Discrimination against Women : CEDAW) เป็นหลักการที่ประกันว่าสตรีจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์ และโอกาสต่างๆ จากรัฐบนพื้นฐานของความเสมอภาคกับบุรุษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิพื้นฐานของสตรีที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง การออกเสียงเลือกตั้ง และการลงประชามติ การเข้าร่วมในการวางนโยบายของรัฐบาลและดำเนินการตามนโยบายรวมทั้งการรับตำแหน่งราชการและปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุกๆ ระดับของรัฐบาล

2. ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for action) เป็นแผนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาสตรี โดยเฉพาะในเรื่องสตรีกับอำนาจและการตัดสินใจ ซึ่งประกันให้สตรีได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในโครงสร้างอำนาจและการตัดสินใจขององค์กรรัฐบาลและหน่วยงานบริหารรัฐกิจ ตุลาการ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชน ตลอดจนพรรคการเมืองและสภาพแรงงานอย่างเท่าเทียมและเต็มที่ และเพิ่มศักยภาพของสตรีที่จะเข้าร่วมในการตัดสินใจและในตำแหน่งในระดับผู้นำ

3. เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) เป็นการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาคนและการลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างประเทศต่างๆ ในโลก โดยมีระยะเวลาบรรลุผลที่แน่นอน ในปี 2538 MDGs เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานของรัฐบาลในหลายด้าน ในเป้าหมายหลักที่ 3 รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี โดยเฉพาะเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษที่ท้าทาย (MDG plus) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายให้มีการเพิ่มสัดส่วนของผู้หญิงในรัฐสภา⁵ นอกจากนี้พันธกรณีดังกล่าวมาแล้วในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังได้บัญญัติแนวคิดเรื่องการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ซึ่งพบว่า มีหลายมาตรการที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเสมอภาคในสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งหญิงและชายในการปกครองต่างๆ

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิงอย่างชัดเจน และในแนวโน้มก่อนเกิดการรัฐประหารนั้นผู้หญิงเข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับเพิ่มขึ้น แต่ไม่มากนัก และในส่วนของจังหวัดมหาสารคามเองนั้นก็มิแนวโน้มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงจะเพิ่มเช่นกัน และมีลักษณะไม่มากนัก แต่หลังการรัฐประหารกลับพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงนั้นลดลงทั้งประเทศ และในจังหวัดมหาสารคามเองไม่มีผู้หญิงที่ได้รับเลือกตั้งเลย ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ที่ผ่านมามีผู้หญิงที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังตารางต่อไปนี้

⁵ รักทองถิ่น รักประชาธิปไตย สนับสนุนหญิงไทยเข้าสู่การเมือง. 2551, สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน้า 6

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนผู้หญิงที่ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2550

ลำดับที่	ชื่อ - สกุลผู้สมัครรับเลือกตั้ง	พรรคการเมือง	เขตเลือกตั้ง	คะแนนที่ได้รับ
1	นางสาวพัชราศิณี ศิริโกมุท	ความหวังใหม่	1	3025
2	นางสาวเกศสุดา สิมลา	ความหวังใหม่	1	1215
3	นางกุสุมาวดี ศิริโกมุท	เพื่อแผ่นดิน	1	41251
4	นางคมคาย อุดรพิมพ์	เพื่อแผ่นดิน	1	69455
5	นางนภาพร พลโคตร	มัชฌิมาธิปไตย	1	34323
6	นางกัลยาณี ชลมณี	ประชากรไทย	1	4137
7	นางสาวปัทมาสรณ์ พลภูวษิตย์	สังคมไทย	1	448
8	นางสุนนา โพชารี	ไทยร่ำรวย	1	542
9	นางมยุรา อูร์เคนทร์	มัชฌิมาธิปไตย	2	3820
10	นางอินทุกาน ลำเหลือ	ไทยร่ำรวย	2	227
11	นางสมพร ชุมพล	ไทยร่ำรวย	2	323
12	นางจริยา นนทวงศ์	สยามสันติ	2	149

จากตารางดังกล่าวนี้จะพบว่านางคมคาย อุดรพิมพ์ ได้คะแนนมากที่สุดในบรรดาผู้หญิงที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์พบว่าเหตุที่คะแนนของนางคมคาย อุดรพิมพ์ มากกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้หญิงนั้นเพราะ 2 เหตุผล คือ 1. มีเครือข่ายเป็นกลุ่มแม่บ้าน 2. บารมีของสามีคือนายยิ่งยศ อุดรพิมพ์

ผู้วิจัยพบว่าการเลือกตั้งในครั้งนี้กลุ่มแม่บ้านมีบทบาททางการเมืองค่อนข้างสูง เป็นตัวเชื่อมในการกระจายความนิยมในตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กลุ่มตนเองสนับสนุน นางเย็น ปิดตาระโพธิ์ ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านสระแก้ว ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “การเลือกตั้งที่ผ่านมาได้มีการปรึกษาหารือว่าเราจะเลือกใคร และใครจะช่วยกลุ่มได้ และมีการลงมติว่าจะเลือกใคร แต่ไม่ทราบว่าจะสามารถปฏิบัติตามหรือไม่ และเราก็ไม่ได้ตัดสินใจเลือกเพศเป็นสำคัญนะ”

นางไสว ยอดวงษ์กอง ประธานกลุ่มทอผ้าไหม ตำบลนาสีนวล อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “กลุ่มไม่ได้เป็นหัวคะแนนให้ใคร แต่กลุ่มก็มีการพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนกัน ไม่บังคับว่าให้เลือกใคร ตนก็แนะนำให้เลือกคนที่จะช่วยเหลือตนเองได้”

นางวรรณมา บุริสัง ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าไหมพื้นเมืองบ้านเหล่าหมากคำ ตำบลนาภู อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “การวางตัวของกลุ่มนั้นเป็นกลาง ไม่เดินหาเสียง หรือแนะนำตัวผู้สมัครช่วยใคร แต่สมาชิกก็พูดคุยกันนะ และทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนทางอ้อมจากคนใกล้ชิดผู้สมัครด้วยนะ”

นางทองใส ปะวันทะกั้ง ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านชีตุน ต.สำโรง อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม กล่าวว่า “กลุ่มเราไม่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับการเลือกตั้ง แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มีบางครั้งก็ได้รับการช่วยเหลือ และสนับสนุนจากผู้สมัครรับเลือกตั้งมาตลอดทั้งก่อนการเลือกตั้ง”

นางหนูเสียบ รักบุตร ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมคำทรัพย์ทวี ตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “การเลือกตั้งที่ผ่านมา เรามีการสนับสนุนผู้สมัครรับการเลือกตั้ง และในหน่วยเลือกตั้งปรากฏว่าผู้สมัครที่กลุ่มสนับสนุนก็ได้คะแนนในหน่วยเลือกตั้งนั้นมาเป็นลำดับที่ 1”

นางกอง ไชยปัญญา ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านหนองซอน ตำบลวังแสง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “เราสนับสนุนพรรคการเมือง และผู้สมัครอย่างเต็มที่ และเราเป็นฐานเสียงของพรรคการเมืองด้วย นอกจากสมาชิกของกลุ่มแล้ว แม่บ้านก็จะไปแนะนำสามีของตนด้วย และที่ออกมานั้นปรากฏว่าได้ผลชนะพรรคการเมือง และผู้สมัครได้รับการเลือกตั้ง ส่วนผู้สมัครที่เป็นผู้หญิงนั้นเราก็ไม่ได้มีส่วนสักเท่าไร แต่เขาก็มีกลไกสนับสนุนเรานะ”

นางคำหยาด ไชยโชค ประธานกลุ่มทอผ้าฝ้าย บ้านโนน ตำบลโนนทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “ในอำเภอยางชุมน้อยนี้มีผู้สมัครที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่เชียงใหม่เยอะ และมีฐานเสียงของผู้สมัครเยอะอย่างเช่นท่านสุทิน และอดีตนายก อบต. กุ้งทอง สำหรับการเลือกตั้งในครั้งนี้กลุ่มวางตัวค่อนข้างยากนะ เพราะมีการติดต่อเยอะมาก เราค่อนข้างมีบทบาทมากในการเลือกตั้งในครั้งนี้ มติของกลุ่มไม่บังคับสมาชิก แต่ผมก็แนะนำนะว่าเราต้องเลือกคนที่จะช่วยเราได้ และอยู่กับเราตลอด”

นางจินตนา พิณจิต ประธานกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองอีต้อใต้ ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “กลุ่มเราจะมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และได้รับการยกย่องผลงาน มีคนหลากหลายอาชีพมาสนับสนุนผลิตภัณฑ์ ส่วนในการเลือกตั้งครั้งนี้ เราก็ได้รับการทาบทามเป็นฐานเสียงให้ แต่เราก็ไม่แสดงออกมากนักเพราะมองว่าไม่ดีเท่าไร ส่วนใหญ่ก็รู้ว่า เราเลือกใครผลิตภัณฑ์เราถึงจะมีตลาดและได้รับการสนับสนุน แต่เราก็ไม่บังคับนะ ”

นางสมหมาย อุปแสน ประธานกลุ่มสตรีแปรรูปผลิตภัณฑ์บ้านตะคุ ตำบลวังแสง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “การเลือกตั้งครั้งนี้เราวางตัวเป็นกลางนะ ไม่มีการสนับสนุนใคร ให้ออกมาสมัครเพราะว่ากิจกรรมที่เราทำไม่ต่อเนื่องเท่าไร และส่วนใหญ่ก็ทำตามบ้าน และมาร่วมกันบ้างบางโอกาส แม่แนะนำสนับสนุนใครเป็นพิเศษ แต่ก็สมาชิกกลุ่มบางคนก็ไปกลับผู้สมัครนะ แต่ไม่เป็นไร”

นางสมจิต รัตน์รองใต้ ประธานกลุ่มขนมบ้านนาโพธิ์ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “เราเคยได้รับการสนับสนุนจากท่านกุสุมาวดีนะ แต่การเลือกตั้งครั้งนี้มันเป็นเขตใหญ่ เราสนับสนุนท่าน เราสนับสนุนผู้หญิงด้วยกันนะ ท่านคมคายเราก็สนับสนุน แต่ผลออกมาแพ้เหมือนเดิม ท่านกุสุมาวดีนั้นเราสนิทสนม ได้พึ่งพา ท่านช่วยเหลือ ท่านคมคายเราก็ได้รับการสนับสนุนทางอ้อม และท่านมาเยี่ยมหมดหละแต่ส่วนใหญ่แพ้กระแส”

นางบุญสม วันแก้ว ประธานกลุ่มทำขนมฝิงบ้านศรีพิลา ตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า “การเลือกตั้งครั้งนี้เราสนับสนุนท่านสรรพพัญญู สงสารท่าน ท่านลงมาหลายสมัย แต่ไม่เคยได้รับเลือกตั้งเลย ท่านไม่ทอดทิ้งเรานะ และที่สำคัญท่านมาอยู่พรรคที่เราชอบด้วย เราจึงสนับสนุน สมาชิกกลุ่มก็ช่วยเต็มที่นะ”

จะเห็นว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่ของประธานกลุ่มไม่ได้มองเรื่องเพศสภาพเป็นตัวตัดสินใจในการเลือกตั้งเลย แต่มองที่พรรคการเมือง ความสามารถ ความสนิทสนมส่วนตัว การให้ความช่วยเหลือ และผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ ในการเลือกตั้งที่ผ่านมา กลุ่มแม่บ้านเหล่านี้มีบางกลุ่มที่วางตัวเป็นกลางทางการเมือง มีบางกลุ่มที่สนับสนุนนักการเมืองอย่างเต็มที่ และมีบางกลุ่มที่สนับสนุนอย่างลับๆ แต่มติของกลุ่มก็ไม่มีอิทธิพล

หรือแรงกดดันเพียงพอเท่าความชื่นชอบส่วนตัวของผู้มีสิทธิ์ และผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยของนักวิชาการที่ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงพบว่า มีข้อดีหลายส่วนที่ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ในจังหวัดมหาสารคามนั้นกลับไม่ได้รับการเลือกตั้งเลย ผลการศึกษาของนักวิชาการเหล่านั้น เช่น

งานวิจัยของประทีป จงสีบรรณ (2528) เรื่อง ผู้นำสตรีในการบริหารส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะบทบาทของผู้ใหญ่บ้านสตรี และกำนันหญิงทั่วประเทศ พบว่า สตรีเข้ามาเป็นผู้นำชุมชนระดับหัวหน้า ส่วนการบริหารสามารถทำงานและบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากชาวบ้านในชุมชน ตลอดจนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

งานวิจัยของสมิทธา จิตตลดาการ (2549) เรื่อง ผู้นำสตรีในการบริหารส่วนท้องถิ่นของคนไทย พบว่า การเป็นผู้นำสตรีท้องถิ่น ได้รับอิทธิพลจากครอบครัวและสิ่งแวดล้อม วิธีการบริหารงานสามารถทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยของนายบุญส่ง เวศยาศิริรินทร์ (2541) เรื่อง สตรีกับการตัดสินใจเข้าสู่องค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาตำบลต่างๆ ในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยองค์ประกอบที่ทำให้สตรีเข้าสู่ อบต. ประกอบด้วยแรงจูงใจที่เกี่ยวกับความต้องการและความคาดหวังของสตรีที่จะทำงานช่วยเหลือชุมชนของตนเอง การมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในโครงการด้านการอบรม อบต.ที่อำเภอ ปัจจัยด้านครอบครัวของสตรี และอิทธิพลทางด้านความคิดอื่นๆ

จากงานวิจัยเหล่านี้สอดคล้องกับการศึกษาของผู้วิจัยจากการสัมภาษณ์กลุ่มแม่บ้านมักพบว่าคนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มนั้นมักจะช่วยเหลืองานในชุมชน และมีสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เอื้อต่อการพัฒนา และแรงส่วนต่างๆ นี้จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนเหล่านี้ต่อไป

การเลือกตั้งครั้งนี้ก็เช่นกันกลุ่มแม่บ้านที่มีบทบาทในการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเต็มที่ที่มีพื้นฐานจากครอบครัวที่มีการแสดงออกทางการเมืองอย่างชัดเจน มีบทบาทในชุมชน และเช่นกันกลุ่มแม่บ้านที่วางตัวเป็นกลางแต่มีการสนับสนุนอย่างลับๆ นั้นพื้นฐานของผู้นำกลุ่มมักมาจากการเป็นเบื้องหลังของความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ และบุคคลเหล่านี้มักมีพลังอย่างน่าอัศจรรย์

บทที่ 6

สรุป และข้อเสนอแนะ

ผลการออกเสียงประชามติในวันที่ 19 สิงหาคม 2550 และทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 28 ธันวาคม 2550 กรณีจังหวัดมหาสารคาม ที่ผ่านมามีประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ทางการเมืองในช่วงที่พรรคไทยรักไทยเป็นรัฐบาล ประชาชนเหล่านี้ได้รับรู้และใส่ใจกับนโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทย ทศนคติดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมการออกเสียงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฯ และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงให้พรรคพลังประชาชน แม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนคณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้พยายามในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่สาระของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 เปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 อย่างกว้างขวาง รวมถึงการที่หน่วยงานของรัฐพยายามจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างไรก็ไม่ส่งผลให้ทัศนคติของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเปลี่ยนแปลงไป

สรุปกระบวนการออกเสียงประชามติ

ผู้วิจัยพบว่าเหตุผลที่ประชาชนผู้ออกเสียงไม่รับร่างฯ สรุปได้ ดังนี้

1. การร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 มีระยะเวลาที่สั้นกว่าการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ทำให้การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง ทั้งในระดับประเทศ และระดับจังหวัด ทั้งนี้บรรยากาศการออกเสียงรับร่างฯ ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามได้รับข้อมูลข่าวสารจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งในการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2544 และ 2548 นั้น จังหวัดมหาสารคามเป็นฐานการเมืองที่สำคัญของพรรคไทยรักไทย นอกจากนี้พรรคไทยรักไทยยังมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งในระดับการเมืองท้องถิ่นทั้งในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะบทบาทของนายศรีเมือง เจริญศิริ อดีตวุฒิสมาชิกจังหวัดมหาสารคาม

แม้ว่าคณะกรรมการการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดมหาสารคาม รวมถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดมหาสารคามจะได้พยายามรณรงค์ให้ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามเห็นถึงข้อดีของร่างรัฐธรรมนูญฯ แต่ก็ไม่สามารถโน้มน้าวจิตใจประชาชนในจังหวัดให้ออกเสียงรับร่างฯ ได้

2. ในระหว่างกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฯ ของคณะกรรมการร่างฯ นั้น มีบทบัญญัติหลายมาตรา ที่ต่างจากรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 โดยเฉพาะจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบสัดส่วน และจำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาและคณะบุคคลที่หาทางออกของชาติ ในยามวิกฤติ เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ถูกนำมาขยายผลให้ร่างรัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้มีภาพพจน์ในเชิงลบ

3. สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) กำหนดการร่างรัฐธรรมนูญฯ โดยมีขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน 3 รอบ ทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารบ่อยครั้ง และกลไกการทำงานของคณะกรรมการการวิสามัญรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนประจำจังหวัดนั้น ก็ขาดความเป็นเอกภาพ กรรมการบางท่านที่มาจากสายปกครองมักไม่ให้ความสำคัญกับกรรมการที่มาจากสายองค์กรเอกชน นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์มีระยะเวลาที่สั้น

4. ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มผู้ต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญฯ “เครือข่าย 19 กันยาต้านรัฐประหาร” ร่วมกับ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ซึ่งรณรงค์ว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาจากกลุ่มเผด็จการทหาร หากออกเสียงรับแล้วจะส่งผลให้มีการยกเลิกนโยบายประชานิยม เช่น ยกเลิกนโยบายกองทุนหมู่บ้าน ยกเลิกนโยบายกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

5. การออกเสียงรับร่างฯ ในจังหวัดมหาสารคามนั้นมีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเพียงร้อยละ 55.9 เท่านั้น สาเหตุประการหนึ่ง คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่รวมถึงนักการเมืองท้องถิ่นไม่สนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปออกเสียงโดยเฉพาะประชาชนผู้มีสิทธิที่ทำงานที่ต่างถิ่นฐาน ในขณะที่ผู้มีสิทธิในเขตจังหวัดมหาสารคามนั้น ฐานเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิทธิพลต่อคะแนนเสียงการรับร่างฯ ในอำเภอนาเชือก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอวาปีปทุม และอำเภอยางสีสุราช จำนวนผู้ออกเสียงรับร่างฯ จะมีจำนวนมาก

6. ประชาชนในเขตเมืองจะมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าประชาชนในเขตชนบท ข้อมูลข่าวสารจะมีผลในการออกเสียงรับร่างฯ ในกรณีจังหวัดมหาสารคามผู้ออกเสียงรับร่างฯ ในเขตอำเภอเมืองจะสูงกว่าเขตอำเภอรอบนอก ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง ทิศนคติของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงฝังใจกับนโยบายประชานิยม เนื่องจากชาวบ้านเข้าถึงและสัมผัสได้ และมีความต่อเนื่องในเชิงนโยบายถึง 5 ปี

ข้อเสนอแนะในการจัดการออกเสียงประชามติ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การออกเสียงประชามติควรมีระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้มากกว่าในครั้งนี้นี้ เนื่องจากสาระของรัฐธรรมนูญมีมากหลายมาตรา และล้นแล้วแต่เชื่อมโยงกันทั้งฉบับ ในการรับฟังความคิดเห็นประชาชนเป็นรอบๆ นั้น โดยมีระยะเวลาสั้นนั้น วิทยากรที่ส่งไปรับฟังความคิดเห็นเองก็ประสบปัญหาในการทำความเข้าใจกับสาระในรัฐธรรมนูญ

2. รัฐบาลหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ควรปิดกั้นการใช้สิทธิเสรีภาพของฝ่ายไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฯ ทั้งนี้เนื่องจากการปิดกั้นนั้นมีผลให้เกิดการสื่อสารในแบบไม่เป็นทางการกับประชาชนในขณะที่รัฐเองก็ไม่ได้ใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์มากนัก ควรมีการปรับแก้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว

สรุป 2550

ผู้วิจัยสรุปทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1. การเลือกตั้งครั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ไว้เข้มงวดกว่าการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา ผู้สมัครฯ เองนิยมการปราศรัยหาเสียงในเขตเลือกตั้งมากกว่าการปิดป้าย คัทเอ๊าท์ แม้เขตเลือกตั้งจะมีขนาดใหญ่ก็ตาม

2. ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามมีความตื่นตัวในการเลือกตั้งเช่นเดียวกับการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ในปี 2548 และ 2549 หน่วยงานภาครัฐร่วมกับประชาคมจังหวัดมหาสารคามออกมารณรงค์ให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง

3. เนื่องจากประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงมีทัศนคติชื่นชอบนโยบายพรรคไทยรักไทย การที่พรรคพลังประชาชนสามารถชี้ชัดว่าตนเป็นพรรคตัวแทนพรรคไทยรักไทยจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครจากพรรคพลังประชาชนได้รับเลือกทั้งจังหวัด

4. รูปแบบการทุจริตในการเลือกตั้งได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามความซับซ้อนทางเทคโนโลยี มีการซื้อขายเสียงก่อนที่จะมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้ง การซื้อขายเสียงมีการกระทำผิดนอกเขตการเลือกตั้ง ข้ามเขตการเลือกตั้ง เช่น การโอนเงินเข้าบัญชี การโอนเงินเข้าโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

5. การสร้างระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองยังคงดำรงอยู่ในระบบการเมืองไทยและการเลือกตั้ง ผู้สมัครที่เป็นผู้หญิงที่ใช้กลุ่มอาชีพแม่บ้านเป็นฐานคะแนนเสียงมีแนวโน้มที่จะได้กลุ่มสตรีเป็นฐานคะแนนเสียงที่ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย

6. การเลือกตั้งล่วงหน้าเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ก็เป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตในการเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการเลือกตั้งล่วงหน้าในเขตเลือกตั้ง คณะกรรมการเลือกตั้งได้กำหนดให้มี ณ ที่เลือกตั้งกลาง ซึ่งในหนึ่งอำเภอมีหนึ่งแห่ง ประชาชนผู้ไปใช้สิทธิล่วงหน้ามักเดินทางด้วยรถโดยสารที่หวั่นจะแน่นจัดหา ในขณะที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานของรัฐไม่ได้จัดการโดยสารถในการนี้

7. คณะกรรมการการเลือกตั้งในจังหวัดต่างๆ เป็นคณะกรรมการฯ ที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดที่มีผลสำรวจเอควาสนา เพิ่มลาภ เป็นประธานฯ ดังนั้น การประสานงานระหว่าง กต.กลาง และ กต.จังหวัด อาจไม่ราบรื่น ในบางกรณี กต.จังหวัด อาจมีความสนิทคุ้นเคยกับผู้สมัครบางราย คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งโดยที่ขาดการฝึกอบรมที่เพียงพอ โดยเฉพาะการทำความเข้าใจในกฎระเบียบจำนวนมากของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะในการจัดการเลือกตั้ง

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดควรสร้างเครือข่ายแนวร่วมกับประชาคมในจังหวัดมากกว่าปัจจุบัน และสร้างความโปร่งใสโดยเฉพาะในกระบวนการแต่งตั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง จนถึงเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง โดยมีการคัดเลือกกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งด้วยวิธีการทดสอบความรู้ความสามารถเพื่อเป็นมาตรฐานการทำงาน และลดปัญหาการวินิจฉัยบัตรเลือกตั้ง รวมทั้งลดปัญหาการคัดค้านการเลือกตั้งเพราะเหตุของการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง

2. ควรปรับปรุงกฎระเบียบในการจำกัดการโฆษณาหาเสียง โดยเฉพาะการปิดประกาศป้ายหาเสียง ทั้งนี้การจำกัดที่ปิดประกาศหาเสียงนั้น ทำให้ผู้สมัครรายใหม่ที่ยังคงไม่เป็นที่รู้จักของประชาชน

3. การห้ามซื้อขายเสียงในการเลือกตั้งนั้น ควรกระทำก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐบาลเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการในพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งถือว่าได้เปรียบทางการเมืองพรรคการเมืองฝ่ายค้าน

4. ควรมีการจัดตั้งอาสาสมัครสืบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่ในการสืบเสาะหาผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง (เหมือนการสนับสนุนให้มีอาสาสมัครตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ.2540) นอกจากมีหน้าที่ในการสืบเสาะหาประเด็นความผิดแล้ว ควรให้อำนาจในการรณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับอาสาสมัครชุดนี้ด้วย

5. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการรับร้องเรียนการทุจริตการเลือกตั้ง โดยรูปแบบของคณะกรรมการรับร้องเรียนต้องเป็นคณะกรรมการอิสระ มีอำนาจหน้าที่ในการรับร้องเรียนและรักษาประเด็นการร้องเรียนให้เป็นความลับ และทำหน้าที่ในการหามาตรการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ จะช่วยในการแก้ไขปัญหาสำนวนร้องเรียนไม่เป็นความลับ และการข่มขู่พยานได้

6. การพิจารณาว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งไม่ควรเน้นเฉพาะคนที่ได้รับเลือกตั้งเท่านั้น ควรดำเนินการกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายกระทำความผิดทุกคน โดยในส่วนนี้จะสามารถตัดวงจรการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้

บรรณานุกรม

- กฤต โปธิ์หล้า. 2546, “การศึกษากระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดยโสธร,” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. กมล ทองธรรมชาติและคณะ. 2531, การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล, กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์เพลส, หน้า 1.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2522. รายงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. (กระทรวงมหาดไทย 2523). กอง ไชยปัญหา. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551.
- กัมชัย ห่อทองคำ, พ.ต.ท. 2539, ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้งศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 2 จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2535, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2518. การศึกษาความสนใจ ความรู้พื้นฐานทางการเมือง และเหตุผลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม. (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2518).
- คณาจารย์วิทยาลัยครุนครปฐม, 2518. การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 11 ของอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครุนครปฐม (วิทยาลัยครุนครปฐม 2518).
- คำหยาด ไชยโชค. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551.
- จินตนา พินิจดี. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2551.
- จิตติพล ผลพุกษา, ร.ต.อ. 2536, อิทธิพลของการรับรู้เหตุการณ์ทางการเมืองที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตยา สุวรรณชะฎ, 2527. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, หน้า 38.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2545, บทสรุปสำหรับผู้บริหาร : รายงานการวิจัยบทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้ดีขึ้น. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า บริษัท ธรรมดาเพลส จำกัด
- ทศพล สมพงษ์ และ สฟสันต์ เพชรคำ. 2543, “ความเคลื่อนไหวทางสังคมในกระบวนการเลือกตั้งระบบใหม่ และปัจจัยการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสกลนคร,” ใน สถาบันพระปกเกล้า, รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543, นนทบุรี: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ธานี ภาวะสิทธิการ. 2516. ระบบการเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อพรรคการเมืองประเทศไทย (ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- นรินทร์ พานิชกิจ. 2515. การเลือกตั้งกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทพงษ์ วนาทรัพย์ดำรง. สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2551.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2544, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) หมวดองค์การทางการเมือง เรื่อง 12. การออกเสียงประชามติ, กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า

บุญสม วันแก้ว. สัมภาษณ์, 23 มกราคม 2551.

บันดาล แสนวา. สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2551

ปริญญา นาคฉัตรีย์. 2547, การจัดการเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. ปัญหาและแนวทางแก้ไข, กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า โรงพิมพ์ศาลาแดง.

ปัทมา สุขกำปัง, 2543. “บทบาทของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543) และ สถาบันพระปกเกล้า.

ฝั่งพร บุญเลี้ยง, 2522. การเลือกตั้งที่ทำให้สภาผู้แทนราษฎรมีเสถียรภาพ . กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

พงศธร จันทร์แก้ว, “ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง,” หน้า 56.

_____ .ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง. หน้า 62.

พงศ์เพ็ญ ศุกุนตาทัย. 2513, สิทธิทั่วไปในการออกเสียงและอำนาจของรัฐ. แปลจาก Suffrage Universal et Autorite de l'etat, โดย Bernard Lavergne, กรุงเทพมหานคร : สภาวิจัยแห่งชาติ.

พจนีย์ ไชวาริล’ 2544, “แรงจูงใจในการลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาในเขตกรุงเทพมหานคร,”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526. ข่าวสารการเมืองของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

_____ .2533, ข่าวสารการเมืองคนไทย, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____ . “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์,” หน้า 18.

_____ , 2532. พฤติกรรมการเมือง : ขอบข่ายทาง ทฤษฎี” . กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

_____ . 2526. เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น เขต 3, 18. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

_____ และจรรยาสุภาพ, 2536. “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่างของจังหวัดบุรีรัมย์” .

กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

_____ และสุจิต บุญบงการ, 2527 “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์,” . กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์.

พิชัย อยู่คง, 2520. พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดลพบุรี. ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพรัตน์ เตชะเสถียร. 2522, การออกเสียงเลือกตั้งในตำบลป่าติ้ว : ศึกษาเฉพาะกรณีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในอัตราสูง, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ แผนกวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โพสท์ทูเดย์. ฉบับประจำวันที 26 เมษายน 2550

ยุวรัตน์ กมลเวช, 2516. วิจัยการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 364 . กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

เย็น ปิดตาระโพธิ์. สัมภาษณ์, วันที่ 26 มกราคม 2551.

โลกวันนี้,วารสาร. วันที่ 30 เมษายน 2550.

วรรณภา ปุริสังข์. สัมภาษณ์, วันที่ 27 มกราคม 2551.

วิเชียร สิงห์ปรีชา. 2543, " การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา : สภาพความเป็นจริงกับเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ (ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ครั้งที่ 1/1 ในวันที่ 4 มีนาคม 2543, 1/2 ในวันที่ 29 เมษายน 2543, 1/3 ในวันที่ 4 มิถุนายน 2543, 1/4 ในวันที่ 24 มิถุนายน 2543 และวันที่ 9 กรกฎาคม 2543, 1/5 ในวันที่ 22 กรกฎาคม 2543)." เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สมเกียรติ สงพันธ์, 2521. ทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 เมษายน 2519 : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมนึก พิพิธรังษี. 2540, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนอายุ 18-19 ปี : ศึกษากรณี จังหวัดนครราชสีมา, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ จันทร์วงศ์, "พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการเลือกตั้ง" (รายงานการวิจัย เสนอต่อสภาวิจัยแห่งชาติ 2536). _____ . 2535, เลือกตั้งวิกฤตปัญหาและทางออก. มปท.

สมหมาย อุปแสน. สัมภาษณ์, วันที่ 28 มกราคม 2551.

สรสิทธิ์ โรจนพานิช, 2516. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2527, พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, พฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 224-254.

สิทธิพันธ์ พุทธหุน. 2536, ทฤษฎีพัฒนาการการเมือง, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประชาชน, หน้า 156.

ไสว ยอดวงศ์กอง. สัมภาษณ์, วันที่ 29 มกราคม 2551.

เสริน ปุณณะหิตานนท์ และ แฉ่งน้อย นมะมาตร, การวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจ ทางการเมือง และพฤติกรรมในการลงคะแนน (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520).

สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2551, รักท้องถิ่น รักประชาธิปไตย สนับสนุนหญิงไทยเข้าสู่การเมือง. หน้า 6 .

ใหม่ รักหมู่และคณะ. 2522, บันทึก 25 นักการเมืองวิเคราะห์การเลือกตั้งในไทย. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์พันธ์. หนังสือพิมพ์มหาชัย ปกป้องสิทธิเสรีภาพของคนไทยในท้องถิ่น ปีที่ 6 ฉบับที่ 71 ประจำวันที่ 16-30 พฤศจิกายน 2550 หน้า 6

อวยชัย วัฒนา. สัมภาษณ์, วันที่ 29 มกราคม 2551.

อุดม พิริยะสิงห์. 2538, การซื้อสิทธิ - ขายเสียงและผลการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ - ขายเสียง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

- อัมมาร สยามวาลา ปิยนุช เพียรชอบ., “เลือกตั้งไทย ... ปัญหาและทิศทางการใหม่” สมุดปกขาวที่ตีพิมพ์ที่ 11 เดือนสิงหาคม 2537.
- Harrop, M. and Miller, L.W. 1987, Elections and Voters : A Comparative Introduction, London : McMillian Education. Pp.132.
- John H. Kessel, “Comment : The Issue in Issue Voting,” American Political Science Review, 66 (June 1972), pp. 459 – 465.
- Milbrath, Lester and Goel M.L. 1977, Political participation : How and Why People Get Involved in politics, Chicago : Rand McNally. Pp.16-29.
- Myron weiner. 1971, Political Participation : Crisis of the Political Process, in L.Binder and others, Crisis and Sequences in Political Development, New Jersey : Princeton University Press. Pp.159-204.
- Peter N.Blau. 1964, Exchange and Power in Social Life, New York : John Wiley & Sons.
- Robert T. Golembiewski, William A. Welsh, and William J. Crotty, Methodological Primer for Political Scientists (Chicago : Rand McNally, 1969), pp. 404 – 406.
- V.O. Key, Jr., The Responsible Electorate : Rationality in Presidential Voting (Cambridge Harvard University Press, 1966) .

ชื่อ-นามสกุล นายวิเชียร ต้นศิริคองค
Mr.Vichien Tansirikongkhon
สถานที่ทำงาน วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์ 043754317 โทรศัพท์มือถือ 0813922590
e-mail copcoon@hotmail.com luxcopcoon@yahoo.com
ที่อยู่ 21/647 หมู่บ้านบางนา-วิลล่า ซอยแผ่นดินเงิน ถนนบางนา-ตราด กม.2
แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพมหานคร 10260
โทรศัพท์ 023981406

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	บัญชีบัณฑิต	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ปีการศึกษา 2528	
ปริญญาตรี	ศิลปศาสตร์บัณฑิต (บริหารรัฐกิจ)	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	ปีการศึกษา 2537	
ปริญญาโท	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง)	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	ปีการศึกษา 2537	
ปริญญาเอก	รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การปกครอง)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ปีการศึกษา 2546	

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้รักษาการคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำ

ประสบการณ์ทางการบริหาร ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประสบการณ์ในการศึกษาอบรม/สัมมนา/ศึกษา/ดูงาน

1. สัมมนาเครือข่ายนิสิตปริญญาเอก มหาวิทยาลัยประเทศริมเอเชีย-แปซิฟิก ครั้งที่ 2 ณ เมือง Auckland ประเทศ New Zealand ปี 2543
2. สัมมนาการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 1 ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯ ปี 2543
3. สัมมนาการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2 ณ โรงแรม ปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2544
4. สัมมนาการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 3 ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช กรุงเทพฯ ปี 2545
5. สัมมนาการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 4 ณ ศูนย์ประชุม ไบเทค กรุงเทพฯ ปี 2546

6. สัมมนาการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 5 ณ ศูนย์ประชุม ไบเทค กรุงเทพฯ ปี 2547
7. สัมมนาการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 6 ณ โรงแรม ปางสวนแก้ว กรุงเทพฯ ปี 2548
8. สัมมนาการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภูมิภาค ภาคเหนือ ครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2547
9. สัมมนาการประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ โรงแรม เจริญธานี จังหวัดขอนแก่น ปี 2548
10. อบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูงมหาวิทยาลัย รุ่นที่ 19 (นบม.19) โดยสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เมษายน 2551
11. ศึกษาดูงานการปกครองท้องถิ่นด้วยทุนของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา International Visitor Leadership Programme ระหว่างวันที่ 26 เมษายน ถึง พฤษภาคม 2551

ผลงานทางวิชาการ (บทความ)

1. การเสนอบทความทางวิชาการในงานประชุมนักศึกษาปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยในแถบประเทศ เอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 2 ประเทศนิวซีแลนด์
2. การเสนอบทความทางวิชาการในงานประชุมรัฐศาสตร์ ภาคเหนือ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 2 บทความเรื่อง นโยบายขายตรงของรัฐบาล ดับฝันนักการเมืองท้องถิ่น
3. บทความวิชาการ นโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐอเมริกา ตีพิมพ์ วรสารเอเชีย ปริทรรศน์ สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การเสนอบทความทางวิชาการในงานประชุมรัฐศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บทความเรื่อง การเลือกตั้ง 2548 พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่ เปลี่ยนแปลงไป : ศึกษากรณีประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. The Role of the Thai-Chinese Chamber of Commerce : A Gateway of Sino-Thai Economic Collaboration, presented in the academic seminar : Interactions between Southeast Asia and China at the Turn of the 21st Century, hosted by Research School for Southeast Asian Studies, Xiamen University
5. รายงานวิจัยเรื่องผลกระทบเชิงนิเวศวิทยาจากการพัฒนาเศรษฐกิจกลุ่มซีตอบนบน : ศึกษากรณีจังหวัด ขอนแก่นและมหาสารคาม ตีพิมพ์ วรสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปี 2551 ฉบับที่ 4
6. รายงานโครงการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานราชการไทย กรณีศึกษา: กรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การวิจัยได้รับการสนับสนุนจาก สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
7. โครงการสังเกตการณ์ความเคลื่อนไหวและพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 2549 : จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
8. รายงานวิจัยเรื่องผลกระทบเชิงนิเวศวิทยาจากการพัฒนาเศรษฐกิจกลุ่มซีตอบนบน : ศึกษากรณีจังหวัด ขอนแก่นและมหาสารคาม การวิจัยได้รับการสนับสนุนจาก งบประมาณเงินรายได้ ปีงบประมาณ 2550 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม